

P. 198 31.9.94

BISERICA ORTHODOXĂ ROMÂNĂ

Revistă Periodică Ecclesiastică.

ANUL AL XIX-lea, No. 7.

OCTOMVRIE

TABLA MATERIILOR

	Pag.
1. Religiunea, cultul și moravurile poporului Geto-Dac	385
2. Religiunea și necesitatea cu- noșterei și răspândirei învê- țătorei ei între credincioși . . .	401
3. Arhiepiscopiile autocefale la inceputul sec. al XVIII.	418
4. Cronica Bisericeii Ortodoxe Ro- mâne	434
5. Istoria bisericească a lui Teo- doret.	449
6. Bisericești	460
7. Donațiuni	469

BUGUREȘTI
TIPOGRAFIA CĂRȚILOR BISERICESCI
1895

RELIGIUNEA, CULTUL ȘI MORAVURILE POPORULUI GETO-DAC.

Tóte popórele pe care le cunóște istoria aũ avut și aũ religiunile lor ; popor fără religiune n'a putut exista. Religiunea, ca ori-ce în omenire, s'a supus legilor evoluțiunei și s'a desvoltat de odată cu cultivarea popórelor. Religiunile cele vechi, cu tóte că unele s'aũ pus legilor evoluțiunei și s'aũ desvoltat de odată cu cultivarea popórelor, nici una însă din aceste religiuni n'aũ putut atinge sublimitatea creștinismului și n'aũ avut o morală mai dumneđească, ca cea dată nouă de Mântuitorul. Cu tóte acestea înainte de aparițiunea luminei pe pãmânt, înainte ca Fiul lui Dumneđeũ să fi venit să sfárame întunericul neștiinței, popórele lumii aũ avut diferite religiuni și multe aũ rămas în întuneric chiar și până astă-zi. Omul a căutat în tot-déuna să stabiléscă raporturi cu Dumneđeũ și prin speculațiunea minței să pătrundă secretul D-đeirei, însă până la venirea Fiului pe pãmânt n'a reușit. Pentru ca cine va să priceapă bine importanța creștinismului trebuie să cunóscă și cele-l-alte religiuni ale lumii, căci numai atunci va putea repeta cu sinceritate cuvintele Apostolului Pavel: „Nu mă rușinez de Evangelia lui Christos“ ¹⁾.

Dintre popórele lipsite de lumina adevérului a fost și poporul Geto-Dac. Geții făceau parte din neamul cel mare al Tracilor. Ei se aflaũ stabiliți, din timpurile cele mai vechi, între Hemus și Istru și de aici cuceriră Sciția Minor

¹⁾ Max Müller. Essais sur l'histoire des religions pag. 73.

(Dobrogea), gurile Dunărei și în fine trecând peste acest rîu, ocupară și pămînturile de pe malul stîng. La început cînd aș trecut peste Dunăre nu părăsiseră încă caracterul nomad și trăiau tot din prădile pe care le făceau în țările vecine și cu deosebire în Macedonia. Regele acestei țări, Filip II, îi atacă de mai multe ori, cu scop ca să scape de jafurile lor și învingându-l, îi constrânse a trece cea mai mare parte pe malul stîng al Dunărei, în partea nordică. După mórtea lui Filip II, Geții începură iarăși să prade marginele Macedoniei și Alexandru cel Mare, fiul și succesorul lui Filip II, îi lovește din nou și trece chiar Dunărea contra lor. În drumul său a întălnit un lan de grâu și un oraș construit în lemn, fapt care proba, că Geții începuseră să piardă caracterul nomad și să devină popor stabil. La această strămutare a Geților în partea nordică a Dunărei și anume prin Muntenia de astăzi, se pare că ar fi contribuit și năvălirea Celților în peninsula Balcanică ¹⁾. Dintre scriitorii Romani, Cezar și Ovidiu ne arată pâuă la evidență, că în aceste părți aș locuit Geții ²⁾.

Dacii sunt de același neam cu Geții însă se vede, că ei s'aș dezvoltat mai tărđiș și de aceea scriitorii vechi afirmă, că primul stat trac fundat la Dunăre a fost al Geților. Ei aș locuit la început, ca și Geții, tot în peninsula Balcanică, în împrejurimile Rodopului, însă, din cauza împrejurărilor necunoscute nouă, aș părăsit aceste locuințe și după cum ne spune marele geograf Strabon s'aș stabilit la nord de cataractele Dunării, avînd ca vecini în partea de apus pe Germanii. Geograful de mai tărđiș Ptolomeu arată, că Dacia lui Trajan cuprindea: Banatul Temișianei, o parte din Ungaria, întregul Ardeal, Bucovina, o mică parte din Galiția, Moldova la apus de Siret și Țara Românească ³⁾.

¹⁾ Xenopol. Istoria Românilor, vol. I, pag. 58.

²⁾ Tocilescu. Dacia înainte de Romani, pag. 59—63.

³⁾ Tocilescu, pag. 68.

Poporul Geto-Dac a fost foarte mult influențat de religiune și în viața de stat și în cea socială. Tótă mișcarea lor era determinată de religiune și tot ce era contra religiunei, era considerat ca un sacrilegiu. Aceste popóre făcând parte din rasa cea mare iraniană trasurile generale ale religiunei lor erau fără îndoială comune. După cum întregul neam al Arilor divinizaseră natura, tot asemenea și Geto-Dacii, însă conform legilor evoluțiunei religiunea lor s'a modificat în decursul timpului, luând un caracter local și păstrând, se pare, și dualismul. Ca fondator al acestei religiuni e considerat Zamolxis, cu tóte că atribuțiile acestui Zamolxis nu sunt de cât acelea ale lui Dionisios-Sabazius, Țeul comun al tuturor Tracilor. Herodot ne spune, că Zamolxis ar fi fost odinioară sclavul lui Pitagoras din Samos și mai în urmă după ce câștigă mulți bani și fu liberat se întórse în țara sa. Fiind în contact și cu filosoful Pitagoras și Grecii Ionieni, el învățase obiceiurile și credințele acestora și de aceea ajuns în patrie observă corupțiunea poporului său și se decide ca prin învățăturile sale să'l îndrepteze. Pentru ca să reușească în dorințele sale, invită la ospete, servite în casa sa, pe căpeteniile Tracilor și cu acéstă ocaziune le predică doctrina sa, învățându-i, că atât el cât și ei, precum și urmașii lor nu vor muri, ci vor ajunge în un anume loc, unde trăind se vor bucura de tóte bunurile. Din acestea se vede, că dogma cea mai însemnată a popórelor arice, nemurirea personală, Herodot ne spune, că a fost predicată Tracilor de Zamolxis, care o învățase de la Pitagoras; cu tóte că chiar el însuși se îndoșce de acéstă tradițiune și consideră pe Zamolxis, că ar fi trăit cu mai mulți ani înainte lui Pitagoras ¹⁾. Acéstă tradițiune nu mai rămâne îndoială, că a auđit'o Herodot de la Grecii de acolo, cari căutaú să dovedească influența grecească asupra acestor popóre; sau că ei mergând comparativ, observaseră aparenta ase-

¹⁾ Herodot, cart. IV, pag. 123—125. Traducerea de Al. Gr. Șuțu.

mănare între doctrina pitagoreană a metempsicosei și doctrina nemuririi la Zamolxis ¹⁾.

Popóarele arice la început nu cunoșteau doctrina metempsicosei, căci în Veda nu se vorbește nicăeri de metempsicosă, ci în locul aceștia găsim ceea ce, *sine qua non*, se află în toate adevăratele religii, credința în nemurirea sufletului și în o imortalitate personală. Fără această credință în o imortalitate personală, țice Max Müller, religiunea e de sigur ca o punte, care se termină d'asupra unui abis ²⁾.

Tot în capitolul 95, cart. IV, Herodot, continuând asupra lui Zamolxis, spune, că el, voind ca învățăturile sale să prindă rădăcini în inima poporului, se retrase pe timp de trei ani în o locuință ce'și o săpase sub pământ, iar în anul 91 patrulea eșind de acolo, confirmă ceea ce învățase ³⁾.

Acastă poveste a lui Herodot este confirmată și de Strabon, care spune, că Zamolxis prețicea viitorul din starea cerului și fiind-că cunoștea cele plăcute țeilor, de aceea făcuse pe rege ca să'l ia ca coleg la domnie. El fiind preot al țeului celui mai onorat de Geți a luat însuși numele de țeu ⁴⁾, fiind numit și Gebeleizis ⁵⁾.

Credința Geților în nemurirea sufletului reese și din următorul obicei al lor, pe care îl descrie ast-fel Herodot: „La fie-care cincî ani, pe acel ce a căđut la sorți îl trimit tot-déuna din voea lor ca prevestitor către Zamolxis, însărcinându-l să ceară lucrurile de cari aũ mai mare nevoie. Trimeterea se face ast-fel: Trei din ei sunt însărcinați să ție în mână niște sulți, iar alții, după ce aũ apucat de mâini și de picioare pe acel ce este a se trimete spre Zamolxis și 'l aũ legănat în aer, îl asvârî asupra su-

¹⁾ Tocilescu, Dacia înainte de Romani, pag. 325.

²⁾ Max Müller. Essais sur l'histoire des religions, pag. 66.

³⁾ Herodot IV, pag. 124.

⁴⁾ Xenopol. Ist. Românilor, VI, pag. 92; Tocilescu, pag. 325.

⁵⁾ Herodot IV, pag. 120.

liților. Dacă acesta móre, atunci li să par cum că ~~deus~~ este bine-voitor pentru dânșii, iar dacă el nu móre îl învinșo vâtesc, dicând că el ar fi un om rău și trimet pe alt cine-va, dându-i însărcinări, pe când el se află încă în viață¹⁾. Acesta era sacrificiul omenesc adus lui Zamolxis din cinci în cinci ani și de óre-ce acel care era trimis ca sol la Zamolxis primea benevol acest sacrificiu, dovedește prin acésta, că el se aștepta la o fericire eternă împrejurul Țeului, fericire pe care soții lui nu o vor ajunge de cât atunci, când vor fi chemați de Zamolxis, sau cu alte cuvinte după mórte.

Dualismul arie²⁾ s'a conservat și la poporul Geților, căci ceea ce spune Herodot, că toți Tracii, când tună și fulgeră, arunc săgeți în sus în contra cerului, acésta probează, că ei consideraū norii, cari acopereaū sórele, ca pe niște inamici ai luminei și dușmanii ai Țeului lor celui bun. Scriitorii Romani, Ovidiu și Virgiliu, precum și scriitorii Greci, numeaū pe acest Țeu al réului, al cărui nume în limba Geților nu s'a conservat, Marte sau Ares și îl consideraū ca Țeu al distrugerii, al resboiului, al morței, al cerului turbat și al furtunei. La cei vechi exista chiar tradițiunea că Țeul Marte se născuse în țara Dacilor, Moesilor și a Tracilor³⁾.

Afară de aceste două Țeități contrarii, Geții se pare că mai aveaū și altele ca Cotis sau Cotilo la Daci. Pe acésta Țeitate unii scriitorii anticii o asemana cu Venus, Țeitatea plăcerilor libidinóse, iar după etimologia cuvântului pare a fi mai mult o Țeitate a resboiului și este chiar adesea-orii reprezentată cu chip bărbătesc⁴⁾. O altă Țeitate, de și puțin probabilă, mai este și Bendis, considerată ca fiica celor două Țeități de mai sus, Cotis și Sabazius și a lorată ea

1) Herodot IV, pag. 121, 122.

2) Vinson. Les Religions Actuelles, pag. 56.

3) Xenopol. pag. 91; Tocilescu, pag. 331.

4) Tocilescu. pag. 333.

deită a vânătorilor. Cele-l-alte deități ale Tracilor ca : Malis, Atartis și Hermes nu erau celebrate de Geți.

Deitatea cea mai însemnată a tuturor Tracilor era Sabazius ¹⁾. Acésta deitate de și se asemana cu Dionisios, deul vinului la Greci, și cu Bachus, care avea aceleași atribuțiuni la Romani, totuși diferă de aceștia, căci el era considerat ca un deș universal, dându-i se atribuțiuni ca lui Zeus sau Jupiter și chiar ca deșului sórelui, Apolo ²⁾. Afară de acésta, Sabazius mai era și deul inspirațiunei profetice și al esaltațiunei provenită din beături fermentate ca berea și vinul ³⁾.

Cultul lui Sabazius se făcea pe vârful munților înalți și une ori chiar pe coline și anume în temple în formă rotundă și cu o deschidere în mijlocul invelitórei. În misterele care se țineaă în onórea acestui deș se petreceă adesea orgi foarte mari. Oare-care corporațiunii religiose sau Thiasae sacrate se ridică cu adorațiunea până la entusiasm : „Ascunse de ori-ce ochiă bărbătesc în fundul munților și văilor, nóptea la lumina faclelor, femeile și copilele trace numite Mimallones și Clodones, care îndeplineă în serbătorile orgiastice rolul Menadelor ⁴⁾ din Grecia, îmbrăcate într'o roche lungă orientală ășă bassara sau bas aris, sau în piele de tânără ciută, cu șerpi în mână, pe brațe, pe cap, învârtind toegele lor, ca pe niște lănci și în sunetul tumbelochelor și a tot felul de instrumente, cânțuind și chiuind, fugind în drépta și în stânga ca furiile cuprinse de delir, aduceă sacrificiă tot felul de animale ale pădurei :

¹⁾ *Vosius*. De orig. idol., presupune că din numele D-deșului Sabaoth sau Zebaoth al V. Testament cel vechi, din neștiință, ar fi format numirea de Sabazium. Se țineaă chiar în onórea lui Jupiter niște serbători sub numele de Sabazia.

²⁾ Dr. Ernst. Korker. *Mythologie*, pag. 78.

³⁾ Tocilescu, pag. 303; Xenopol, pag. 94.

⁴⁾ Acestea mai purtaă numirea și de Bachantine sau Thiasae la Delfi și erau femei sau fete care celebraă pe Bachus în orgi de nópte.

puî de ciute, de lupi, ești etc., chiar tauri cari închipeau pe Sabazius ¹⁾. Asemenea animale uciđându-le cu securea, le sfășia și mânca în bucăți crude spre alușiune la suferințele ce are să încerce Natura creatrice, torturată fiind de iarnă și la mórtea ei până la primăvară ²⁾.

Acestea și multe alte scene desfrânate aveau loc în misteriele cultului sabazic, tóte însă probau cu evidență credința cea puternică a acestui popor în nemurire. Ideea de nemurire se esplică pe lângă altele și din obiceiul raportat de Herodot, că la tribul Tracilor numit Trausi „atunci când se nășcea câte un copil, tóte rudeniile lui inconjurându-l, plângeau asupra relilor pe care avea să le sufere din momentul ce văduse lumina ăilei și numărau gemând tóte miseriile omenești, care îl așteptau. La mórtea însă a unuia din concetățenii lor ei se dedeau din potrivă veseliei, îl acopereau cu pământ în mijlocul glumelor și îl fereceau de a se fi sfârșit, fiind mântuit de relele acestei vieți“ ³⁾.

Acest obicei, Bolintineanu în scrierea sa : „Călătoriile la Români din Macedonia“, citat și de dl. Xenopol, arată că a rămas încă pe acolo, căci femeile batrane plâng la boțedul unui copil, nefericirile ce îl așteaptă în viață. Inscripțiunea descoperită în Tracia, la Doxato, de Heuzey și citată de dl. Tocilescu este cea mai însemnată probă despre dogma nemurirei sufletului la poporul trac ⁴⁾.

¹⁾ Deul însuși era închipuit și reprezentat în forma unui taur în Elis.

²⁾ Tocilescu. Dacia înainte de Romani, pag. 309.

³⁾ Xenopol. Istoria Românilor, V. I, pag. 98.

⁴⁾ „Și tu eu tóte acestea, reinoiți în ființa ta, tu trăești în Câmpiele Elysee (raiul celor vechi). Așa este decretat de ăei, ca să trăiască sub o formă eternă acel care a bine meritat de la lumina divină; cari daruri, hotărâte odinioară de ăei, îți lea promis inocența-ți naturală în cursul cast al vieții tale. Acum săi că în livedea înflorită Aesa (destinul), care preside la mystele însemnate, cu pecetea sacră, te rennește, ca Satir, în trupa lui Baohus, săi că Naiadele, purtătoare de coșuri sacrate, te reclamă ca soț al lor spre a conduce la lumina torțelor, procesiunile solemne“. Tocilescu pag. 318.

Ast-fel ideia despre nemuirea sufletului, existând la tóte popóarele de neam trac nu putea să nu existe și la poporul Get, o ramură însemnată a lor. Dionisios-Sabazius s'a transformat însă la dânșii în Zamolxis și Geții morți, la acesta credeañ că se duc, pentru ca să petreacă o viață nefărșită și plină de plăceri ¹⁾. După cum Tracii celebrañ pe Dionisios-Sabazius ca deñ al sórelui, tot asemenea celebrañ Geții pe Zamolxis, și același caracter de universalitate pe care îl avea Sabazius, îl avea, cum am văđut deja, și Zamolxis; p:in urmare era una și aceeași țeitate numai cu numiri deosebite. Se póte ca Zamolxis să nu fi fost de cât numai un reformator al vechei relig:unii trace și să fi căutat ca să purifice moravurile cele corupte ale Geților ²⁾, iar mai pe urmă, după mórtea sa, să capete nimbul țeesc de la acest popor, considerându'l ca țeitate a lor și confundându'l cu Dionisios-Sabazius, deul comun al tuturor Tracilor.

¹⁾ În o rugăciune adresată lui Soma, deul lumii, regele cerului și al pământului și citată de Max Müller în scrierea sa: „Essais sur l'histoire des religions“, pag. 69, se vede cum considerañ raiul Arif cei vechi: „Acolo unde este eternă lumină, în regiunea unde este așeđat sórele, în această lume nemuritoare, neperitoare, așađi-mă o Soma!

„Unde domneșce regele Vaivasrata, în partea secretă a cerului, unde se află acele puternice ape, acolo așađi-mă pe mine nemuritor!

„Unde viața este liberă, în al treilea cer, unde strălucesc luminele, acolo așađi-mă pe mine nemuritor!

„Unde sunt poftele și dorințele, unde e cupa strălucitului Soma, unde e abondența și plăcerea, acolo așađi-mă pe mine nemuritor!

„Unde e fericirea și delicia, unde locneșce plăcerea și bucuria, unde se implinesc cele mai scumpe din dorințele noastre, acolo așađi-mă pe mine nemuritor“.

²⁾ Din cele ce ne arată Herodot și Strabon asupra poporului Geților rezultă, că acest popor era pătruns cu totul de corupțiune și de aceea Zamolxis la ospetele ce le da, căuta, ca pe deoparte prin sfaturi, pe de alta prin mănecările modeste și lipsite de cărnuri, pe care le punea înaintea oaspeților săi, să combată obiceiurile lor cele rele și să'l îndemne la cumpătare. Tot spre a moralisa poporul a căutat el, după cum ne spune Strabon, să fie luat ca coleg de către rege, ca ast-fel, cu marea autoritate dobândită, să'și atingă cu mai multă siguranță scopul propus.

Representanții cultului lui Zamolxis erau preoții. Aceștia nu numai că îndeplineau îndatoririle cultului, ci serveau și ca judecători, ca trimeși ai poporului la vecini pentru mijlocirea păcii, ca predicatori ai viitorului, ca medici și vrăjitori. Ei erau așa dar în cea mai mare măsură la popor și sfatul său deciziunea lor erau ascultate cu cea mai mare sfântenie.

Pe lângă preoți mai îngrijeau de serviciul divin și femeii și acesta se observă nu numai la Geți, dar chiar și la toate popoarele de neam trac. Femeile erau acelea care organizau sărbătorile religioase și suplicațiunile publice, ele aduceau jufe în sunetul cimbalelor și în jocuri și salturi pline de veselie ¹⁾.

Religiunea poporului Dac chiar dacă în unele puncte, ar fi diferit de a Geților, mai în urmă însă acesta nu se mai poate admite cu deosebire de atunci de când ambele popoare au format un singur stat. Dacă de la scriitorii vechi nu ne-au rămas notițe în privința religiunii Dacilor acesta îmi pare, că e tocmai o probă de identitatea religiunii la ambele popoare. Am văzut, din cele ce ne spune Strabon, că Zamolxis a devenit coleg al regelui din acel timp și împreună conducător al statului, același cas îl observăm și la Deceneu, marele preot și coleg a lui Boerebista regele Dacilor, și după cum Zamolxis s'a declarat contra corupțiunii poporului Get, luând măsuri de îndreptare, tot așa a procedat și Deceneu cu Dacii, stârpindu-le via cu desăvârșire, pentru ca să-i scape de vițiul beției.

În luptele Dacilor contra Romanilor și mai cu seamă contra lui Trajan observăm același despreț de moarte ca și la poporul Get; acesta ne probează, că dogma nemuririi exista cu siguranță și la dânșii. Din cuvintele pe care imperatorul Iulian Apostatul le pune în gura lui Trajan,

---

¹⁾ Tocilescu, pag. 343.

reese până la evidența credința în nemurirea sufletului și adoptarea religiei lui Zamolxis ¹⁾.

Oare-care modificări s'au introdus în religia Geților adoptată de Daci. Sabazius era deitate principală la ambele popoare însă pe câtă vreme la Geți Sabazius era celebrat ca Dionisios-Sabazius, la Daci din contra mai mult ca Jupiter-Sabazius și considerat ca părintele zeilor și ca zeu al sórelui. Ast-fel se esplică și reacțiunea contra orgiilor dio-nisiace prin măsurile luate de profetul Deceneu, ca să se stărpească unele ²⁾.

Deitatea Marte, pe care am vădit mai sus că o adorați Geții, o adorați și Dacii, nimic însă nu se știe pozitiv în această privință. Se povestea, în adevăr, că Marte s'a născut la dânșii, fără însă ca să ne fi rămas date certe în privința cultului acestei deități. Tot asemenea din obiceiul ce îl avea poporul Dac, ca înainte de a începe vre un război să bea apă din Istru și să jure de a nu se întorce în patrie până ce nu va ucide pe toți dușmanii, rezultă, că la ei ca la toate popoarele arice esista și cultul apelor.

După ce Dacia a fost cucerită de Romani, imperatorul Trajan aducând coloniști din Asia și din celelalte părți ale imperiului său pentru ca să populeze această provincie, observăm, după inscripțiunile găsite, numirile deităților pe

¹⁾ Xenopol, pag. 99. Aceste cuvinte sunt următoarele: „Am subjugat chiar pe acești Geți (adică pe Daci), cea mai războinică națiune din toate neamurile ce au existat vre o dată, nu numai din cauza puterii corpului lor, dar și din aceea a învățăturilor lui Zamolxis, care este între ei așa de slăvit. Acestea le-au întipărit în inimă, că el nu mor, ei numai cât își schimbă locuința și de aceea merg la moarte mai veseli de cât la ori-ce altă călătorie“.

²⁾ Tocilescu, pag. 345. În orgiile ținute în onoarea lui Dionisios-Sabazius, vinul juca rolul principal. Cu această ocazie menadele Mimmallone și Clodone dănceau și cântau învârtind thyrsii lor ca niște lănci, iar preoții beți de vin și de sgomot profetisau. O astfel de reacțiune contra religiei sabazice se întâmplase și în Atica, unde poezii și dramaturgii cereau espulsiunea ei, ca corupătorea moravurilor și distrugătorea religiei statului.

care aceștia le adoraū, ast-fel erau : Mithras, Jupiter Dolichenus et deus Commageus, Jupiter Tavianus Heliopolitanus și Erusenus, Dea Syria, Collegium Asianorum, Collegium Gallatarum etc. ¹⁾.

Din câte am vădut până acum asupra religiunii Getilor și Dacilor, putem deduce, că această religiune, prin caracterul ei dogmatic, se apropie mai mult de religiunile monoteiste de cât de cele politeiste. In o singură țeitate erau concentrate tôte forțele naturei și această țeitate era Dionisios-Sabazius sau Jupiter Sabazius ; de la dânsul depindea totul în natura și la el se duceau cei morți.

Religiunea a avut cea mai mare influență asupra mersului activității acestui popor și preoții cu sfaturile și ordinele lor conduceau poporul. Preotul era mijlocitorul între Dumnezeu și om și de aceea tot ce el dicea era considerat ca sacru. Pentru ca el să rămână în vaza poporului, trebuia să trăească în cea mai mare abstenență să renunțe la căsătorii, la carne și la vin. Intre preoți domnea cea mai mare unitate. Ei erau ómeni cu cunoștințe întinse, bine organizați și supuși orbește poruncelor marelui sacerdot. Acesta unitate în vederi și în supunerea arătată șefului lor, forma puterea cu care ei au condus atâta timp pe unul din popórele cele mai brave ale antichității.

In ceea ce privește templele și altarele lor, unde se aduceau sacrificii, nici până acum nu se știe cu siguranță, dacă au existat sau nu ; unii scriitori susțin existența acestora, alții o neagă.

Moravurile lor la început pure, prin contactul cu celelalte popóre începuseră să se corupă. Zamolxis, marele preot, a fost cel dintâiu, după cum ne spune tradițiunea, care a căutat să întroducă simplitatea primitivă. El a luat măsuri aspre contra corupțiunii Getilor și a reușit. Tot ast-fel și la poporul Dac marii sacerdoți, Deceneu, pe vre-

¹⁾ Tocilescu, pag. 349—354.

mea lui Boerebista și Vezinas, pe vremea lui Decebal, au căutat să purifice moravurile, să introducă cumpătarea și să facă din poporul Dac unul din popoarele morale. Astfel condus de reprezentanții religiei poporul Geto-Dac a ajuns să fie un popor moral, brav în lupte și temut de vecini.

Din esecesele ce se petreceau cu ocaziunea misterelor lui Dionisios-Sabazius, precum și din corupțiunea moravurilor, ca reacțiune, a eșit clasa de preoți numiți Ctiști sau Polști. Ei trăeauă retrași de lume, se abțineau, ca și ceilalți preoți, de contactul cu femeile, de carne și vin și se nutreau numai cu miere, lapte și brânză. Această clasă de ómenii solitari aveau comunitatea averilor și se ocupaă cu agricultura.

După cum se observă pe marele monument numit *Columna lui Trajan*, și care s'a ridicat la Roma în onórea acestui victorios imperator, Dacii se purtau fórte barbar față de prizonierii luați în resbóe. Având credința în nemurirea sufletului și considerând mórtea ca o fericire, de aceea ei schingiueau pe nenorociții prizonierii înainte de a'i omorâ; femeile mai cu sémă se îndeletniceau cu niște asemenea crude ocupațiuni.

La Geții esista poligamia și după cum spune Strabon, fie-care aveau un-spre-duce până la două-spre-duce femei, iar cei cari nu puteau să aibă peste patru sau cinci se credea, că a trecut prin viață fără să fi gustat plăcerile conjugale ¹⁾. Poporul Dac pare însă că avea moravuri mai curate, căci lor nu li se atribue poligamia. Ei sunt considerați ca ospitalieri, caști, cumpătați în mâncări și bături, ascultând poruncile regilor și ale preoților și apți pentru a primi cultura.

Afară de religie arătată până acum, mai esista la dânșii și cultul Cabirilor. Acest cult se afla răspândit la toate popoarele din Orient, precum și la Germanii și Celții

¹⁾ Xenopol, pag. 104. Tocilescu, pag. 276.

din Occident. Origina acestui cult este din Asia-Mică și anume din Frigia, iar de acolo s'a întins peste tot ajungând și la popoarele din Dacia.

Cabirii erau în număr de trei și aveau următoarele numiri: Axieros, Axiokersa și Axiokersos, iar pe lângă dânșii, ca un personajiu secundar, era Kadmilos.

Unii scriitori și cercetătorii archeologi socotesc, că acest cult și-a luat naștere din vechea credință, că focul, sub cele trei aspecte ale sale, ceresc, maritim și terestru, este principiul tuturor lucrurilor, alții îi privesc pe Cabiri ca o emanațiune a unei ființe superioare din care se naște universul întreg cu asistența unei a patra persoane, iar alții ca un cult propriu al metalelor. Din toate aceste păreri, exprimate de archeologii renumiți ai Occidentului, reese, după cum cu drept cuvânt arată dl. T. Antonescu ¹⁾, că această triadă cabirică, Axieros, Axiokersa și Axiokersos, predomină cu puteri nemărginite asupra celor trei elemente principale ale lumii, cerul, pământul și apa, iar pe lângă ele se mai adaogă și un al patrulea element, Kadmilos, servind său ca mediator între creator și substanța creată, său ca un simplu spectator al marelui mister al naturii. De aici se vede, că nici până acum nu s'a putut ajunge la o explicațiune satisfăcătoare în privința cultului Cabirilor, iar părerile învățaților archeologi difer unele de altele și multor simbole de pe monumente nu li s'a putut da nici o explicație, rămânând încă enigme.

În urma cercetărilor făcute și în țară la noi, s'a constatat, după monumentele găsite, existența cultului Cabirilor. Aceste monumente, de o vechime foarte mare, sunt sculptate său în bronz, său pe piatră și altele chiar pe pietre prețioase, reprezentând prin figuri și simbole aceste mistere religioase. Dl. Antonescu în scrierea sa asupra Cabirilor explică mai multe table de acestea, care se găsesc său în

¹⁾ Cultul Cabirilor în Dacia, pag. 124. Tocilescu, Dacia înainte de Romani. Nota de la pag. 335—339.

museu! nostru, saū în museele străine, dând chiar desemnuri după aceste monumente. Intre altele d-sa la pag. 3, în scrierea sa, esplică prima figură a unui monument de bronz găsit în România și arată că el represintă o edicula al cărei fronton este format din două linii răsucite, servind drept calcane; în timpau sunt doi șerpi lungi, capetele lor plecate în jos, par a mușca tabulamentul ediculei. Frontonul se rezimă pe două colonne între care se observă un călăreț cu tunica scurtă și strânsă la brâu și cu mantia pe umeri, amândouă fâltâind în vânt; cu mâna'î dreptă ridică în sus un potir saū o cupă; pe cap pörtă o caciulă frigiană saū țurcă, adusă înainte; piciorul dă pîntinî calului, care e pornit spre dreapta. Dinaintea lui stă o femeie, a cărei față e foarte alterată; cu mânele, acéstă figură, întinde o tipsie spre botul calului. Scena se completează printr'un al treilea personagiu asemănat cu călărețul și stând la spatele lui; în mâna stângă acesta ține, tocmai în dreptul coadei animalului, un ce rotund, pöte o hârcă saū un craniu omenesc, iar pe cea dreptă o înalță în sus, par' că ar turna cu dânsa dintr'un corn de bėut. Puțin mai sus de acest personagiu, pe câmpul tablei, este un cap de berbec isolat, iar în partea opusă un peșce, în formă de crap, asemenea singuratic. Pe tóte cele-l alte figurî se observă și un cadavru călcat de calul călărețului.

După părerea d lui Antonescu, cultul Cabirilor n'ar fi provenit din alt-ceva, de cât din impresiunea pe care o facea Arilor primitivi disparițiunea și aparițiunea sórelui și mișcările luceaterilor din amurg și din rāvārsatul ȓorilor; de aici, prin antropomorfisarea acestor date, s'a format dogma fundamentală a cultului traco-frigian.

Mai pe tóte monumentele găsite se observă un corp omenesc călcat în picioare de calul unui călăreț, iar un al doilea personagiu ascunde o hârcă, care e fără îndoială a celui ucis. Mortul represintă Cabirul ucis de cei-l-alți frați ai sei; tot acéstă represintă și peșcele sacrificat pe tripod. Sub acéstă reprezentare plastică se înțeleg disparițiunea

sórelui, închipuit în persoana unui Cabir și ucis de cei doi frați; iar simbolul peșcelui semnifică disparițiunea lui în fundul apei, unde reîmprospătându-și puterile la un ospăț de împăcaciune, la care ea parte și cei-l-altți doi frați Cabiri, reînviază a doua și aducând hucurie tuturor. Femeea de pe monumente, represintă pe mama sa și soția celui ucis și își întinde brațele sale rugătoare către omorătorii; numai pe o singură figură se observă cum chiar femeea șade de asupra corpului doborât și pare, că ea însăși ar fi conșimțit la acel fapt culpabil.

Din cele arătate se pare, că dogma cea mai însemnată a cultului Cabirilor ar fi credința în nemurirea sufletului și preînnoirea lui. După cum Cabirul după moarte (sórele) își recapătă forțe noi și apare pe orizont în cea mai mare splendoré, tot așa și sufletul omului împovărat de păcate, pătrundând în secretele naturei revelate, explicate și dogmatizate în misterile Cabirilor, își recâștigă treptat virtutea și curăția.

Se presupune după simbolele de pe monumente, că cultul Cabirilor din Dacia consta din banchete sau agape religioase și aceste banchete erau însoțite de cântecele și jocurile femeilor, însă fără să se petreacă și alte scene obscene, ca în misterile bachice și în cele orientale. Nu oricine putea să ea parte la misterele Cabirilor, ci trebuia să facă mai întâi un stagiu de inițiere și să trecă prin diferite grade, până când era primit în numărul celor aleși. Zeii cabiri erau considerați ca protectorii în timpul războielor și ca dătători de sănătate și îmbelșugare. Acesta este, în puține cuvinte, și cultul Cabirilor, care se găsea răspândit și în Dacia.

Cu ast-fel de religione și cu ast-fel de moravuri a trăit poporul Geto-Dac secolii întregi, până când au fost cucerii de Romani.

În acest timp însă sórele creștinismului aparuse deja pe orizont și rațele lui calde și luminoase începură să pă-

trundă și prin pătura cea grosă de nori, cari acopereau popóarele din Orient. Una câte una religiunile vechi dispărură față de noua și dumnezeésca religiune propagată de însuși Fiul lui Dumnezeu. Moravurile cele barbare dispar și fac loc la altele mai blânde și mai umane. Noua religiune a combătut poligamia, sacrificiele umane, bachanaliele și toate cele-l-alte obiceiuri păgâne. Poporul cel nou, format din amestecul dintre Dacii rămași și coloniștii Romani, primesce în curând creștinismul. În locul ȕeilor păgâni încep să adóre un singur Dumnezeu și noua religiune, care în curând ajunge triumfătoare în imperiul roman, respândesce bine-facerile sale cele mari și asupra acestor țeri de la Dunăre.

M. P.

RELIGIUNEA

ȘI

NECESITATEA CONȘTEREI ȘI RESPÂNDIREI INVEȚATUREI EI

INTRE CREDINCIOȘI.

În natura omenească sunt predispozițiunii, cari cu necesitate se desvoltă în raporturile sociale. Aceste predispozițiunii s'aũ numit și idei născute, adecă cu care ne naștem și venim în lume. Sunt și cugetători de aceia ce susțin că omul nu se naște în lume cu nici o predispozițiune, și că numai interesul și egoismul aũ dat naștere raporturilor variate din omenire. Dar întrebăm, cum se pôte admite, că s'ar putea cugeta, dacă n'ar exista în natura omenescă predispozițiunii către acésta? Pentru ce nu întâlnim acésta însușire și la cele-l-alte animale? Starea lor staționară probează pe deplin tesa ce susținem. Cum să mă pot înălța gradat din judecată în judecată, avênd de bază numai conclusiunii teoretice, până la ideia de Dumneđeũ, dacă n'ar exista în ființa mea o predispoziție către acésta? Pentru ce restul creaturilor este privat de acésta notă? Experiențele făcute până acum n'aũ produs nici o probă care ar distruge argumentarea nóstră. Cum de găsim în natură alte predispozițiunii la unele creaturi și de cari e privat omul? Așa: epurile are prodispoziție spre fugă, tot așa căprioara etc. Din contra leneșul (animalul) are pre-

dispozițiune a sta tótă viața sa mai mult în repaos; cum de vulturul vede cu atâta precisiune de la o depărtare enormă? Cum de bufnița nu vede de cât nóptea? Cum de exist creaturi, numite amfebi, cari aũ putința de a trăi și pe uscat și în apă? Cine ni va putea da respuns la aceste negând ca aceste creaturi aũ predispozițiunii speciale? Noi n'am fost prezenți la crearea făpturilor, ne lipsește dar putința de a ne pronunța pozitiv sau negativ, într'un mod absolut. Dar din observări, din fapte probate s'a constatat pe calea experienței că exist calități ori însușiri parțiale la fie-care creatură, că în special la om exist predispozițiuni religiose.

De când e omul, îl găsim adorând un Dumnezeu, îl aflăm trăind în societate și ameliorându-și mereu viața și sórta. Aceste calități lipsesc la animale. 'L aflăm producând lucruri literare, care nu's de cât rezultatul cugețarilor, îl întâlnim în viața socială practicând virtuți și abjectând vițiile, îl vedem instituind dreptatea în locul arbitrariului, calități ce iarăși lipsesc la animale. În fine îl găsim pe om formându-și o lume nouă, numită a civilizațiunei, părăsind cu încetul starea de sêlbătăcie. Omul dar, între altele este și ființă religioasă. Acesta s'a recunoscut de tótă lumea învêțaților vechi și noi. Chiar Voltaire a mărturisit acesta esprimându-se: «Pretutindenea unde e aședată o societate (omenească), o religione este necesară». Iar în alt loc tot el ne spune: «Ast-fel este slăbiciunea neamului omenesc și ast-fel perversitatea sa, încât preferă, fără nici o îndoială, de a fi subjugată de tóte superstițiile posibile, numai să nu fie omorătore, de cât a trăi fără religione» (Traité de la Tolerance)-Unii din filosofi a definit pe om o ființă superstițioasă. Iar acesta pentru cuvêntul că în istoria omenirei aũ în, tâlnit pretutindenii cele mai extravagante ori bisare culturi religiose. În această definiție noi găsim un simbure de adevêr. Neputênd omul prin sine numai a se ridica la

cultul curat și sublim a unei singure ființe și-a îndumnețit pasiunile lui și s'a închinat puterilor naturei mai tarî de cât el. Acésta probéază dependența orî inferioritatea omului față de elementele ce-l încunjoră și în fine necesitatea unei revelațiuni dumnezeștii. Superstițiile nu sînt de cât umbletele și pipăirele orbului în aflarea obiectului dorit. Chiar aceste superstiții și bigotisme religioase a făcut mai mult bine omenirei, de cât lipsa totală de idei religioase în societate. Ridică unui navigator lovit de furtună și valuri înfricoșate speranța de a ajunge curând la un liman, prin acésta l'a ucis, ridicându-î ultima speranță, pe când superstițios și bigot, îmbărbătat de speranța că va scăpa, luptă cu totă puterea sa contra elementelor naturei; iar acéastă activitate a sa adesea îl mântue. Omul e condus în viață mai mult de pasiuni de cât de rațiune. Cine pôte pune frâu înclinărilor lui rele de cât religiunea? Nereligiozitatea, fie la ómenii cultî orî incultî, a produs pentru cei dintâi o perversitate de caracter, iar pentru cei de al doilea nenorociri multiple. Toți legislatorii vechi și noui aũ considerat sentimentul intern religios, existent în om, ca basă pentru legislațiunile lor. Fiind-că sancțiunea legilor omenestî, nu se dá de cât de religiune. Insuficiența legilor, caracterul lor aspru, măsurile rigurose nu-și găsesc îndeplinirea și sprijinul lor de cât în ideia de un Dumnezeu, veghetor și drept. Pentru ca religiunea să-și aibă influența ei într'un Stat se cere imperios să o respecte cu sfințenie, să-î lese pe deplin exercițiul ei public, și să dea reprezentanților ei cinstea cuvenită. În ortodoxism există biserici independente în respectul administrativ și judiciar, nu însă și în cel dogmatic și moral, care constituie unitatea bisericeii ortodoxe. Naționalizarea bisericelor ortodoxe parțiale s'a îngăduit în ortodoxism pentru ca activitatea clerului național să fie mai puternică, mai bine-făcătoare pentru națiune și să înlătore ingerințele străine. De aicea urméză, că poporul ce-a obținut favorul de a avea o bi-

serică națională, să-î dea clerului toate mijlocele morale și materiale la îndemână, pentru ca să-și poată exercita neîmpedecat totă influența în instruirea și moralizarea credincioșilor acelei națiuni. Restricțiunile în învățături dogmatice ar fi un atentat la existența bisericeii; restricțiunile administrative și judiciare ar fi o îngrădire a drepturilor bisericeii, când nu sînt reclamate de legile drepte a unui popor, și nu sînt în imponcișare cu ele.

Pentru fericirea și prosperitatea unui popor în Ortodoxism se cere ca Biserica și Statul să trăiască în armonie perfectă. Lipsa mijloacelor materiale membrilor bisericeii, are de rezultat nerepresentarea demnă a serviciilor bisericești publice și disprețul societății din cauza sărăciei. Ochiul omenesc așa e făcut să respecte pe cel ce poate cu demnitate a-și îndeplini datoria sa, și să-și întorcă privirea de la cel ce din cauza miseriei nu-și poate îndeplini misiunea sa. Starea culturală, morală și materială a clerului național, reprezintă considerarea ce se dă de către o națiune clerului ei; acesta-î tot odată și icóna vie a aceluî popor. Adesea societatea recurge la biserică ca la ultima instanță în cestiunile cele mai grave sociale: așa justiția omenească, în aplanarea multor procese se servește de jurămînt, care este un act pur religios. În societățile moderne toți funcționarii publici, miniștrii, regii și împărații să înalță la aceste demnități și se recunosc numai după ce au jurat. Ce ar însemna un popor, fără credință și ateu și apoi așa inaugura prin jurămînt pe conducătorii săi? Acesta ar fi un non-sens. Individul pentru a deveni șef de familie recurge la biserică, unde solemn în fața lui Dumnezeu și a ómenilor, își depun consentimentul lor, ce nu-î de cât un jurămînt, și prin care își asigură în numele lui Dumnezeu, viață curată și neîntinată. Care este rezultatul necredincioșiei uneia din părți, cetitorul o presimte. În afacerile publice și private dintre indiviđi, norma ce regulează convențiunile între ei,

este consimțimântul, care nu-î de cât iarăși jurământ. Omenirea în genere divide din acest punct de vedere pe omeni în cinstiți și necinstiți etc. Prin urmare biserica noastră națională prestă ca basă aprópe la tóte afacerile noastre publice și private. Dupé câtă credință există în individ, atâta siguranță póte să pue cine-va pe raporturile sale publice și private. Lipsa credinței produce tóte vițiile sociale, pe când credința tóte virtuțile. Sint unii dintre cugetători ori filosofi ce susțin că póte să existe în societate om legal, drept și corect, fără să fie religios. Noi negăm în parte acésta. Recunoștem că un om cult cunoscând raporturile sociale, póte trăi și fără religiune, condus de bunul simț natural și de cugetarea dréptă, respectând societatea cu tot aparatul sěu. Dar câte pot fi óre asemenea individe în o societate? Escepția nici odată nu s'a luat de regulă. Ce ar deveni o societate, când ai ridica din mijlocul ei ideia de un Dumneđeu a-tot știutor, care în puterea acestui atribut va împărți odată dreptatea, resplátind pe cei buni și reprobând pe cei răi. Cum am putea óre mai ușor să introducem în tótă societatea cunoștința curată a adevérurilor religiunei creștine ortodoxe? Este o cestiune vitală de la care depinde vigórea și trănicia unui popor. E de neîndoit, că după cum cređi și cât cređi atâta și ast-fel lucređi. Cu cât într'un popor credința într'un Dumneđeu e mai înrădăcinată, cu atâta valórea intelectuală și morală e mai mare și vigórea lui garantată pentru viitor. Dacă știm că e lucrul așa, căci istoria omenirei ne-o probează pe deplin, atunci trebuie să ne interesăm și mai mult ca să sădim cât mai curând și în poporul nostru credința creștină, care i-ar ridica mult vigórea lui. Indiferentismul în cestiuni religioase este preludiul apropierei morței. Noi popor tēner, re'nviat de ieri, ne este dăunător indiferentismul religios, fiind-că el nu apare de cât la popórele învechite și în decadență. Pentru a evita acest simptom, care ne amenință cu disoluție socială, înainte

de a fi trăit, este de îngrijit. Trebuie să ne gândim serios pentru a ridica din amorțirea și nepăsarea religioasă societatea noastră în genere și pe poporul de jos în special; alt-fel vom plăti curând cu existența noastră această nepăsare. Trebuie dar să prevenim răul ce ne amenință. Alt mijloc mai prompt și mai eficace nu poate fi, de cât a respândi în popor, prin predică Dominicale, adevărurile religiei Ortodoxe, a învăța pe bătrân și pe tînăr principiile moralisătore ale Evangheliei, a-l educa prin exemplile noastre practice, bine-facerile ce decurg din viața creștină, a respândi gustul cetirei Sfintei Scripturi în popor, înlocuind publicațiile indecente și contrare religiunii, care a infectat deja și orașele și satele.

Pentru a se putea atinge acest scop, 'mă permit a propune, ca Ierarhia noastră Bisericească națională să ceară de la Guvernul țerei a se publica în miș de exemplare textul Sf. Scripturi a Noului Testament și a se împărți gratis poporului; iar preoții cari s'ar ocupa cu punerea la răspândirea cetirei și realizărei în practică a principiilor moralei Creștine să fie recompensați și bine considerați, spre a se desvolta o emulație între ei.

Pentru acum dau mai la vale câte-va reguli, după care s'ar putea face cu folos priincios cetirea Santei Scripturi.

Iată aceste norme:

*Cum și de către cine trebuie să se citească
Sf. Scriptură.*

Biserica ortodoxă învățând cu prisosință pe toți creștinii în sfințele biserici adevărurile cuprinse în Scriptură, nu împedică ca să citescă și aparte aceste sfințite cărți, care cetire trebuie să se facă cu cuvenita atențiune și cu religiositate. Dumneșeu a legislat Israeliților ca să citească legea sfințită (veđi a doua lege cap. 17, vers. 19 și cap. 31 vers 11 și 19) și Iudeii și în vechime și după aceea consultaŭ Scripturile (Fap. Ap. 17), apoi educaŭ și pe ti-

nerii lor din cea mai mică vrâstă în aceste învățături Dumnezești (vezi Evseviev, Prepararea Evangelică, cap. 12, pag. 347). *Acest obicei și până acum după datina patriei se săvârșește de poporul Iudeu*“. De asemenea și Teodoret, (pe la 425 după Ch.) ne spune ce făcea Iudeii „*Copiii Iudeilor nu întrebunțeză limba evreiască, ci cea vorbită în învățarea Scripturii de către părinții lor. Apoi devenind mari îi învăța caracterele literelor și studiază Sf. Scriptură după caracterele limbei Evrești*“ (Teodoret în Genesa cap. 11). Este cunoscut că Iudeii până acum cu multă îngrijire pretutindenea își educă pe fiii lor în religiunea strămoșescă. Regele-profet David ferește pe tot omul „*Care se ocupă ziua și noaptea cu legea Domnului*“ (Psalm I). Și însuși Domnul nostru Iisus Hristos n'a exclus pe nimeni de la cercetarea acestei mântuitoare învățături, căci ne zice: „*Cercetați Scripturile*“. Iar sfinții Apostoli adresându-se către toți credincioșii bisericilor de pretutindenea și au scris epistolele lor, îndemnând pre toți de a le citi. Iar Petru laudă pe cei ce iaă aminte la cuvântul profetic, care ca o lumină luminează în loc întunecos (2, Petru cap. I. vers 19). Iar Timotei ne spune că din pruncie a învățat sfintele Scripturi și ne îndemnă de a fi cu atențiune la cetire, (I Timotei, cap. 4 vers 13), și Apostolii au poruncit tuturor părinților următori ca să educe pe fiii lor în învățătura și înțelepciunea Domnului, învățându-i de mici sfintele Scripturi, (Efesenii, cap. 6, vers 4). Este știut de noi toți că biserica lui Christos cește învățăturile creștine în auzul tuturor, în tot-d'auna, public în biserică, spre a fi auzite și practicate de credincioși, și îi îndeamnă de a le studia și în deosebii, prin casele lor. Iată ce ne spune în această privire sf. Ión Hristostom: „*De aceea, vă rog a lua aminte cu scumpătate la citirea sf. Scripturi, nu numai când sunteți aicea (în biserică), dar și în casă, luând în*

mâini sfintele cărți și cu îngrijire primiți folosul cuprins în ele“ (Chrisostom în Genesa, Omilia 29 pag. 281) și în alt loc tot el ne spune: „*Acésta vă rog pururea și rugând nu voiă înceta, ca nu numai aicea să fiți cu atenție la cele ce se spun, dar și acasă fiind ocupați ne întrerupt la cetirea Sf. Scripturii. Să nu-mi spue mie cine-va acele reci cuvinte și vrednice de totă condamnarea: că sunt judecător (și nu am timp), că mă ocup de afacerile orașului, că am cutare meserie, că am femei, și copii să nutresc, că conduc casa și sunt om lumesc, nu e dar treaba mea să citesc Scripturile; ci a acelora ce sunt hotărâți și care trăesc prin vérfurile munților. Ce spui omule? nu este treaba ta să fii atent la Scripturi! fiind că ești cuprins de mii de griji? Tocmai treaba ta este mai ales de cât a acelora, căci aceia nu întrebuințează în același mod ajutorurile provenite din sf. Scriptură, ca acei ce sunt cuprinși în mijlocul afacerilor multiple*“ (Chrisost. în omilia 3 a a lui Lazăr). Și marele Atanasie ne învață aceste împreună cu Euteriu, vechiul episcop al Tianilor. „*Nimenui nu este ne periculos ignoranța legilor romane; iar cei ce împedcă de a studia și învăța importantele legislațiuni a împératului cerurilor, cât îndemn rău nu sêvérșesc? căci Scriptura este hrana sufletului, decî încetează de a ucide pe omul intern o individe! căci îl detrage nu de la ciuma sălbatică, nici de la pâine și apă; ci de a asculta cuvântul lui D-đeū! Unul ne aduce relele și tu împedci de a ni se da medicamente?*“ (Eutir disc. 2 în Teodoret tom. pag 162). Ast-fel Biserica ortodoxă are scripturile deschise la dispoziția tuturor credincioșilor și nu împedcă cetirea lor în particular cum se face în alte confesiuni creștine.

Acum iată condițiunile cerute, pe care creștinii trebuie să le albe în vedere la cetirea sf. Scripturii:

1) Cei necărturari, este evident, că nu sunt în stare a ceti în particular sf. Scriptură: asemenea persoane existau și pe timpul Apostolilor și a sf. Părinți, și există și astăzi, și vor fi tot-d'auna pe suprafața pământului oamenilor, ce nu vor ști carte. Aceștia se înmulțesc sau se micșorează în diferite țări și locuri după estensiunea ce se dă instrucțiunii într'un popor. Prin urmare necărturarii nu vor lipsi nici odată din omenire. De aceea și Biserica lui Christos și chiar la începutul ei, cu toată asprimea sa, avea în sînul bisericeii persoane neștiutore și necărturare care „*nu învățau Scripturile*“ (Ión cap 1, vers. 15). Pre acești necărturari și ignoranți Biserica din toată vechimea și până acum îi hrănesce cu pâinea cea dătătoare de viață a cuvîntului lui Dumnezeu, prin cetirea în Biserică a sf. Scripturii, prin explicarea și interpretarea lor, prin sfințitele servicii și alte lucrări ierurgice puse de biserică la dispoziția învățătorilor și păstorilor sufletești. Acesta face și acum Biserica, a făcut și va face până la sfârșitul secolilor. Iustin martirul în apolo-gia a 2 ne spune că „*să cetea (în Biserică) scrierile Apostolilor și a Profeților, iar proestosul făcea îndemnuri și povețe spre aplicarea în viață a acestor lucruri bune*“. Iar sinodul din Trula în canonul 19, ordonă: «*a învăța pe popor cuvintele religiosității alegînd din Sf. Scripturi sensurile și criteriile adevărului pentru ca și cei necărturari să guste din cuvîntul cel bun a lui Dumnezeu, producînd credința ca fruct al ascultărei, căci credința este din auz*». Nu poate nimene să-și închipue ce folos mare este în Biserica Ortodoxă, când un popor are la îndemîna Sînta Scriptură în limba Patriei. Acestă Scriptură, celită și recetită, mai întîi formează mintea, îl educă spre lucruri de folos sieși și societății, îl înalță la idei

cerești, și'l formează cetățean demn de toate întreprinderile sociale. Din istorie noi știm, că numai acele popoare sînt tari, vigurose, respectate, și cu un viitor fericit, care în educațiunea lor națională au de bază Sf. Scriptură.

Prin cetirea Scripturei în limba patriei și omul simplu, care n'a avut ocaziuni de a se cultiva în școli mai înalte, prin cetirea Scripturei, ȳic, își formează limba, se îmbogățește cu o sumă de idei morale, bine-făcătoare și folositoare pentru el și societate. Dacă neamul român are o unitate în limbă, acesta, necontrașis, o datorim Bisericeii, unde în tot-deuna Românul a auzit aceleași cuvinte, aceleași construcții, după care 'și-a format limbajul său. Limba curată românească e cea din gura poporului și care, repet, este datorată Bisericeii naționale. Biserica pe nesimțite, ori mai bine ȳis pe tăcute, a fost, este și va fi pentru neamul Românesc o școlă morală, literară și instructivă, în cea ce'l privesc datoriiile lui casnice și sociale.

Un folos nedescris de mare este dar în Biserica Ortodoxă acela, că îndatorește și învoesce și Arabului și Etiopului și Romanului și Rusului de a-și traduce în limbele lor Scriptura și ritualul bisericesc, și a învăța pe credincioși adevărurile religiunei în limba neamului lor. Dar cei ce au explicat și învățat în biserică n'au fost de cât oameni deprinși și cultivați de mic în adevărurile religiei creștine. Aceștia sunt *dascalii sau profesorii și păstorii sufletesci ori preoții*, aceștia trebuie să fie conducătorii școlei bisericesci, pentru ca învățăturile să se predice cu folos și să se evite eresiele și schismele dintre credincioși.

2) Nu toți fără deosebire sunt în stare să citească, să înțeleagă și să priceapă adevărurile Sf. Scripturii cetindu-le. De aceea pruncii învățau santele Scripturi în analogie cu capacitatea vrăstei lor. «*Câte din criptura inspirată se par a fi pricepute de cei vrăstnici, acestea se predaă ca lecții explicate copiilor*» (Veđi Gr. Nazi-

anzul viața Macrin. tom. 2, pag. 179, 185). Iar Teodoret în epistola a 14 se exprimă: *«Curând, din fașe, ne dedăm la studiul Sf. Scripturii, ca la laptele supt de la sânul mamei*. Iar Sozomen în Istoria Bisericească (cap. 6, § 6) ȃice: *«Că din tinerețe dupē obiceiul țerei învățăm cuvintele sfințite»*. De aceea și Protegen se ocupa cu educația copiilor în scōlă, predându-le cântări davidice și îi pregătea ca să învețe cele folositore ale învățaturii apostolice. (Evseviev, prepararea evangelică cap. 12, pag. 337). Sfântul Gregoriv lăuda acest obiceiū existent în biserică. *«Ceii mai înțelepți dintre evrei ȃic că ar fi existat din vechime o lege la ei, ce era dintre cele mai bune, ca nu tōtă vrăsta să se ocupe cu tōtă Scriptura pentru ca nu tōtă pōte fi curând înțeleasă de ori-cine și ar face rău fōrte mare la mulți din cauza nepătrunderii sensului»*. Iar mai la vale în același loc ne spune: *«Ar trebui să existe și la noi lege dupre cum la vechii înțelepți Evrei, pentru că unele din Sf. Scripturii nu se înțeleg de către sine și n'ar fi de folos celor ce nu sînt întăriți încă în credință și sînt duhuri ușore»* (Grigorie Nazianzul cuv. I, pag. 21, consultă și cuv. 26, pag. 662). Sf. Marele Vasile îndeamnă pe ucenicul său Chilone ca neînterupt să se ocupe cu cetirea Vechiului și Noului Testament: *«Nu te lenevi de la cetirea Scripturilor mai ales a Noului Testament, pentru că din Vechiul Testament adese ori se aduce sminteală. Și nu pentru că s'a scris lucruri periculose, ci pentru că mintea celor ce se vatămă este bolnavă. Tōtă pâinea este nutrimânt, dar celor bolnavi este vatămare, decii ast-fel tōtă Scriptura este inspirată și de folos; și nici un lucru nu este comun tuturor, de cât aceluī ce cugetă este comun, aci este comun»*. (Marele Vasile, epist. către Chilon, pag. 739, tom. 2). Tot Sfântul Vasile legislând prin canōne viața monahică, ordona celor ce vin la ea ca să învețe pentru trebuința fie-căruī adevărului cuprins în Scriptura inspirată. Ocupația în general

de totă Sânta Scriptură o pune ca îndatorire numai profesorilor și îngrijitorilor bisericesci ori ierarhici. Transcriem aicea pentru curiozitate însuși cuvintele acestui sântit părinte în această cestiune. La întrebarea: Dacă convine să învățăm multe din Scripturi? Răspunde: «Două clase sunt în general, una căreia i-s'a încredințat conducerea, iar alta supunere și ascultare în deosebite daruri, (socot eū) pentru că celui ce i-s'a încredințat conducerea și îngrijirea mulțimei datoresce toate să le știe și să le învețe, ca pe toți să-l învețe voile lui Dumnezeu, arătând fie-cărui datoriele lui; iar cea-l-altă clasă să-și amintească de ce-l ȳice Apostolul: Să nu cugete mai mult de cât ceea ce trebuie să cugete; ci să cugete ca să se înțeleptească fie-care, după cum Dumnezeu a împărțit, învețe și facă cu sirguintă îndatoririle lui, necuriositându-se de nimic mai mult, pentru ca să se învrednicească de glasul Domnului ce ȳice: «Vină serve bun, peste puține ai fost credincios peste multe te voi pune» (Veȳi op. Sf. Vasile, tom. 2, pag. 562 și 617).

3) Sf. Părinți și Dascăli ne ordonă, ca înainte de a întreprinde studiul Sfintei Scripturi să ne preparăm cu totă erudiția din afară a învățătorei și disciplinilor generale, mai ales a acelor care sînt de trebuință pentru înțelegerea sfintelor idei. Așa Marele Vasile ne spune: «*Nu este cu putință a se pricepe de orice vîrstă adîncimea înțelesului Sf. Scripturi, pînă cînd nu ne vom deda cu totul și la alte învățături, ca în ore-care umbre și oglinȳi, ca să ne deprindem ochiul sufletului, imitînd pe cei ce fac studii în arte, de exemplu: cei ce-și capătă experiențe în mimică și în jocuri, pentru ca să câștîge la lupte; în același mod și noi preparîndu-ne cu aceste învățături din afară, ca să înțelegem aceste învățături sfințite și profunde. Se ȳice că și Moisi acela a fost educat în științele Matematice ale*

Egiptenilor și ast-fel s'a înălțat la teoria lui Dumneșă. Asemenea cu acăsta și în timpurile mai de pe urmă înțeleptul Daniil se șice că a învățat în Babilon înțelepciunea Haldeilor și după aceea s'a apucat de învățăturile sânte (Marele Vasile omelie către tineri, pag. 571). Tot acestea ne spune și Grigorie Teologul și mai ales Amfilohe în Iambe ast-fel ne îndeamnă șicând: «După ce ne vom exercita mintea modest, ca în luptele gladiatorice, cu variate scrieri, să ne exercităm apoi și în sfințitele scrieri inspirate, a ambelor testamente, culegând mare bogăție» (Grigorie Nazians, tom. 2, pag. 192. În Iambul către Seleuciū). Iar Climent Alexandrēnul socotește educația greacă ca foarte folositore, nu numai pentru profesorul de teologie, dar și pentru ascultători. «Dintre cei trimiși ca să predice cuvântul lui Dumneșă și altă învățătură trebuitoare, și cetirea scripturilor dominicale, ca dovadă necesară de cele șise, și mai cu sēmă dacā cei ce vorbesc ne reproduc instrucția grecă. O ast-fel de biserică o descrie și David: S'a prezentat împărăteasa de a drēpta ta în vestmânt aurit, îmbrăcată variat și în vestminte grecesci și îmbeșugate, cu aur croșate» (Climent străm. 6, pag. 476): Ast-fel sfințil Părinți ne sfătuesc ca nici cu repejune și nici nepreparați să ne dedăm la studiul Sf. Scripturi, ci după o preparare și un studiū serios și ast-fel numai să încercăm a intrepeta sfințele Scripturi și a înțelegē ideile ei adānci. Pentru acest cuvânt predarea și învățatura sfințelor scripturi s'a făcut treptat, conform vrāstei, pregătirei și capacităței auditorului, începând cu lucrurile cele mai simple și progresând către cele mai adānci și grele de înțeles.

4) Iisus Christos ne-a spus: «Cercetați Scripturile, adecā studiați cu punere și trăzvie de minte cele cuprinse în ele», cum se exprimă Eutir (cuv. 2, pag. 126).

Origen iată cum se exprimă: *Scriptura este un ogor plantat pentru cei luminați în Istoria sentințelor, legei, profeților și celor-l-alte idei (căci plantațiunea este multă și variată și sentinți în totă Scriptura); iar tesaurul ascuns în ogor sunt ideile secrete și evidente celor exercitați în înțelepciune, în misterul descoperirii, și în Cristos, în care sînt comorile înțelepciunii și a cunoștinței cei ascunse* (Colos. cap. 2, vers). Pentru acest cuvînt Sf. Părinți au numit Sf. Scripturi *Ocean, tîntîna adîncă, loc înalt*, pentru profunditatea unor asemenea teorii mistice; de aceea espres a și publicat, ca nu numai să le citim, dar trebuie să le și recitim cele odată cetite. Fiind-că nici un folos nu vom avea din o singură cetire, de aceea cel ce se ocupă cu Scriptura nu trebuie să o citească pe d'asupra, ci să caute a se introduce în adîncul ei (Crisostom Epitim. asupra celor ce se leapădă, pag. 133, tom. 3). În multe locuri Sfinții Părinți ne îndeamnă să facem astfel de cercetări, după cum ei cei întăi, inspirați de Sf. Spirit, au făcut asemenea studii dînd «*cele spirituale celor spirituali*», au pus în paralel textele Scripturii, căci, după Sf. Vasilie, cele dubii și ascunse se vîd că sunt exprimate în alte locuri și se lămuresc de cătră cele expuse aîurea. Când se ia aminte la continuare și raportul celor dișe în alte locuri, când se știe cine a diș, către cine a vorbit și care este cestiunea, precum și scopul vorbirii; de asemenea care este dogma și întru cât este conformă cu legea, în armonie cu natura și demnă de divinitate; când se disting cuvintele se deosebesc faptele, să ia în considerare idiomul scrierii scripturii—cuvintele, care odată însemnează un lucru și altă dată altul; când în sfârșit nu sensul gol al cuvintelor și nici litera mîrtă a Scripturii se observă, ci se cercetează și scrutează tesaurul ascuns în lifere, adică înțelesul mistic, anagogic și tropologic sau alegoric al ideilor, atunci și numai atunci

se p^ote $\dot{d}$ ice, c $\dot{a}$ cetirea scripturei se face cu folos real; pentru c $\dot{a}$ litera ucide, iar spiritul d $\dot{a}$ via $\dot{t}$ ă (Consult $\dot{a}$ Origen de Princip. pag. 146, Climent Stromata 6, pag. 472—487 etc). A $\dot{s}$ a P $\dot{a}$ rin $\dot{t}$ ii bisericei carii s' $\dot{a}$ u introdus $\dot{i}$ n misterile $\dot{i}$ n $\dot{t}$ elepciunii cere $\dot{s}$ ti $\dot{a}$ u interpretat $\dot{s}$ i explicat Sf. Scriptur $\dot{i}$, av $\dot{e}$ nd de regul $\dot{a}$ biserica cereasc $\dot{a}$ a lui Iisus Christos prin succesiunea Apostolilor (Origen de princip. pag. 166). Pe ace $\dot{s}$ tia s $\dot{a}$ -i avem $\dot{s}$ i noi de exemplu $\dot{s}$ i $\dot{i}$ n cercetarea $\dot{s}$ i $\dot{i}$ n $\dot{i}$ n $\dot{t}$ elegerea Scripturei. Legisla $\dot{t}$ iunea bisericeasc $\dot{a}$ oblig $\dot{a}$ pe membrii bisericei de a $\dot{i}$ nv $\dot{e}$ $\dot{t}$ ă $\dot{d}$ ilnic pe popor, predic $\dot{a}$ nd drept cuv $\dot{e}$ ntul adev $\dot{e}$ ru $\dot{l}$ ui; de aceea $\dot{s}$ i sinodul Ecumenic al $\dot{s}$ aselea a hot $\dot{a}$ r $\dot{a}$ t *«s $\dot{a}$ $\dot{i}$ nv $\dot{e}$ $\dot{t}$ e pe norod cuvintele piosit $\dot{a}$ tei (religiosit $\dot{a}$ tei) culese din Sfintele Scriptur $\dot{i}$, $\dot{i}$ n $\dot{t}$ elesurile $\dot{s}$ i judec $\dot{a}$ $\dot{t}$ ile adev $\dot{e}$ ru $\dot{l}$ ui $\dot{s}$ i s $\dot{a}$ nu calce hotarurile deja puse s $\dot{a}$ u tradi $\dot{t}$ iunea p $\dot{a}$ rin $\dot{t}$ ilor purt $\dot{a}$ tori de Dumne $\dot{d}$ e $\dot{u}$; ci $\dot{s}$ i dac $\dot{a}$ cine-va ar pronun $\dot{t}$ a cuv $\dot{e}$ nt scris s $\dot{a}$ nu'l publice alt-tel, ci a $\dot{s}$ a dup $\dot{e}$ cum $\dot{a}$ u $\dot{i}$ nv $\dot{e}$ $\dot{t}$ at prin propriile lor scrieri lumin $\dot{a}$ torii bisericei»* (Ve $\dot{d}$ i $\dot{s}$ i can. 19 al acelu $\dot{i}$ sinod).

$\dot{I}$ n biserica protestant $\dot{a}$ se permite a se ceti Sf. Scriptur $\dot{a}$ de ori-ce credincios $\dot{s}$ i a o $\dot{i}$ n $\dot{t}$ elege dup $\dot{e}$ c $\dot{a}$ t $\dot{i}$ i permite gradul lui de $\dot{s}$ tiin $\dot{t}$ ă $\dot{s}$ i de moralitate. Ac $\dot{e}$ st $\dot{a}$ voe dat $\dot{a}$ f $\dot{a}$ r $\dot{a}$ nici o restric $\dot{t}$ iune credincio $\dot{s}$ ilor din Biserica protestant $\dot{a}$ duce vr $\dot{e}$ nd nevr $\dot{e}$ nd la rezultate funeste. Istoria religiunii cre $\dot{s}$ tinismului ne probeaz $\dot{a}$ pe deplin ac $\dot{e}$ sta. Libertatea ne $\dot{t}$ armur $\dot{it}$ ă dat $\dot{a}$ acelu $\dot{i}$, a devenit licen $\dot{t}$ io $\dot{s}$ ă, c $\dot{a}$ ci fie-care a $\dot{i}$ n $\dot{t}$ eles Scriptura dup $\dot{e}$ bunul s $\dot{e}$ u plac; de aci $\dot{a}$ u provenit $\dot{i}$ n ritul protestant controverse nesf $\dot{a}$ r $\dot{s}$ ite $\dot{i}$ n cestiuni religi $\dot{o}$ se, schisme nenum $\dot{e}$ rate $\dot{s}$ i eres $\dot{i}$ c $\dot{a}$ t nisipul m $\dot{a}$ rei. Era o consecin $\dot{t}$ ă natural $\dot{a}$, pentru c $\dot{a}$ lipsea o direc $\dot{t}$ iune unic $\dot{a}$ $\dot{i}$ n preceperea $\dot{s}$ i esplicarea adev $\dot{e}$ ru $\dot{l}$ ui religi $\dot{o}$ se, ce $\dot{a}$ u avut de efect lipsa unit $\dot{a}$ tei confesionale $\dot{i}$ n cuget $\dot{a}$ riile asupra sf. dogme. Dupre cum e primejdios de a espune o corabie $\dot{i}$ n luciul m $\dot{a}$ rei f $\dot{a}$ r $\dot{a}$ busol $\dot{a}$, tot asemenea este a l $\dot{a}$ sa f $\dot{a}$ r $\dot{a}$ manuduc $\dot{e}$ tor mintea omeneasc $\dot{a}$ nepreparat $\dot{a}$ $\dot{i}$ n

cugetările religioase. De aci constatăm că, multiplele și variatele scisiuni și eresuri ce există în Biserica Protestantă sunt o urmare naturală ce decurge dintr'un principiu fals. Astă-đi în biserică la ei, privită în general, lipsește unitatea de credință uniformitatea de cult; prin urmare diversitate de idei în societățile lor religioase. Dupre cum lipsa de conducător pentru cel neștiutor e primejdiosă, tot asemenea prea marea restrângere în cugetările adevărurilor religioase produce restrângerea și micșorarea libertății creștine; ceea ce se observă în cât-va în Biserica Romano-Catolică. Omul din firea lui îi place a trăi în liniște, ordine și disciplină socială, dar de câte-oră aceste măsuri de rigore se impun într'un chip tipic, dupre un știut calup, nepermițând de loc individului de a cugeta și a judeca asupra acestor măsuri, omul se revoltă, devine sceptic și indiferent, pentru că nu vede în aceste măsuri sociale și religioase de cât intronarea tiraniei și a absolutismului. Omenirea a versat mult sânge pentru păstrarea libertății sale; acésta-ı o dovadă că nu vrea, prin natura sa, a se supune orbesce și a asculta nediscutat oră-ce ordine, oră-ce idei. În Biserica Ortodoxă Orientală în care s'a conservat nealterat și ne ciuntit creștinismul, s'a păstrat din tótă vechimea și în cestiunea permisiunei citirei Sfintei Scripturi calea de mijloc, respectându-se pe de o parte libertatea omului, cât a fost posibil, iar pe de alta i-s'a pus îndatorirea de a asculta învățăturile creștine în biserică, de a-ı respecta dogmele creștine așa cum sunt hotărâte și de a viețui în conformitate cu morala ce decurge din aceste principii. Dar conducătorii și explicatorii învățaturii creștine sînt numai membrii Bisericeii.

Suntem datorii să citim cu deosebire Sânta Scriptură a Noului Testament și a ne deda la cugetări religioase, care regenerează pe omul natural; dar repetăm, acésta citire să aibă de conducător pe marii învățători și Părinții ai Bisericeii. Restrângerea libertății în Biserica Ortodoxă, dacă se pôte numi ast-fel, consistă în a feri pe cititorul creștin

de greșeli și de eresii. Dacă s'ar susține că cel ce cunoște o cale, când conduce și îndreptă pe ea pe cel neștiutor și necunoscător că prin acesta s'ar ataca libertatea celui ce nu cunoște calea, atunci admitem că și în Biserica Ortodoxă ar exista restrângere de libertate în cugetările religioase. Dacă presupunem, că un om experimentat în ale vieții, dând sfaturi unui tînăr, ce încă n'a experimentat lumea, și acesta în scop de a'l face cetățean onest, drept și moral, prin acesta s'ar atenta la libertatea celui tînăr, atunci, și numai atunci s'ar putea admite, că ar avea loc restrângerea libertății cugetării religioase și în Biserica Ortodoxă de răsărit.

Așa dar, în biserica noastră se împacă reclama individului de a-și apăra libertatea lui, precum și cerința imperioasă a creștinismului de a se admite și a se crede neîndoiabil sfintele dogme ale Religiei creștine, ca principii fundamentale pentru individ, societate și stat.

Din aceste dișe rezultă, că noi creștinii Ortodocși suntem datorii, obligații chiar de sfânta noastră Religie, de a ceti neîncetat cărțile Sf. Scripturi, spre a trage din ele folosul intelectual și moral. Lipsa cunoșterii Religiei creștine Ortodoxe a produs la noi cele mai multe vici sociale și politice chiar, fiind-că lipsește individului norma după care trebuie să se conducă în relațiile lui casnice sociale și de stat. Ar fi de dorit, ca prin ori-ce mijloce să se introducă și în poporul de jos, și în societatea mai înaltă, cetirea Sf. Scripturi, care singură este în putință de a ridica din mijlocul societății noastre, numărul imens de neajunsuri sociale, precum și viciile existente, din cauza lipsei ideilor religioase. Numai cetirea Sf. Scripturi să se facă în condițiile cerute de Biserica Ortodoxă. Acesta trebuie să fie pentru viitor misiunea preotului ortodox.

C. E.

Archiepiscopiile autocefale la Inceputul SECOLULUI AL XVIII.

Chrisant, celebrul patriarh al Ierusalimului († 1731) în tractatul său *despre oficiile demnitarilor bisericești și politici*.....¹⁾ după ce se ocupă cu Bisericele patriarhale și organizațiunea lor, descrie și arhiepiscopiile autocefale din acele timpuri, cari, precum el țice, nu erau supuse nici unui tron apostolic său patriarhal.

Capitolul privitor p'acestea din urmă, din sus citata scriere a lui Chrisant, presintă o deosebită importanță pentru istoria mitropoliilor noastre, căci Chrisant începând descrierea arhiepiscopiilor autocefale cu arhiepiscopia de Achrida, discută și cestiunea dacă mitropoliile Ungro-Vlahiei și a Moldovei (numită de el a Bogdaniei), au fost cândva supuse canoniceste jurisdicțiunei a celei arhiepiscopii.

Reproducem aci în traducere întregul capitol privitor pe arhiepiscopiile autocefale, în care se află și partea privitoare la cestiunea de dependență a mitropoliilor noastre de arhiepiscopia Achridei, la care Chrisant cu probe din cărțile geografice, istorice și de la alți scriitori răspunde negativ, că adică: *Mitropoliile Ungro-Vlahiei și a Bogdaniei, n'au fost nică odată sub Achrida.*

Iată capitolul în cestiune²⁾.

---

1) Χρυσάνθου τοῦ μακαριστάτου Πατριάρχου Ἱεροσολυμῶν Συνταγματίων περὶ τῶν ὀφφικίων, κτηρικῶν καὶ ἀρχοντικίων τῆς τοῦ χριστοῦ ἀγίας ἐκκλησίας..... καὶ περὶ τῶν πέντε κατ' ἐξοχὴν ἀγιωτάτων Πατριαρχικῶν Θρόνων καὶ τῶν μητροπόλεων αὐτῶν..... καὶ τῶν αὐτοκεφάλων Ἀρχιεπισκόπων.

2) Veđi Chrisant scrierea citată pag. 81—89.

Despre arhiepiscopiile autocefale, cari nu sunt supuse unui scaun apostolic, adică patriarhal, cum sunt (supuși) mitropoliți.

In secolul present, în sânta biserică a resăritului sunt cinci arhiepiscopii autocefale: A Achridei, a Ciprului, a Iberiei de jos, a Iberiei de sus și cea din Peciu.

I. *Despre arhiepiscopia Achridei, numită și prima Justiniană, încă și a Bulgariei.*

Despre pozițiunea antică a cetății Achrida s'au ȳis multe și diferite, din care nimic alt nu se pȳte conchide de cȳt numai cȳ ea nu se cunoște. Nicefor în cartea XVI, cap. 37 și cartea XVII, cap. 28, o pune în Eȳirul cel nou lângă lacul Lichnia sȳu Lichnitida. Zonara în viața împȳratului Porfirogenitul o pune în Dardania pe care o numește și regatul ducilor bulgari. Alȳii cred cȳ, ea este orașul Lichnida, care era și metropola Dassariților, situată lângă sus citatul lac Lichnia. Procopie în cartea a IV, cap. 1, despre zidirile lui Iustinian, ȳice cȳ: *lângă fortăreța Verediana este un sat numit Tauresu și din acela era Justinian. In apropiere de el a zidit cetate și a numit'o Prima Justiniană.* Noi însȳ lȳsȳnd la o parte afirmațiunile îndoelnice ale celor vechi (cȳci nu ne este acesta scopul), spunem ceea ce este cunoscut. Achrida a cȳsta este cetate a Macedoniei situată pe un deal, lângă lacul numit tot Achrida. Era patria lui Justinian, pe care chiar el a incongiurat'o cu ziduri înalte, a întȳrit'o cu turnuri (πύργους) și a numit'o Prima Justiniană spre deosebire de multe altele pe cari le-a zidit. El a onorat'o și cu rangul de arhiepiscopie autocefală, avȳnd în ea scaunul sȳu arhiepiscopul ei. Astȳ-ȳi este locuită de creștini și de pȳgȳni.

Mitropoliți și episcopii supuși arhiepiscopiei Achridei :

a) Mitropoliți: *al Castoriei, al Pelagoniei* (care astȳ-ȳi se numește Bitalia) *și Perleapului, al Edesei*, care astȳ-ȳi se chiamă Vodena sau Vodana, *al Coritiei și Selasforului,*

al *Belegradelor și Canineț*, al *Tiberiopolet*, care astăzi se cheamă al *Stromnitzei* său *Strumnitzei* și al *Grevenelor* său *Grevenului*.

b) *Episcopi*: al *Sisaniului*, al *Moglenelor* său *Moclenelor*, al *Moleschelor* său *Moleschului*, fie că aceste două episcopi sunt sub un singur episcop care se intitulă al *Moglenelor* său *Moleschon*, al *Prespelor* său *Praspelor*, al *Devrelor*, al *Kitzavelor*, fie că și aceste două episcopi sunt sub unul singur, care se intitulă al *Prespelor* și *Devrelor* și al *Coreț* și *Mocreț*.

Vlahia și Bogdania, n'au fost supuse Achridei.

Probă din scrierile geografice și istorice, și din altele multe, că Mitropolia Vlahiei și a Bogdaniei, nici odată n'au fost supuși Achridei.

Impăratul Justinian onorând, precum s'a ținut, patria sa cu rangul de arhiepiscopie, i-a dat să aibă sub jurisdicțiunea sa proprie pre episcopi provinciilor Daciei mediteranee, ai Daciei Ripense, ai Trivalleei, ai Dardaniei, ai Moesiei de sus și ai Panoniei, precum se arată în nuvela 131 a lui Justinian. Matei Vlastar în colecțiunea sa de legi, partea V, cap. 10, în loc de Trivallia, are Praevallia și acesta este numele cel adevărat al provinciei; căci Trivallienii, după Strabon, cartea a VII a Geografiei sale, sunt popor tracic, iar după Ptolemeu, cartea a III, cap. 10 al geografiei sale, este partea de jos a Moesiei, iar Tracia și Moesia, nici odată nu s'au dat sub administrațiunea acestei arhiepiscopii, ci numai Moesia de sus. De altminterlea, de la Matei Vlastar, lipsește și Panonia, care de sigur, s'a omis din greșelă. În alte edițiuni, și mai ales în ale Latinilor, se află ast-fel: Dacia Mediteranee, Dacia Ripensă, Moesia a doua, Dardania și Praevalia, Macedonia a doua și parte din adoua Panonie, cari toate aceste provincii sunt cunoscute și numai au nici o îndoială despre ele geografii, afară numai de Dacia care pare óre-cum confundată și

care pentru a fi cunoscută cu claritate este nevoie să o descriem.

Descrierea Daciei.

Dacia se împarte mai întâi în două, adică în *veche și nouă*, și cea nouă, iarăși (se împarte) în Mediteranee și Ripensă. Cea întâi se numește absolut numai cu numele de Dacia, iar a doua, tot-deuna cu adaosul de, Mediteranee și Ripensă. Cea veche, după Ptolemeu, în sus citata sa geografie, cartea a III, cap. 8, se mărginește la Nord cu o parte a Sarmației din Europa, adică de muntele Karpath până la riul Tyra, numit astă-zi, rusește și leșește, Niester iar turcește Turla Suî; la apus cu Iazygiî emigranți, cari locuiau în părțile numite astă-zi Ungaria de sus, la riul Tibysc, la miază-zi cu o parte a râului Danubiu, adică de la întorsătura (cotul) acestui riu până la Alexiopoli, iar la răsărit de acelaș riu Danubiu până la întorsătura lui către orașul Dinogentia, și de riul Ierasson, carele astă-zi se chiamă Prutu, carele întorcându-se de la Dinogentia către miază-nopțe și răsărit ține până la întorsătura sus citatului riu Tura.

Ast-fel în vechime dincolo ¹⁾ de riu Danubiu nu era de cât o singură Dacie, pe care imperatorul Traian a supus-o Statului Roman, prefăcând-o în provincie romană. Și acesta se numește în deosebi cu numele simplu de Dacia veche, care cuprinde astă-zi Transilvania, Valahia și Bogdania.

Mai târziu imperatorul Aurelian luând locuitori din ea, precum arată în dicționarul său geografic Mihail Antoniu Baudrand Parisin, la cuvântul Dacia îi a așezat dincoă de Danubiu, între cele două Moesiî, pe unii pe lângă malurile Danubiului, iar pe alții în interior, în cea continentală,

¹⁾ Chrisant aflându-se în Orient, pentru el, *dincolo de Danubiu*, este partea pe care noi d'aci o numim, *dincoă de Danubiu* și aceea ce el numește *dincoă d Danubiu*, noi numim *dinco'lo*.

adică în două provincii, și pe cea de lângă rîu a numit-o Dacia Ripensă, căci ripă la Latină se numește malul, iar pe cea din interior a numit-o Mediteranee, iarăși după limba lor latină.

Și cum că cele țise sunt adevărate, că adică afară de Dacia veche a mai fost și altă Dacie nouă, posterioară se învederează: întâi, din catalogul provinciilor și al cetăților guvernate de împărații romani din Constantinopol, carele se află în limba greacă și latină la finele geografiei sacre a lui Pater Carol, cel de la sântul Paul aba al Fuliului, în care sunt însemnate, provinciile 74, iar orașe 935; între care, a patru-spre-țecea eparhie este Dacia Mediteranee, adică continentală, care se afla sub administrație consulară, și a căreia capitală era Sardica; iar a cinci-spre-țecea provincie, Dacia Ripensă, care și acésta se afla tot sub consul și avea de capitală Razaria, iar al patrulea oraș al acestei eparhii era Kastră (fortăreța) Martir. Că aceste cetăți se află dincoă de rîul Danubiu, adică în Dacia cea nouă, și nu în cea veche, se învederează din tabelele geografice a dicționarelor și de la istorici. Pentru acésta Teodoret în istoria sa bisericescă cartea II, cap. 4, țice: Constantiu a ordonat ca episcopii apusului să se adune la Sardica. Acésta este cetate illirică (aci numele de illiric este luat în însemnare mai largă și mai generală), și metropola neamului Dacilor. Iar Sozomen în cartea a IX, cap. 5, numește fortăreța Martir, cetate a Moesiei. Este evident tuturor că înțelege Dacia cea nouă cea de dincoă de Danubiu, și nu pe cea veche, care nici odată nu s'a cuprins între provinciile illirice. Incă și Ptolemeu în cartea a III, cap. 11 a geografiei sele, Sardica acésta o numără între cetățile Traciei, ca fiind Dacia cea nouă parte a Traciei. Al doilea. Acelaș lucru se învederează și din împărțirea generală a imperiului roman în imperiul de orient și de occident, după care guvernatorului prefecturei orientale aparținea administrarea Daciei orientale, adică a Daciei Mediteranee a căreia metropolă era Nesul séu Naisul și a

celei Ripense a cărei metropolă era Oiscul. Iar Ptolemeu în cartea a III, cap. 10, pune Nesul în Dardania, iar Oiscul în Moesia de Jos, în Trivallia.

Deci fiind cunoscut, că sunt două Dacie, veche și nouă, Justinian nu a dat în administrarea arhiepiscopului Primei Justiniane, Dacia cea veche, propriu zisă, care după descrierea de mai sus se află dincolo de Danubiu, ci pe cea nouă, de dinco de Danubiu, precum foarte clar se exprimă nuvela sa, care zice : Dacia Mediteranee și Dacia Ripensă, nume cu care nici odată de geografii cei vechi, nu s'a numit Dacia cea veche.

De alt-fel faptul este și rațional. Întâiu, că toate provinciile ce s'a dat administrațiunei acestei arhiepiscopii, toate sunt dinco de Danubiu, de unde rezultă că și Daciile date să fie tot dinco. Al doilea, că nu se află nici geograf, nici om de știință care să confunde aceste provincii se să le strămute locul. Deci fiind-că și Prima Justiniană se află în Macedonia, era natural ca numărarea provinciilor să începă mai întâiu cu cele mai apropiete de Macedonia și de Achrida și cu cele de dinco de Danubiu, cum este Dardania, Trivalia, Moesia, Praevalia, Panonia, și în urmă să vină și provinciile cele mai departate, cele cari se află dincolo de Danubiu, și nu invers, adică să înceapă cu cele mai departate și să se întorcă iarăși la cele mai apropiete. De altmintrelea Dacia cea veche nici nu se află pusă cu totul între provinciile cari depindeau în totul de statul roman.

Din acestea reese cu claritate că și mitropoliile atât a Valahiei cât și a Bogdaniei, nici odată n'a fost supuse arhiepiscopului de Achrida, precum susțin unii, cari fără sa judece și să examineze lucrurile, confundă numele Daciei, caei Vlahia și Bogdania sunt părți ale Daciei celei vechi și nu ale celei nouă.

Mulți dintre geografi mai noui și mai ales Latini, cum și Cluveriu în cartea a IV, cap. 8, nu vorbesc despre Dacia cea nouă, ci numai despre cea veche, în care cu orice preț susțin că sunt și cele două provincii ale Daciei

celeî nouă, pentru că o împart în trei provincii, adică în Ripensă, Mediteranee și în Alpestrisiană sau Alpestriană, dincolo de Alpi și Mediteranee, numesc Transilvania ; Ripensă pe care o numesc și Pannodacia, era partea mărginită, la nord, de râul Marisiu sau Maris, numit astăzi Maros de unguri (acesta se crede a fi râul numit de Ptolemeu în descrierea Daciei, Ravon), la vest de râul Tiviscu, la sud de Danubiu, iar la est de Aluta, astăzi numit Olt, în care Dăcie se află orașul Timisfar ; iar Alpe trisiană, este Vlahia de astăzi, începând de la Vest, tot cu râul Aluta și Bogdania.

Dar chiar și după această împărțire mai nouă Valahia și Bogdania, nu s'a dat sub administrarea Achridei, fiindcă și chiar împăratul Justinian, numai de cele două Dacii menționează în nuvela sa, adică de cea Mediteranee și de cea Ripensă, iar nici de cum de cea Alpestrisiană.

Acésta se învederăză atât din istorie cât și din fapte. Întâiu, pentru că Sguropol în partea a II, cap. 3, a practicelelor sinodului adunat la Florența, i torisește că în timpul lui Manuel Paleologul și a patriarhilor Eftimie și Iosif s'a trimis de la Constantinopol mitropolit în Vlahobogdania. Al doilea, că la sus șisul sinod de la Florența a fost mitropolitul Moldovlahiei, un óre-carele Damian, care era locoșitor nu al Achridei, ci al Sevastiei, care este scaun supus Constantinopolului. Dar și în alte manuscripte se raportă regulat, că cele două mitropolii ale Vlahobogdaniei erau supuse Constantinopolului.

Acestea le socotim în deajuns pentru a se învedera, că Mitropoliile Vlahiei și a Bogdaniei n'au fost nici odată supuse Achridei. Acum să continuăm de unde am întrerupt cuvântarea.

II. *Despre arhiepiscopia Cyprului.*

Arhiepiscopia Cyprului nu se numește a doua Justiniană, precum greșit o numesc unii, ci noua (Justiniană). Pen-

tru că imperatorul Iustinian reînviind Salamina, numită și Constantia, care era când-va mitropola Cyprului a numit-o Justiniană nouă și nu a doua (fiind că a doua a numit un oraș, Ulpiana, care se afla în Dardania și pe care de a-s menea l'a renoit). Pentru acésta și președintele acesteia, se numește arhiepiscopul Justinianei celei nouă. Și fie că Curopalat în scrierea sa despre officii la cap. 100, despre înțietatea patriarhului și hirotonia sa, numește pe arhiepiscopul Achridei, al primei Justiniane, pe al Cyprului, al Justinianei a doua și pe al Cartagenei, al Justinianei a treia; aceasta o țice de sigur relativ de ordinea și de onórea lor, căci după altă însemnare, adică după anticitate, Cartagena, nu numai că nu este a tre'a, dar are întâietate chiar și față cu Achrida. Și acésta se invederéază chiar din nuvela 131 a lui Iustinian, carele, precum s'a țis mai sus, onorând patria sa cu autonomie, țice, ordonăm ca în provinciile supuse lui (archiepiscopului de Achrida), să țină locul scaunului apostolic al Romei, și în cât privește modul administrațiunei și drepturile arhieresti, să fie ca acelea pe care le-am dat episcopului Justinianei Cartagene din Africa, a se păzi în administrațiune. Și fiind că prin acestea se arată că autonomia celui din Achrida are de exemplu pe arhiepiscopul Cartagenei, rezultă că acesta este mai întâiu de cât acela; al doilea, al Cyprului, pentru că pe acesta l'a onorat a fi autocefal Sinodul al treilea ecumenic precum se arată în canonul 8 al acestui sinod și în canonul 39 al sinodului al VI din Trula, care i-a dat lui (archiepiscopului Cyprului) să aibă drepturile celui din Constantinopol, i al treilea al Achridei, pentru că împératul ce a onorat-o este pe timpul Sinodului al cincilea ecumenic, adică cu mult timp mai târziu de cât sinodul al III ecumenic. Al patrulea al Iberiei de Jos, ca fiind (ast-fel) înainte de timpurile lui Leon Isavrul. Al cincilea al Iberiei de sus, ca fiind ridicat în timpurile lui Monomachul. Al șeselea al Peciului, ca fiind ridicat în timpurile când împérații își aveau scaunele lor la Niceea. Dar

despre acestea veđi mai pe larg și mai clar în cap. 21 cartea V, a scrierei fericitului, înainte de noi patriarh al Ieru-alimului, Domnul Dositei, intitulată despre cei ce au fost patriarhii ai Ierusalimului.

Despre scaunul arhiepiscopului de Cypru și scaunele sus-puse lui.

Arhiepiscopul acest-ia își are scaunul său în Levcosia, care este cel întâiu oraș al insulei. Iar sub el sunt următorii trei mitropoliți :

Al Pafului, al Lemessului sau Lemesului, carele este și președintele Kurilor și al Kișilor și al Kyreniei, carele este și președinte al Solilor.

III. *Despre Iberia de jos și de sus și despre provinciile lor și principii supuși, uniți otomanilor, iar alții Șahului Persiei.*

Sunt două Iberii, una în Europa, care se numește și Ispania, iar alta în Asia pe care o descrie Ptolemeu în cartea a V, cap. 10, a descrierei sale geografice și Strabon în cartea a XI a geografiei sale, carele dă despre ea descrieri pe larg, nu numai geografice dar și istorice. De asemenea și voiajorul Dionisie dăce următoarele : „Förte lăudat este neamul oriental al Iberilor, cari când-va au venit în orient din Prinei, purtând mare rășboiu Ircanilor“.

Despre această Iberie vorbim și noi aci, însă nu după vechea sa descriere, dișă propriu a Iberiei, ci după cea nouă. Pentru că diferitele modificări a polițiilor și dinastiile ce au dominat după vreme asupra neamurilor, având altă dată altele supremația, au schimbat nu numai confiniile provinciilor, căci unii le confundă, alții le separă, și câte odata în mod diferit le împart, său acomodându-se timpului, său după placul lor, dar au schimbat chiar și numele provinciilor și însăși limbele neamurilor. Din cauza acesta este și greutatea deosebirei lor precum dăce și Strabon în

cartea a două-spre-decea, despre Bitini, Mysi (Medi), Frigienți și alte neamuri, cari sunt foarte cunoscute geografilor și istoricilor vechi și noui cari se ocup în special cu acestea. Deși cei ce se ocup astăzi cu geografia trebuie să fie atenți la împărțirile mai noi, cari au avut loc asupra provinciilor, de asemenea să țină ôre-cum sémă și de archeologie.

Prin urmare, numele de Iberia aci se ia în însemnarea mai largă, căci cuprinde și Colchida. Acéstă Iberie de noi se numește Giurgia, iar de către Latini mai noui și de Italiani Georgia (fie că acéstă Georgie se întinde și asupra altor provincii afară de Iberia), iar de către Otomanii Giurgistan. Ea se împarte în două, adică de sus și de jos. Și Iberia de jos este situată, unde se afla în vechime Colchida, iar cea de sus este vechia Iberie. Intre aceste Iberii de sus și de jos astăzi este o înălțime, care se întinde din munții Caucașieni către miază și de munții moscoviți, numiți în dialectul locului Culbaghir.

Despre provinciile, adică principatele și principii Iberiei.

Tótă Iberia are provincii, adică principate și principii ortodoxi, cinci, trei în cea de jos, apusană, adică în Colchida și doi în cea de sus, răsăriteană, adică în Iberia propriu zisă. Prima provincie a Iberiei de jos este Imeretia séu Imeretul, este partea cea mai orientală a Colchidei încongiurată de munți și continent, între Mengrelia și Guria, a căria capitală princiară este Cutalisi. A doua Mengrelia, care se chiamă și Otisi, situată la partea cea mai nordică a Colchidei și încongiurată din partea vestică cu marea Neagră. A treia Guria situată la partea sudică a Colchidei, către râul Fasin, și mărginită la vest cu marea Neagră. Tustrele aceste domniate sunt supuse Otomanilor. De însemnat, că Mengrelia adesea se ia în însemnare mai largă și coprinde și Guria sub unul și acelaș nume

Iberia de sus, care și astăzi se chiamă cu numele propriu de Iberia și Kartrielia de către ai locului, are două

provinciilor, Kartelul a cărui capitală domnescă este Tiflisul și Kahesul, a căruia capitală este Top-Karagatz; și acestea sunt supuse Șahului Persiei.

Despre ordinea și titlul regilor Iberiei.

În ordine cel întâiu este regele Imeretului, al doilea al Kartelului, al treilea al Kahesului. Și acestea sunt domniate sau principate propriu zise; iar celelalte două Mengrelia și Guria, n'au fost de la început domnii, ci numai locuri a ducilor căpeteniilor, adică al Mengreliei era protospatar, iar a Guriei, mare ipocomis, adică comis al Imeretului, căruia era supus. Acum însă sunt și ele transformate în domnii.

Domnul Imeretului se subscrie în hrosovule astfel: rege al regilor, fiu al lui David și Solomon, rege al Imeretului, al Otisiului și al Guriei, căci erau supuse lui precum am dis și Otisul și Guria.

Al Kartelului, astfel: rege al regilor, fiu al lui David și al lui Solomon, rege al Tiflisului și al tot Kartelului.

Acela al Kahesului, de asemenea rege al regilor, fiu al lui David și al lui Solomon, rege al tot Kahesului. Se numesc regi ai regelui, fiind că au supuși capi săi duci (τοπάρχαι), cari se numesc Erislavi, cari însemnă căpeteniile poporului, fiind ca un fel de regi. Cum că al Imeretului este cel întâiu dintre toți acești domni se învedează și din aceea, că Domnul Imeretului se numește de ei rege a totă Iberia, așa ca și cei mai mari și mai puternici sultani ai Constantinopolului pe acesta îl numesc Melki, care însemnă fiu de rege, iar pe ceilalți domni. Iar Șahul Persiei, în scrisorile sale pe unii îi numește Hanî pe alții domni. În dialectul lor propriu, acești domni se numesc Mepes, care însemnă rege și domn.

Despre arhiepiscopiile Iberiei de jos și de sus și despre privilegiile lor.

Afară de cei cinci domni politici amintiți are și două bisericesti, adică arhiepiscopi autocefali, pe cari de obicei

îi numesc cu numele de katholiki (καθολικοί) și nu arhiepiscopi, și așa se numesc și se subscriu și ei însuși, obișn. fiind a se numi și Prea fericiți (μακριωτατοι), ca și ceilalți arhiepiscopi. Dintre aceștia unul, acela al Iberiei de jos, se numește Prea fericitul catholicos al Imeretului, Otisiului, Guriei și a tótă Iberia de jos, séu și simplu Prea fericitul catholicos a tótă Iberia, ca fiind mai mare de cât catholicosul Iberiei de sus; iar cel-l alt, al Iberiei de sus. Prea fericitul catholicos al Kartelului, Kahesului, Albaniei și a tótă Iberia de sus.

Probă cu mărturiile îndestulătore, că arhiepiscopul Iberiei de jos era supus scaunului Constantinopolitan.

Iberia de jos era supuză scaunului Constantinopolitan, iar mitropolit al ei era cel din Fasiu. Acésta se învelează din expunerea ordinei mitropolițiilor acestui scaun patriarhal, în care a 72-a eparhie sta Eparhia Lazica, iar Lazica se numea Colchida. Acésta afirmă în cartea I a istoriei Persiei și a'ți istoriei, și dicționarele geografice latine (Fie că numele acesta s'a extins mai târziu, așa că eparhia Lazica (s'a extins) peste munții Cholchidei, la apus până la Sevastopol, acum numită Surmena, care se afla la litoralul mării Negre, între râurile Fasiu și Apsorru, iar la miază și de la însași Sevastopol, până la râul Fasiu și confiniile moscovite adică dincolo de Trapezund, la miază nópte). Mitropolit al acestei eparhii Lazica era al Fasiului, având de episcopi pe al Rodopolei, al Abisenilor séu Sainenilor și pe al Țiganelor séu al Ziganei. Și Rodopolea este în sus de Cutatesiu, către partea Iberiei de sus; Petra în Guria, lângă portul numit în limba iberică Batoni între râurile Fasiu și Boa (carele la Ptolemeu, în kolchida sa se numește Charist, iar la Strabon, cartea XI, Charis, precum se numește și Boa aprópe de isvórele séle), care ca și Sevastopolul aú fost zidite de Iustinian, din cauza neînțelegerilor cari erau între el și Perși pentru acésta provincie Lazica. Asemenea și în dicționarele Latinilor, Petra este însemnată ca oraș al provinciei Lazica, în Cholchida,

Acastă arhiepiscopie nu se știe cu precisiune în timpul cărui sinod și al cărui împărat s'a făcut. Se află însă în Sinaxar în a 26 zi a lunii lui Iunie, că Ioan episcopul Gothiei, s'a hirotonisit de catholicosul Iberiei. Și fiind-că și în părțile romanice era eresia iconomahilor, se vede că arhiepiscopia Iberiei de jos s'a făcut după timpurile lui Iraclie și înainte de Leon Isavrul.

Iberia de sus era sub scaunul de Antiohia.

Iberia de sus era supusă tronului Antiohiei și s'a făcut arhiepiscopie autocefală de împăratul Constantin monomahul și Petru patriarhul Antiohiei, despre care ast-fel scrie Balsamon asupra canonului al II al sinodului ecumenic ținut de a doua oră la Constantinopol. Pe al Iberiei l'a onorat hotărîrea sinodului din Antiohia. Căci se dice, că pe timpul prea sântului patriarh al marelui cetății a lui Dumnezeu, Antiohia, domnul Petru, s'a luat hotărîre sinodală de a fi liberă și autocefală biserica Iberiei, care era atunci supusă patriarhului de Antiohia.

Eparhiile are: *Kartelul*, care se și dice Iberia propriu zisă, *Kahesul* și *Albania* precum s'a arătat mai sus.

Despre scaunul arhiepiscopului Iberiei de jos.

Scaunul arhiepiscopiei Iberiei de jos se numește Mitzvinta, numindu-se tronul sântului apostol Andrei și onorat cu numele Stăpânei noastre și de Dumnezeu născătoare, Maria. Lui sunt supuse scaunele a două eparhii.

Scaunele supuse arhiepiscopului Iberiei de jos :

a) Eparhiei Imeretiei.

Mitropolitul Ghenatelului, două arhiepiscopi și episcopul Cutatelului.

b) a Eparhiei Otisului și Guriei.

Episcopul Tzaiselului, Episcopul Petielului și Episcopul Scatiutelului.

Despre scaunul arhiepiscopului Ibericî de sus.

Scaunul acesteia este Scheta, unde se unesc rîurile Kiru și Aragu fiind departe de Tifl's ca trei mîle, se numește și cu numele de : al celor 12 apostoli. Și scaunele supuse lui sunt a două eparhii.

a) a Eparhiei Karteliei.

Mitropolitul Timplelei, Episcopul Mangolei, Episcopul Ponelei, Episcopul Tumanelei, Episcopul Tzilknelei, Episcopul Samtzanelei, Episcopul Proelei, Episcopul Urpunelei și Episcopul Nicozelei.

b) a Eparhiei Kahesiei.

Mitropolitul Aleverdelei, unde este și locul înmormântării domnilor Kahesiului, Mitropolitul Potuveliei, Episcopul Ninotzmintelei, al Samepelei și Hartzasinelei.

Se observă că acești arhiepiscopi, (ai Iberiei) au supuși și arhiepiscopi și mitropoliți, căci ei, precum s'a spus, nu se numesc arhiepiscopi, ci katholiki.

IV. Archiepiscopia de Peciu.

Acastă arhiepiscopie s'a făcut în împărăția lui Teodor Lascar și a patriarhului Arseniu și a lui Ștefan, jupânul Serbiei, precum se arată în cartea a VIII-a, cap. 13 a scrierei, despre cei ce au fost patriarhi la Ierusalim, unde se notază și acesta, că aceia ce se dice, că biserica Peciului, s'a aforisit de biserica catholică, nu este aceea ce în deobște numim, ca cum ar fi fost parte a administrației Achridei, care s'a substras de Serbi și de aceea s'a aforisit de biserică, ci că, de ôre-că arhiepiscopul de Peciu a încoronat pe tiranul Vulcasin rege, au scris patriarhii răsăritului și au aforisit și au anathematisat și pre arhiepiscop și pre toți Serbi. Iar după aceea, domnind kneazul Lazar, care era foarte creștin, a scris și s'a rugat și bisericii și împăratului Romeilor, și îi a iertat. Se numește al Peciului și nu al Ipeciului, precum, greșit susțin unii, căci orașul de la care și-a luat numele arhiepiscopia este Peki seü

Pek și ast-fel se și numește și se și scrie de Serbi și nu Ipek. Ast fel și arhiepiscopul acesta al Peciului. El nu are scaunul în sus ȕisul oraș Pek, din cauza predominărei păgânătăței, ci în afară de ea, departe ca o milă, într'o monastire numită Înălțarea Domnului.

Și aceștia se numesc prea fericiții arhiepiscopi ai Peciului și a tótă Serbiea, și nu se mulțumesc numai cu acesta. Ei adaogă și altele când se pomenește numele lor în biserică, adică : prea fericitul arhiepiscop al Serbiei, Dalmației, Iliriei, Pontului vestic și dincolo de Dunăre, care nu însemnă nimic alt, de cât mitropolit autonom, fiind mărginit numai în singurele sele eparhit cu dreptul de a lucra.

Acésta despre arhiepiscopiile autonome.

Că scaunele cari sunt supuse Peciului aparțin la două împărății.

Acestei arhiepiscopii sunt supuse tóte provinciile însemnate mai jos, cari înainte de războiul ce s'a întâmplat între Turci și Nemți, tóte aparțineau Statului Otoman, iar după tractatul ce s'a făcut la Carlovitz între aceste două împărății, s'aú împărțit în două, și unele aú rămas, ca și mai 'nainte tot sub statul Otoman, iar altele aú trecut sub Nemți.

De însemnat este că în cartea a VIII, cap. 13 a sus citatei scrieri, despre cei ce aú fost patr'arhi la Ierusalim, alt-fel se expun scaunele acestea, atât după numir.le lor, cât și după număr și ordine, de cum le am însemnat noi ; dar examinând, cercetând și informându-mă mai de aprópe de la însuși arhiepiscopul Peciului Domnul Moise, și de la cei mai 'nainte de el, Domnul Athanasie și Domnul Kallinic și precum ne-aú spus nouă și înscris și prin viu grai, așa le și examinăm și expunem.

a) *Eparhiile cari sunt supuse arhiepiscopului din Peci și cari sunt încă sub Statul Otoman.*

Mitropolitul Scopeon, Mitropolitul Prisrenei, Mitropolitul

Eriseului, Mitropolitul Stariblashrei s eu Rasc ai, Mitropolitul Bosniei, Seragievo, Mitropolitul Beligradului, Mitropolitul Temisvarului, Mitropolitul Valiovului, Archiepiscopul Samocovului, Archiepiscopul Kestendliului, Archiepiscopul Nisului, Archiepiscopul Sempesului  i Episcopul Cetinei.

b) *Eparhiile supuse arhiepiscopului de Peciu, cari se află sub statul nem esc.*

Mitropolitul Bointumului, Mitropolitul Carlovitzului  i Stremiului, Archiepiscopul Batzinei Episcopul Enovului  i Ionopolei, Epi copul Ghuilei  i Lipovului,  i Episcopul de Poziega.

De adnotat este c a la aceştia adesea scaunele se schimbă, altele se  nfiinţez  și altele se desfiinţez  și adesea ori două eparhii se unesc în una singură, adică se află sub un singur arhier , precum cere timpul și necesitatea. Deci nici acéstă expunere nu se află la toţi aceiaşi.

 i fiind că aci Chrisant sf rşeste scrierea sa despre oficiile bisericeşti etc.,  ncee cu următoarele : Acestea sunt de ajuns în presenta scriere atât despre oficiile bisericeşti, c t și despre tronurile patriarhale  i arhiepescopiile autocefale  i mitropoliile, arhiepescopiile  i episcopiile supuse lor.

D.

CRONICA BISERICII ORTODOXE ROMĂNE.

I.

O serbare în Eparhia Moldovei și Sucevei.

În ziua de 27 Iuliu a. c. s'a serbat al 75-lea an al nașcerii I. P. S. Mitropolit al Moldovei și Sucevei D. D. Iosif Naniescu. Ziua acésta a fost o adevărată serbătoare pentru Înaltul nostru Prelat. Toți episcopii sufragani au ținut să fie față și să-l aducă felicitări. Tótă preoțimea și mult popor credincios și-au manifestat de asemenea dragostea și devotamentul ce au față de părintele lor.

Amintesc cu acéastă ocasiune fericită și câte va date din viața I. P. S. Mitropolit.

I. P. S. Sa s'a nascut în Basarabia, în anul 1820. De mic copil a fost adus în Iași, de către un unchiu al său, ce era arhimandrit la Biserica Sf. Spiridon din Iași. După mórtea acestuia trece la Buzău, unde se afla ca episcop, renumitul *Chesarie*. Aci urmează seminariul, e călugărit și hirotonit diacon în 24 Noembrie 1835. Episcopul Chesarie apreciind calitățile ténérului diacon îl trimite la București spre a continua cu studiile în școala de la Sf. Sava. Ajunge egumen al Monastirei *Găisenț*, profesor la Liceul Mateiu Basarab și Seminariul Central din București. În timpul Mitropolitului Nifon e hirotonit Arhieru și ales episcop de Argeș, iar mai în urmă și anume în 1875, ales ca Mitropolit al Moldovei și Sucevei.

Ca dascăl a fost iubit de școlarii și de colegii săi, ca episcop și mitropolit de credincioșii păstoriei sale. În timpul său ca Mitropolit s'a terminat și s'a sfințit Catedrala din

Iași, începută de Veniamin Costache în anul 1833 și rămasă în ultimare până în anul 1881. Tot în timpul său s'a restaurat și biserica Trei-Ierarhi din Iași. Mai amintesc, că I. P. S. Sa a fost un mare biblioman. Tótă averea aproape a întrebuințat-o în cumpărare de documente, de scrieri vechi etc. Acéstă bibliotecă, bogăție neperitoare, va deveni proprietatea Academiei noastre prin dar, așa că va fi un izvor nesecat pentru urmărirea trecutului nostru național și religios.

Urăm și noi I. P. S. Sale viață lungă și liniștită pentru binele bisericii și al neamului nostru.

II.

Jubileul de 200 de ani al Monastirei Sinaia.

În ziua de 15 August a. c. s'a serbat cu o deosebită pompă Jubileul de 200 de ani al sf. Monastirii *Sinaea*. Acéstă serbare ne interesază pe de o parte ca orî și ce manifestare religioasă a poporului nostru, iar pe de alta pentru însemnătatea ce ocupă acéstă sf. Monastire în viața noastră națională, fiind că numele ei s'a dat și nouii comune urbane, ce s'a înființat pe proprietatea ei și care e reședința de vară a familiei noastre regale și centrul nostru politic în acest timp.

Iată programa după care s'a făcut serbarea :

Marti la 15 August, orele 10 de dimineță se va face în biserica cea mare a Monastirei un serviciu divin de I. P. S. Mitropolit Primat însoțit de clerul mitropolitan și de către S. S. Arhimandritul Nifon, superiorul Monastirei Sinaia, împreună cu clerul Sfintei Monastirii.

La orele 11 se va face primire oficială pe galeria cea mare a Monastirei, unde se va servi invitaților șampanie și se vor ține discursuri de către I. P. S. Mitropolit și primul efor al spitalelor civile D. G. Gr. Cantacuzino.

La orele 11^{1/2} va avea loc masa săracilor arangiată pentru cinci sute de persoane, cărora li se va oferi o pâine, o strachină cu bucate fierte, o cană cu vin și linguri pe care după masă le va fi îngăduit a le lua de tot. La masă vor servi călugării monastirei. La ora 1 p. m., dejunul oferit I. P. S. Mitropolit Primat și suitei sale în salónele superiorului Monastirei.

În tot timpul cât va ținea masa săracilor, muzica militară va cânta telurite cântece naționale.

Séra la orele 8¹/₂ va avea loc un splendid foc de artificii pe platoul de la spatele bisericii celei mari, unde se va ridica și un frumos arc de lemn împodobit cu verdéță și luminat cu focuri bengale.

La această serbare va lua parte pe lângă I. P. S. Mitropolit Primat ¹⁾, tótă lumea oficială aflaă în Sinaea, D-nii miniștri, d-nii miniștri străini, d-nii efori ai spitalelor civile cu soțiile domniilor lor, directorul și tot personalul eforiei.

Însărcinați cu pregătirile acestea și cu dirigerea serbarei acestei zile au fost S. S. Arhimandritul Nifon, superiorul monastirei și Dl. A. Gălășescu, funcționar superior al eforiei spitalelor civile.

Corul vocal al sf. Monastiri Sinaea împreună cu altul din capitală vor cânta serviciul divin. A doua-zi Mercuri, la orele 10 de dimineață se va oficia serviciul divin și și marele parastas ctitoricesc în memoria răposatului fondator al monastirei, împărțindu se la saraci mâncare și milă în bani.

Acastă frumoasă serbare creștinească a reușit pe deplin. S'au trimis telegrame de bune urări atât M. S. Regelui, care a ridicat numele de Sinaea la vađa de astă-zi, cum și I. P. S. Mitropolitului Primat Ghenadie.

Monastirea Sinaea (mai înainte un schițor) s'a întemeiat de către *Spătarul Mihail Cantacuzino* în anul 1695 cu hramul de *Adormirea Maicii Domnului* ²⁾. Acest Spătar

¹⁾ Spre marea Sa părere de rău, cum și a tuturor credincioșilor I. P. S. Mitropolit Primat Ghenadie n'a putut să ia parte la această serbare din cauze cu totul independente de a sa voință.

²⁾ Se spune, că pe platoul de asupra monastirei a existat deja mai înainte de prin secolul al XVI o monastire cu hramul sf. Nicolae. Iată cum sună inscripțiunea de pe crucea ce s'a ridicat în anul 1858 pe ruinele acestei sf. monastiri: „Pentru vecinica peme-nire s'au înălțat acum această sfântă cruce în locul sfântei și dumnezeesei biserici, cu hramul sfântului Nicolae, ce s'a ruinat în resmirița anului 1788, iar la 1858, Septembrie 1 Lună s'au sfințit, iar acum ca să nu rămăe în viitor necunoscut acest sfânt locaș, s'au înălțat aici acest sfânt monument de smeritul Victor Schimonoch din Monastirea Sinaea.

s'a născut în anul 1650 și a încetat din viață în anul 1716. El a fost fiul lui Constantin Cantacuzino stolnicul (care a întemeiat monastirea Cotroceni) și frate al lui Șerban Cantacuzino, care a domnit în Muntenia între anii 1678—1688. În timpul domniei fratelui său a luat parte în anul 1683 ca comandant al armatei românești la asedierea Vienei. Era un bărbat foarte învățat (se ocupa cu matematicile și geografia) și pios.

Se știe din istorie marile rivalități ce existau în vechime între familiile boeresce și mai ales între cele domnitore. Între Cantacuzinesce și Ghiculesce exista ură de moarte. Gr. Ghica în prima sa domnie pune de omorâ în 1663 pe Constantin, tatăl lui Mihail. Cantacuzinescei căută și ei la rîndul lor să-și răsbune, iar Gr. Ghica cu venirea sa a doua oară la tron începe persecuțiunile crude contra Cantacuzinescilor, așa că ei sunt siliți să plece fie care în lumea largă. Se ține, că Mihail Cantacuzino ar fi fugit în Transilvania pe la Cămpina și că rătăcind pe valea Prahovei ar fi ajuns în apropiere de locul unde se află astăzi monastirea. Aci dete peste un isvor cu apă limpede și rece și după ce 'și potoli setea se simte mai cu putere. După acesta îngenunchind și ridicând ochii către cer ține în sine: „Maica Domnului cea sântă și puternică, ajută-mă să scap din primejdie și jur că chiar în acest loc voi ridica ție mândră Monastire, frumos înzestrată“. În urma acestei rugăciunii mintea i se luminează, zărește calea încotro s'apuce, întâlnește un călugăr de la vechea Monastire, care îl conduse la Brașov. De aci merge la Constantinopole și împreună cu mai mulți boeri, prietenii ai săi reușește să capete tronul Munteniei pentru fratele său Șerban în anul 1679. Se mai spune, că Mihail în anul 1680 a făcut împreună cu mama sa *Elena* o călătorie la locurile sante din Palestina și în urmă s'au dus să vadă și Monastirea Sinaia. Această monastire cu pozițiunile ei cele frumoase l'a încântat așa de mult, în cât chiar aci se decide ca la întorcerea sa să facă în munții Bucegiului o monastire asemenea și cu numele Sinaiei, conform promisiunei date Maicei Domnului în pribegirea sa spre Brașov. După altă versiune, Mihail a fost exilat în monastirea Sinaia de către Sultan și acesta în urma ajutorului ce a dat creștinilor împreună cu fratele său Șerban la încongiurarea *Vienei*. Fiind în exil, el

se ruga neîncetat Maicei Domnului, ca să-i ajute să scape de acest canon și la întorcerea sa în țară va face în munți o monastire de pustnici asemenea monastirei Sinaia. Ori care din aceste versiuni ar fi adevărată știut lucru este numai, că el a făcut din temelie monastirea Sinaia, că a terminat-o în luna Iulie 1795 și a sântit-o la 15 August același an. Acastă sântire s'a făcut cu mare pompă și a asistat chiar și Domnitorul *Constantin Brâncovénu*.

Iată și o parte din documentul de fundațiune al acestei monastiri: „Și eu robul lui Dumnezeu cel mai mic *Mihail Spatar Cantacuzino*, am luat pe Dumnezeu întru ajutor și din totă virtutea și din totă inima și cu tot sufletul. Și cât ne-a fost puțința nevoindu-mă nu din ceva al meu, ci din cele ce m'aș miluit iarăș prea bunul Dumnezeu și Stăpân, am zidit din temelie și am înălțat un schițor numindu-se *Sinaia*, după asemănarea Sinaiei cei mari, întru slava și lauda lui Dumnezeu și întru cinstea adormirei stăpânei noastre Maicei sântiei sale pe apa Prahovei la pustie, sub muntele Bucegiului (unde mai înainte zidirei acesteia se afla Sihastrii) a fi zidirea acăsta sihastrilor acelora și a altora după dănsii, umbrire și liman de odihnă și de adăpostire etc., etc.". Pentru întreținerea acestei monastiri, Mihail Cantacuzino a înzestrat-o cu următoarele moși: 1) Moșia *Măneciul* cu satul și cu munții ei din Plaiul Teléjenul; 2) Moșia *Schiulescii*, Plaiul lui Șerban W; 3) *Trestieni* și cu munții din apa Doftana; 4) Moșia *Sărasca* la Podeni cu puțuri de păcură; 5) Moșia *de la Armaru*; 6) Moșia *de la Batogu*. Pe lângă acăsta ca purtător de grije al acestei monastiri a însărcinat pe episcopul Monastirei *Colțea* și al spitalului cu acelaș nume (intemeete tot de el) și cu îndatorirea de a i da 100 lei anual. Documentul de fundație se rostese relativ la acăsta chestiune ast-fel: „Am orânduit canonesce și am hotărît să fie purtător de grije Episcopul sf. monastiri *Colțea* și acăsta orânduială să se păzescă tot-d'auna și orânduiala ce am făcut și am orânduit de la sf. monastire *Colțea* a noastră, să aibă tot-d'auna Starițul a lua: talere o sută ca să le fie de chivernisela, ca să se ajute la slabiciunile și la neputințele părinților Călugărași, de ore ce starea schitului este sihastrăște, fiind zidit la loc greu și de pustie, dar să fie sub *datorie* și călugărașii împreună cu starețul, atât cei din lăuntru din

schit, cum și cei după afară din pustie, *a se ruga Domnului Christos necurmat* pentru buna stare a blagovesnicilor Domnii și a Mitropolițiilor al scaunului țerei aceștia și pentru totă țara acésta și pentru ertarea păcatelor ctitorilor etc..

Averea monastirei a mai crescut din timp în timp. Noi îmbunătățiri s'au mai făcut, atât clădirilor cât și monastirii însuși prin osârdia stareților după vremuri. Construirea unei noi biserici și a altor clădiri trebuitoare bisericii s'a început în anul 1841, în timpul starețului Iosif și s'au terminat în anul 1846 în timpul starețului Paisie. Iată și inscripțiunea bisericii celei din nou zidită: „La cursul anilor, de la Mântuitorul nostru Iisus Christos 1693 s'a zidit sânta Monastire Sinaia de fericitul întru pomenire ctitorul Mihail Cantacuzino, marele spătar, întru cinstea adormirii Prea sf. Născătoare de Dumneđeș, iar la létul 1843 s'au mai adăogat acésta sf. Biserică, în zilele prea luminatului nostru Domn Gheorghe Dimitre Bibescu W. W. cu blagoslovenia Prea Sântitului Mitropolit al țerii D. D. Nifon, cu cheltuiala casei și din afiorisirea fericților ctitori, în numele prea sântei Treimi și cinstea Prea sântei Născătoare de Dumneđeș. S'a început zidirea acesteii biserici de roșiș, în stareția cuviosului părinte Iosif Arhimandritul, în care au și răposat în Domnul și s'a desevêșit prin stăruirea, osârdia și ostenéla (de la începutul temelii), prea cuviosii sa'e părintelui Paisie, Arhimandritul, starețul acestui sânt locaș și toate podóbele pre din lăuntru și afară cu chiliile împrejur, cum se ved. 1846 August 15“.

Pentru frumusețea pozițiunilor, Domnitorul Românilor Carol I, cu Dómna Elisabeta, Augusta sa soție au locuit în timpul verii în casele monastirii de la 1871—1883, când s'a terminat artisticul castel Peleș. Eforia spitalelor civile a făcut în anul 1892 reparațiuni însemnate clădirilor monastirii și a făcut și o clopotniță de piatră, absolut trebuincioasă. D-l Gălășescu, funcționar superior al Eforiei, în studiul său asupra Sinaiei se exprimă despre noile îmbunătățiri ce au să se facă, în chipul următor. „Nu credem, că am putea fi acușați de a destăinu un secret adăogând că Eforia a întocmit un proiect general de transformarea clădirii existente și de restauarea actuală Bisericii a Monastirii Sinaia“.

Amintesc aici și numele stareților, cari au condus Mo-

nastirea în decurs de 200 de ani. 1) Nicodim 1695—1720; 2) Dionisie 1720—1723; 3) Mitrofan 1723—1731; 4) Par-
tenie 1731—1741; 5) Nifon 1741—1773; 6) Visarion și
Isidor 1773—1791; 7) Damaschin 1791—1802; 8) Iustin
1802—1829; 9) Iosif 1829—1843; 10) Paisie 1844—1859;
11) Onufrie 1859—1877; 12) Gherman 1877—1888;
13) Nifon 1888—1895.

Prin urmare 14 stareți în timp de 200 de ani, așa că
în termen mediu până astăzi fie-care a păstorit câte 14
ani, 3 luni și două săptămâni. (Vezi: Monastirea Sinaia,
aniversare jubiliară de Archimandritul *Nifon*, superiorul
monastirii *Sinaea*; *Sinaea*, 15 August 1695—1895 de A.
G. Gălășescu, București 1895; *Sinaea* de Archimandritul
G. Enăcenu, București 1881; *Sinaea* de la 1695—1895
de Dumitru Stăncescu, București 1895).

III

*O serbare în schitul chinovial românesc Prodromul din
sfântul Munte Athos.*

Primum din sf. Munte înștiințare, că în 12 Iulie a. c.
s'a serbat slujba *Icôna Maicii Domnului* în schitul româ-
nesc în mod deosebit. Fostul patriarh ecumenic Ióchim
al III-lea a bine voit să slujescă însuși cu multă evlavie
și dragoste, cu care ocaziune a pomeni; pe I. P. S. Mi-
tropolit Primat Ghenadie cu tot sântul Sinod al Româ-
niei. Tot de P. S. Patriarh se spune, că de un an a
început zidirea unei frumoase biserici în vârful sf. Munte
cu cheltuiala sa, iar la 6 August a. c. I-a făcut însuși
sânțirea cu priveghere de totă noaptea siujind cu 6 preoți
și 4 diaconi, dintre care 2 preoți și un diacon român,
din schitul românesc. Aă fost de față la slujbă peste 200
de călugări de toate nămurile ortodoxe, iar Români ca la
30. Ni se mai spune „că era o frumoasă panoramă cu lu-
minile din focurile ce erau noaptea. Nu s'a învrednicit
vârful Muntelui să vadă o așa biserică și sânțire de când
există și nici va mai fi“.

Încercări pentru a se întemeia un schit românesc în
sf. Munte s'au făcut înainte de 1820 de către un călu-
găr român anume *Iustin*, care petrecea în sf. Munte la

chilia numită *Ianicopolu*, pe teritorul Mării Lavre a sf. Atanaze (Lavră grecescă). Mărtea însă 'i curmă realizarea dorințelor. Doi ucenici ai săi, părinții *Patapie* și *Gregorie* au căutat mai departe să ajungă scopul răposatului, fiind ajutat la acesta și de răposatul Mitropolit al Moldovei Veniamin, care a intervenit de două ori la Marea Lavră spre a da voie numiților părinți să prefacă chilia sf. Ión Botezătorul, numită *Janicopolu*, în schit chinovial. Marea Lavră ascultă dorințele Mitropolitului și eliberază în Iunie 1820 lui *Patapie* și *Grigorie* un act pentru întemeierea acestui schit. Tóte încercările însă rămân zadarnice pe de o parte din lipsa de mijlóce, iar pe de alta din cauza morții lui *Patapie* și a descoragierii lui *Grigorie*.

Tocmai în 24 Septembrie 1852 Marea Lavră dă autorizație călugărilor români *Nifon* și *Nectarie* ca să întemeieze schitul și acesta în urma stăruințelor domnitorului Moldovei Gr. A. Ghica și ale Mitropolitului Sofronie. În anul 1853 Ghica dotéză acest schit cu 3000 de galbeni din al căror venit sa se întrețină, iar în anul 1855 răposatul Mitropolit al Ungro-Vlachiei *Nifon* recomandă pe sus numiții părinți tutulor protoiereilor și credincioșilor din eparchia sa spre a-l ajuta. S'au adunat în urma acestui apel 4226 galbeni, iar guvernul dă din partea sa 15,000 lei. În anul 1862 Sterițul schitului *Nifon* interveni iarăși cu rugăciuni către Mitropolitul Ungro-Vlachiei pentru ajutor, așa că se adună din nou câte-va mii de galbeni pentru terminarea diferitelor lucrări. În 21 Maiu 1866 se face sântirea schitului cu cheltuiala guvernului român. Asta-zí se află în acest schit peste una sută calugări din tóte părțile locuite de români. Acesta este în scurt istoricul întemeierii schitului românesc din sf. Munte, pe care am cređut de bine să-l comunic și cititorilor cu acesta ocaziune. Mai trebuie amintit înca, că tot în sf. Munte se mai află schitul românesc sf. *Ioan Teologul*, chilia *Cucuvinu* (Provata), al cărui întemeetor și superior este Ieromonachul *Teodosie Sorocénul*, român basarabén și în care se află 20 de calugări români. Tot cu această ocaziune mai trebuie amintit, că multe milioane s'au vèrsat în sf. Munte din țerile române. Mai tóte monastirile au fost ajutate s'au întemeiate de domni români. Sute de documente s'au adus din sf. Munte, care ne probéză acesta și care datéză din secolul al XV, începând cu Radu

Vodă și Négoe Vodă Basarab. Manifestarea dărniciei române s'a continuat apoi prin toți secolii viitori până în secolul nostru. (Vezi chestiunea Schitului Românesc chinovial din sf. Munte de *Ieromonachul Damian*, București 1879; Despre Româniți din Macedonia și Muntele Atos, impresiuni de călătorie de *Alexandru Pencovici*, București 1885).

IV

China, Religiunea Chinezilor. Creștinismul la Chinezi. Persecuțiunile creștinilor,

În anul acesta sângeroase persecuțiuni s'a făcut contra creștinilor în China. Mulți preoți misionari și creștini au căzut victimă credinței lor. Multe case și instituțiuni creștine de bine facere au fost distruse cu totul. De aceea am creșut de cuviință ca cronicar să îndrept pentru un moment numai atențiunea onor. cititorilor asupra acestei țări mari din orient și asupra încercărilor ce s'a făcut și se fac de a se introduce și aci creștinismul.

China sau imperiul ceresc cum e numită de către indigeni e un ținut vast în extremul orient. Ea are o suprafață de 11,813759 km., iar populațiunea e de 400 de milioane și după alți statistici ar trece chiar peste 450 de milioane. Istoria poporului chinez se perde în depărtarea vécurilor. Date sigure n'aú de cât din secolul al XXX-lea înainte de Christos, când apare *To-hi*, primul lor legislator și *Yen ti* primul lor agricultor. Forma de guvernământ a Chinei nu e despotică în adevăratul înțeles al cuvântului, fiind-că Atotputernicia împăratului său a fiului Cerului cum se mai numește el, e limitată prin obligațiunea de a nu alege pe demnitarii statului de cât dintre învățați și după anumite reguli fixe. Cu toate acestea puterea supremă e concentrată în persóna sa. Voința lui e voința generală și lui i se datorește supunere absolută. Persóna împăratului e sântă și inviolabilă. E unul din principiile de drept public, ca dinastiei să se supună ori ce chinez cu cea mai mare sântenie, căci regentul ocupă tronul în urma unei chemări divine pentru binele poporului, iar nu pentru al său propriu.

Limba chineză e monosilabă, iar scrierea ieroglifă: ea

formeză un fel de limbă aparte. Literile în număr de peste 100,000 de miș nu reprezintă sunuri, ci idei, așa că foarte puțini muritorii sunt în stare de a-și însuși cunoșcerea lor completă.

Trei religii principale sunt admise ca adevărate în China: 1) *Religiunea lui Confucius*; 2) *Religiunea filosofului Lao-Tseu* sau a *rațiunii primitive*; 3) *Religiunea lui Buda* sau *Fo*. Un proverb chinez ne spune însă „că aceste trei religii nu fac de cât una“.

Cea dintâi din aceste religii e a omenilor învățați,— a funcționarilor,— a elitei sociale. Împăratul însuși e șeful suprem al acestei religii. Intemeitorul său mai bine ție reformatorul acestei religii e Confucius, care s'a născut în anul 551 înainte de era noastră. El a ocupat mai multe funcții publice și totă tendința sa nu era alta, de cât de a face ca să domniască dreptatea și înțelepciunea. După mai multe încercări de a face să dispară abuzurile și nedreptățile vedând că nu isbutesc se retrage în pustie cu mai mulți tovarăși și aci se apucă să studieze *scrierile sfinte chineze*, cum și *tradițiunea*. Din acest studiu și din propriile sale observații rezultă sistemul religios cunoscut în Europa cu numele său. Acest sistem are de bază un *panteism filosofic*. Se crede în existența unei ființe c tot puternice și recompensitoare, cu toate acestea el nu și dă părerea destul de lămurit în această privință, fie că el considera învățămîntul moral și politic de o însemnătate mai imediată și folositoare pentru binele omului de cât speculațiunile metafisice, fie că asemenea chestiunii se păreau lui prea grele pentru inteligența umană. Iată cum se exprimă unul din discipolii săi: „Învățătorul nostru se poate asculta adese ori ținând cuvîntări asupra calităților ce trebuie să însușiască un om distins prin virtuțile și talentele sale, însă nu se poate asculta nici odată vorbind asupra *naturii omului* și asupra *ființii supreme*“. De aceea și învățătura sa asupra *originii lucrurilor* și asupra *existenței ființii supreme* e foarte cu anevoe de a o determina. Faptul acesta a și făcut ca mulți din comentatorii săi mai ales din secolul al XII-lea după Christos să degenereze cu învățăturile lor într'un fel de materialism, în ateism. Acest cult are temple, dar n'are preoți. Împăratul însuși îndeplinește datoriile religioase în numele întregului popor. Credincioșii acestei religii sunt foarte superstițioși; ei îm-

prumută o mulțime de obiceiuri din celelalte religii așa în cât manifestarea sentimentelor lor religioase devine cu totul ridiculă. Acest sistem religios recomandă respectul bătrânilor, respectul morților și iubirea de copii. Tot din punctul de vedere moral Confucius pleacă de la principiul, că omul e o ființă care a primit din cer o dată cu viața fizică și un principiu de viață morală care trebuie dezvoltat în așa grad spre a putea ajunge la perfecțiune conform modelului ceresc său divin. Acesta e în scurt religia lui Confucius.

A doua religie, considerată de aderenții ei ca cea mai veche, căci ea a fost profesată cu câte-va decenii înainte de a lui Confucius, are multe dogme comune cu acesta și a degenerat în cele din urmă în *politeism* și în *idolatrie*. Religia aceasta se numește a *rațiunii primitive*, fiindcă *Lao-Tseu*, întemeietorul ei crede într-o cauză primară, într-o rațiune primordială, în Dumnezeu, care a creat lumea. Concepțiunea filosofică a lui *Lao-Tseu* e un panteism absolut, în care lumea sensibilă e considerată ca cauză a tuturor imperfecțiunilor și miseriilor și personalitatea umană ca un mod inferior și trecător al ființei supreme, al marelui unității, care e începutul și sfârșitul tuturor lucrurilor. Scopul omului trebuie să conste în aceea ca să caute din toate puterile sale să se desbrace de forma sa corporală trecătoare și să ajungă la o stare necorporală permanentă și prin aceasta la identificarea sa cu *rațiunea supremă*. El trebuie să-și înfrângă poftele, să le reducă pe cât posibil la o stare de neputință și să ajungă chiar în această viață la o nelucrare completă. Din aceste precepte din natură morală a rezultat faimoasa dogmă a *nelucrării* care a fost principiul celor mai mari abuzuri la aderenții lui *Lao-Tseu*, originea preceptelor celor mai absurde. Această religie are temple, preoți, asceți și ascete, care se ocupă cu magia, astrologia și o mie de alte superstiții.

A treia religie e a lui *Buda* sau *Fo* venită din India și răspândită în China cu o sută de ani înainte de era noastră. Această religie e una din cele mai răspândite din lume. E profesată în India, China, Japonia, Coreea, Tibet etc., și are peste 400 de milioane de aderenți. Această religie și-a luat naștere în sinul *Bramanismului* (Religia Indienilor). După tradiție și legende *Buda* s'a simțit chemat de reforma'or al Bramanismului în urma

observațiunii miseriilor umane și a consimțirii pentru suferințele poporului. El se retrage timp îndelungat în pustie, unde medită și și concepe noua sa doctrină în care respinge cu totul autoritatea *Vedei*, scriere stântă bramană. După aceea apare în mijlocul poporului și începe a se ridica contra *castelor* indiene, așa că religiunea sa se adresează tuturor. El pretinde, că existența noastră actuală este imperfectă și fără realitate; că lumea materială este o iluziune a sensurilor noastre și de aci necesitatea de a desface sufletul nostru de această lume trecătoare și de a-l duce în *Nirvana*, adică în existența desfăcută de orice atribut corporal și considerată ca fericirea supremă și eternă. Sufletele mai perfecte pot să se încarneze și să se coboare pe pământ spre a elibera sufletele încătușate în lumea materială. Cu alte cuvinte Buda admite *metemscosa*. Această religiune are temple, c. rem. niî pompôse, preoți devotați cu totul celibatului. Patriarchul budist venit în China din India pe la finele secolului al V al erei noastre și a fixat reședința în Tibet sub numele de *Dalai-Lama* ¹⁾.

Aceasta este în scurt caracterizarea celor trei religiuni principale din China. Se vede însă foarte bine, că noțiunea despre Dumnezeu nu e de loc lămurită de aceste sisteme religioase, cum și relațiunea omului față de Dumnezeu. Urmașii lui Adam din acest imperiu vast în zadar vor căuta mântuirea în aceste sisteme religioase, căci nu vor afla-o nici odată. De aci nevoia ca razele *luminii evanghelice* să pătrundă și la aceste creaturi divine. Pe lângă această religiunea creștină poartă în sine caracterul universalității. Ea trebuie să divină religiunea tuturor popoarelor. Domnul nostru Iisus Christos, întemeietorul ei după ce poruncesce ca evangelia sa să se propoveduiască în totă lumea întru mărturie la toate limbile (Mat. 24) continuă mai departe: „Datu-mi-s'a totă stăpânirea în cer și pe pământ. Drept aceea mergând învățați toate limbile botezându-i pe ei în numele Tatălui și al Fiului și al Sf. Duh, învățându-i pe dânșii să păziască toate câte am poruncit vouă“. (Mat. 28). Discipulii Mântuitorului conștientii de însemnătatea acestei porunci și încep de îndată activitatea lor

¹⁾ *Bazin*, Recherches sur l'Origine, l'histoire et la constitution des Ordres religieux dans l'Empire Chinois. *Bouillet*, Dictionnaire d'histoire et de Géographie.

misionară. Mai toți trec granițele restrânse ale Palestinei spre a propovedui învățătura mântuitoare la totă suflarea. Așa *Bartolomeu* propoveduiesce în Arabia, Licaonia și Armenia; *Iuda* Tadeu în Arabia, Siria, Mesopotamia și Persia; *Simon Cananitul* în Persia și Babilonia, iar *Toma* în Persia și India. În scurt timp însă reacțiunea se nasce contra sfintelor învățături ale Mântuitorului pe de o parte din partea *Iudaismului* și *pagânismului*, iar pe de alta din chiar sînul bisericii creștine, așa că de aci înainte pentru multă vreme activitatea misionară se limitează mai mult în Europa și în interiorul bisericii însuși. Cu toate acestea se fac încercări de a se introduce creștinismul în China deja în secolul al XIII de către Ordinul Franciscanilor prin Ioan de Monte Corvino. Prima biserică creștină întemeiată aci nu durează însă de cât 80 de ani și anume până în anul 1370, când e distrusă cu desăvârșire în urma unor crude per. ecutiuni. Noui încercări se fac tocmai în secolul al XVI de către misionarii Iesuiți, cari prin învățătura și dibăcia lor au un așa succes în cât pe la finele secolului al XVII-lea numărul creștinilor se ridică la însemnata sumă de peste 300,000 de mi. Cel mai mare succes l'a avut Iesuitul *Matteo Ricci* (1581—1610) care prin cunoscințele sale matematice și prin deșteptăciunea sa a știut să câștige simpatia multor funcționari superiori și prin ei să câștige însăși favoarea împăratului, ba chiar și un post însemnat în stat. Tot cu acelaș succes lucrăză mai departe *Schall*, *Verbiest*, *Duhalde*, *Amiot* etc., cari se ocupaū cu o mulțime de meserii, așa că se făceaū absolut indispensabili pentru Chinezii și în chipul acesta numărul misionarilor creștea din ce în ce. De o deosebită favoare s'au bucurat Iesuiții până în anul 1662, când se nasce prima persecuțiune. De la anul 1688 până la anul 1722 urmăză iarăși o epocă liniștită și foarte bine-cuvîntată pentru creștinii. Acastă epocă se caracteriză prin edictul împăratului *Kwanghi*, prin care declară religiunea creștină ca bună și permite supușilor săi adoptarea ei. De pe la 1630 apăruseră în China și o mulțime de *Franciscani* și *Dominicani*. Din cauză că Iesuiții adoptaseră un sistem de acomodățiune în cult (permițînd venerarea lui Confucius etc.), Franciscanii și Dominicani au fost siliți să aducă acăsta la cunoștința Papii, care a și trimis un delegat în China spre a cerceta. Împăratul vedînd un pericol de stat în acastă

intervenire a Papei oprește propagarea creștinismului și iarăși încep persecuțiunile numeroase și sângeroase contra lor. De aci înainte numărul creștinilor merge din ce în ce crescând până în anul 1842, când prin pacea de la *Nanking* impusă de englezi, trimisul francez a obținut un edict în favorul creștinilor. Totuși cea mai mare toleranță n'au putut s'o dobândească de cât prin tractatul de la 1860 impus Chinezilor de către Englezi și Francezi în urma intrării armatelor lor în *Peking*. În urma acestui tractat activitatea misionară ia o mică dezvoltare și merge tot sporind.

După statistica din 1877 sunt în China 3 episcopii, 20 vicariate apostolice, 23 episcopi, 470 preoți europeni, 453 preoți indigeni, 17 colegii cu 681 de elevi, 1000 de școli cu 15,491 de elevi, 41 de orfelinate cu 4235 de elevi, 9 stabilimente de călugărițe și un număr de 772.412 catolici ¹⁾. Astăzi însă numărul creștinilor catolici trece peste 1,200,000. Pretutindenți se înalță biserici, noul colegii și seminariile, iar casele creștine (așa numitele stațiuni) unde se oprește misionarul și face liturgia și predică cuvântul lui Dumnezeu cresc neîncetat ²⁾.

Misionarii catolici sunt trimiși în China și susținuți din partea congregațiunii *de Propaganda fide* întemeiată în 21 Iunie 1622 de către Papa Gregoriu al XV numai și numai în acest scop. Această instituțiune are conducerea tuturor celorlalte asociațiuni misionare. Ea servește de informătoare și mijlocitoare între Papa și între vicarii apostolici din diferite țări necatolice. Țara care ajută mai mult misiunile catolice e Franța. Sunt două asociațiuni în Franța, care au cheltuit peste 100 de milioane de franci numai într'o jumătate de secol pentru cauza misionară. Una e cu reședința în *Lyon* intitulată, *Asociațiunea pentru propagarea credinței în cele două lumi prin mijlocul misiunilor*. Budgetul acestei asociațiuni pe anul 1878 e de 6,142,923 franci la venitul și 6,097,993 franci la cheltueli. Cea-l-altă asociațiune și are reședința în Paris și poartă numele de *Societatea misiunilor străine* ³⁾.

¹⁾ *Lichtenberger*, *Encyklopédie des Sciences religieuses*, Tome IX, pag. 210.

²⁾ *Le Matin*, 12 Août 1895.

³⁾ *Lichtenberger*, *Encyklopédie*. Loc. cit.

Protestanții la rândul lor au început să-și îndrepte atențiunea asupra Chinei deși nu de mult, dar cu un deosebit zel și succes. Luteranii, Calvinii, Biserica Anglicană, Bapțiștii americani, toți își au misionarii lor și câștigă destul aderenți.

Poporul chinez însă ațîțat de Mandarini, funcționarii statului, cari urăsc pe streinii din tot sufletul lor au comis din timp în timp după cum am și amintit mai sus cele mai înfiorătoare cruzimi contra misionarilor creștini și a aderenților lor. Cu groază se amintesc măcelurile din 1870 de la *Tientsin*, cu care ocaziune a fost omorît și consulul francez ; omorîrea misionarului Hue din 1873 și măcelurile din anul acesta. Cu toate acestea misionarii suferă orî și ce cu cea mai mare resignațiune. Singura lor exclamațiune murind e : *O cruce ave spes unica*. Singura lor tendință e împlinirea voiei divine, care voiește ca toți omenii să se mântuiască și să vie la cunoștința adevărului. *Căci unul este Dumnezeu, unul și mijlocitor între Dumnezeu și între omenii, Omul Iisus Christos, Carele însuși s'a dat preț de rscumparare pentru toți spre a fi mărturisit . . . . .* ¹⁾.

G.....

¹⁾ Tim. II. 3, 4, 5, 6.

Ale Fericitului Teodoret Episcopul Cirului

CINCI CUVINTE

DESPRE ISTORIA BISERICICEASCA

(Urmare. Veđi Biserica Ortodoxă Română, Anul XIX, No. 6).

CAP. XVIII.

Epistolia lui Atanasie, Episcopului Alexandriei despre acelaș sobor.

Incă și marile Atanasie, în epistolia cea catră Africanii unile ca acestea, povestește despre Sinodul cel în Arimin. Acestea însă așa arătându-se, cine va primi pre cei ce numesc pre Soborul cel din Arimin ori pre vre-un altul afară de cel din Niceea? Ori cine nu ar urî pre cei ce strică adică cele ale părinților, iar pre cele mai nouă alcătuite în Arimin cu gâlcévă și cu silă le-ar alege mai bune? Și cine ar voi a să uni cu aceștia, oamenii cariî nici pre ale lor le primesc? cariî mai în țece și mai multe ale loruș sobóră, precum mai înainte am ȓis, altele ori altele scriind, sînt arătați însuși că s'aũ făcut prihănitóri a fiește căruia sobor al lor. Și pătinesc acésta, ce fel a pătimit și vândătorii Iudeilor atuncea. Că precum aceia, părăsind singurii izvorul apei cei vie, ș'aũ săpat loruș gropi, care nu pot ținea apă, s'aũ scris însă acésta de prorocul Ieremia. Așa aceștia, luptându-se înprotiva Ecumenicului

Sobor, ș'aũ săpat loruș sobóră multe, tóte deșerte la dênșii, și s'aũ arătat ca niște lucrări ne avênd tãrie. Decĩ să nu suferim pre vre-un alt numit sobor din Arimin saũ altul, afarã de cel ce s'aũ făcut în Niceea. Cã și însuși aceștia, cariĩ numesc pre cel din Arimin să socotesc a nu și cele ce s'aũ lucrat într'ânsul, că de ar fi înțeles, ar fi tăcut. Cã știți, iubiților aflând și voi de la cei ce aũ venit dintru ai voștri în Arimin, că Ursachie, și Valent, Eudocsie, și Avcsentie, acolo era împreună cu dânșii și Dimofil, s'aũ catherisit vrând a scrie altele afarã de cele în Niceea. Când li s'aũ cerut să anathematisască eresul Arienesc, s'aũ le-pădat, și aũ voit mai bine a fi apărătorii ai eresului. Dar Episcopii cei cu adevărat curate slugi ale Domnului, și drept creșdend, era aprópe de 200, aũ scris că să îndestulézã cu sângurãcia din Niceea, nimic mai mult saũ mai puțin de cât aceea a căuta saũ a cugeta. Aceste și lui Constandie le-aũ făcut arătate, celui ce poruncisã și Soborul a să face. Iar cei din Arimin catherisându-se, ducându-se la Constandie, aũ făcut de a să ocã.î ei, și a le să face îngroziri a nu să întórce la Eparhiile lor cei ce s'aũ arătat asupra pãrâșilor, și a pãtimi sãlã în vreme de iarnã să fie duși în Trachia, ca cele de dânșii din noũ izvodite să le primiască. Decĩ de vreme ce óre-cariĩ numesc pre cel din Arimin, arate mai întâiu catherisirea celor mai înainte diși, și cele ce aũ scris Episcopii, șicând că nimic mai mult cautã de cât cele ce s'aũ mărturisit în Niceea de cătrã pãrinți, nici anume alt sobor afarã de acela. Dar acestea le ascund, iar cele ce cu sila s'aũ făcut în Thrachia le propun. Din care să aratã, că sînt adicã din arienescul eres, și strãini de sãnãtósã credinșã, însẽ și pre însãși marele Sobor, și cele de acia lucrate, de ar voi cine-va din alãturare ale cerceta, ar afla pre cinstirea de Dumneșeu a acelora, și pre dobitocia acestora. Cã cei adunați în Niceea, nu catherisându-se s'aũ adunat, ci și mărturisind pre Fiul a fi din finșã Tatãlui. Iar aceștia și odatã și a doua órã catherisându-se, și a treia órã întru însuși ariminul, aũ

cutezat a scrie că nu ar trebui a dice ființă saŭ ipostas
că are Dumneșeu. In partea apusului dar din tovarășu
lui Arie unile ca acestea și atâte meșteșugiri și violenți în
protiva dogmilor adevărului s'aŭ formăluit.

CAP. XIX.

*Despre reaua meșteșugire a lui Leontie Episcopul Antiohiei, și despre
îndrăznica lui Flavian și a lui Diodor.*

In Ant'ohia însă după Ștefan, carele aŭ fost diadohisit
pre Flachit ce s'aŭ scos din catalogul celor bisericești,
Leontie aŭ primit proedria, (preșidenția) de la cei ce au scris
hotărârea Soborului din Niceea, aŭ primit scaunul Antiohiei.
Că era scopit, însuși făcându-se lucrător al faptei. Inse marele
Athanasie spune și pricina cutezării aceștia. Că Leontie
părât fiind că ar fi curvit cu o muiere a ore-cui tânără,
ce să numea Eitalia, și oprit fiind de a locui împreună
cu dânsa, pentru dânsa s'aŭ scopit pre sineși, ca să pôtă
petrece cu dânsa slobod. Și de prepus adecă nu s'aŭ spălat.
Și pentru acêsta mai mult și prezviter fiind s'aŭ catherisit.
Deci acestea s'aŭ scris pentru cea-l-altă viață a lui. Iar
eu năravul cel rău a lui și răutatea în scurt o voi arăta.
Că părtași fiind al huliți lui Arie, să ișpitescă ași ascunde
bóla, și în două părți fiind osebiți cei bisericești, și pre
cel-l-alt norod vedându-l asemenea, și unii conjucția și o
punea la doxologia Fiului, iar alții prepoziția *prin* o însu-
șiaŭ Fiului, și pre *în*, la Duhul o potrivea, proaducând doxo-
logia cu tăcere, și numai cei ce era aprópe auzea a.
cêsta, în vecii vecilor. Și dacă cele-l-alte nu iar fi arătat
răutatea sufletului, ar fi dis cine-va că el le meșteșugeste
acestea purtând grijă pentru unirea norodului. Iar de
vreme ce meșteșugisă multe răle asupra apărătorilor a-
devărului, și pre părtașii relii credințe îi învrednicea de
tótă purtarea de grije, era arătat că își ascunde bóla, și
pentru temerea norodului, și pentru sumplitele îngroziri ale
împăratului Constandie cele asupra celor ce cuteza a dice

pre Fiul ne asemenea. Aŭ arătat însă cele făcute pre socotința aceluia. Căci cât urma Apostoleștilor dogme, nici o purtare de grijă de la dânsul ori hirotonie aŭ dobândit, iar părtașii nebuniei lui Arie, și de îndrăzneală cât mai multă să împărtășa, și în cetile cele ieraticestii se sciea. Intru acea vreme și Aetie dascalul lui Evnomie, carele pre hulele lui Arie cu ale sale născociri le-aŭ crescut, l'aŭ bagat în ciata diaconilor; ci Flavie și Diodor, îmbrătoșind aschiticiasca viețuierie, și vederat apărând apostoleștile dogme, fățișii aŭ înfruntat vrăjmașiiile lui Leontie cele în protiva bunei cinstirii de Dumneđeŭ, ȃicând că pre un om, hrănit întru rele meșteșugiri, și din păgânătate meșteșugindu-se a câștiga cinste, l'aŭ vrednicit numelui Diaconiei spre stricarea Bisericeii. Il îngrozea încă că'l vor depărta și de la bisericiasca împărtășire, și că să vor duce la apus (póte la Roma), și vor face arătate cele ce se lucréză de dânsul. Acestea auȃindu-le Leontie, de liturghie adecă aŭ oprit pre Aetie, iar de ceia-l-altă purtare de grijă il învrednicia. Inse societatea cea vrednică de laudă adecă Flaviant și Diodor, de ieraticiasca slujire încă nenorocindu-se, ci cu norodul împreună numerat, nóptea și ȃiua la râvna cea pentru buna cinstire de Dumneđeŭ pre toți îi deștepta. Aceștea cei mai întâi, în două împărȃind cetile celor ce cântă, aŭ învățat a să cânta Davidiciasca cântare diadohicește (adecă o ciată după alta). Și acésta mai întâi în Antiohia începându-se, aŭ străbătut pretutindenea, ajungând până la marginile lumii. Aceștia pre iubitorii de cele Dumneđeestii adunându-i pre la mormintele Sfinților Mucenici, noȃți întregi petrecea împreună cu aceia laudând pre Dumneđeŭ. Inse acestea vedându-le Leontie, ai opri nu socotea a fi de folos pentru sine. Că vedea mai ales pre norod plecat cătră bărbații acei buni. Ci cuvinte cu blândeță întrebuiȃnd, îi poftea la dânsii în biserică să se facă slujirea acésta. Aceștia însă, cu amăruntul știind și răutatea aceluia, ceea ce s'aŭ poruncit o făcea. Pre iubitorii de adevăr prea cu osârdie îi adună la Biserică, în-

demnându-i a lăuda pre bunul Stăpân. Inse pre Leontie nimic l'aŭ înduplecat așî înfrâna răutatea, ci puind asuprăși obrăzariŭ de blândeță, pângărăciunea lui Ștefan și a lui Flachit o aŭ ascuns. Că pre cei ce aŭ primit stricăciunea dogmelor, de și aŭ înbrășosat desfrânata viață, îi băga în cetele prezviterilor și ale Diaconilor. Iar pre cei înpodobiți cu tôte feliturile faptei bune, și pre apărătorii apostoleștilor dogme, de nici o cinstire îi împărtașea. Pentru acésta dar, clirosul adecă avea pre cei mai mulți împărtașiți de ereticiasca bôlă, iar din norod cea multă parte să lupta pentru adevăratele dogme. Că nici cei proaducea învățăturile, cuteza descoperit a vorovi hula. Deci câte păgânități și fără de legi aŭ lucrat în Antiohia Flachit și Ștefan și Leontie, ar fi trebuință de o osebită istorie pentru mulțime, însă cântare de plângere a lui David pentru mărire, trebuie a o dice și despre aceștia, că iată vrăjmașii tîi aŭ strigat, și cei ce te urăsc pre tine aŭ rădicat capul, asupra norodului tîu aŭ lucrat socotință vicleană, și s'aŭ sfătuit în protiva sfinților tîi, aŭ ăis: veniți și-i vom pierde pre ei din neam, și nu se va mai pomeni numele lui Izrail încă, noi însă să scriem cele-l-alte ale istoriei.

CAP. XX.

Despre noua scornire (chenotomie) a lui Evdochie Ghermanicul, și despre Vasilie al Anghirei, și despre Estathie al Sevastiei, și despre Soborul cel făcut asupra lui.

Ghermanichia este o cetate în hotarul Chilichienilor, și a Sirilor, și al Capadochenilor zidită, însă să află supusă în Eparhia ce se numește Eufratichea. Al aceștii bisericii se afla apărător Evdochie, apoi aflând că aŭ murit Leontie, aŭ mers la Antiohia, și aŭ răpit Proedria, ca un vier sêlbatec stricând Dumneșeiasca vie. Căci măcar că Leontie își ascundea răul narav, ci vederat turba asupra apostoleștilor dogme, și pre cei ce cuteza a dice înprotivă îi cuprinde cu tôte feliturile de primejdi. Inse întru acea vreme,

cărma Bisericii Anghirii Metropoliei Galatilor o ținea Vasilie, carele moștenisă pre Marchel, iar Efstathie o cărmuia pre Sevastia, care era cea mai întâi a Armeniei. Aceștia aflând fără de legea și turbarea lui Evdochie, prin scrisori au făcut arătate lui Constandie Impăratul cele de acela cuatezate. Incă aflându-se împăratul petrecând în părțile apusului, vindecând stricarea ceea ce să făcuse de cătră tirani după omorârea acelora. Obicinuiți însă era aceștia a împăratului și avea multă îndrăzneală la dânsul, pentru viața lor cea vrednică de laudă.

CAP. XXI.

Despre Soborul ce țărăși s'ru făcut în Niceea.

Acestea aflându-le Constandie, au scris Antiohenilor, că nu însuși au dat lui Evdochie Proedria Bisericii aceia, că acesta de la sine o a spus. Iar Evdochie din cetate a se scote, și a lua certare de cele ce au făcut, în Niceea Vitinieș poruncind acolo a se aduna sobor. Iar însuși Evdochie au înduplecat pre cei ce le era încredințate curțile împărătești a iconomisi să se osăbiască Niceea pentru adunare. Iar purtătorul de grijă al tuturor știind de cele ce vor să fie ca pre cele făcute acum, cu uncutremur ore-carele au oprit adunarea. Că zidirile cele mai multe ale cetății le-au oborât cutremurul, și dintre locuitorii pre cei mai mulți ia stricat. Acesta aflându-se cei ce să aduna, și numai de cât înspăimântându-se, s'au întors la bisericile lor. Lucrarea acesta o socotesc a fi a Dumneșeștii înțelepciunii, că de vreme ce în acea cetate s'au fost scris învățătura apostoleștii credință de cătră Sfinții Părinți, iar acești ce în urmă să aduna acolo urma să scrie din protivă și s'ar fi făcut pricină următorilor lui Arie amăgirea a aceeași numiri, și urma a amăgi pre cei ce întrebuițază moraluri próste, că din Niceea acesta numindu se, precum și cea veche să numea, (Dumneșeu) purtând de grijă pentru Biserici au stricat adunarea.

CAP. XXII

Despre Soborul ce s'aŭ făcut în Selevchia Isavriei.

Trecând însă un an, aducându-și aminte Constandie de părășit lui Eudocsie, aŭ poruncit să se adune sobor în Seleuchia iar acésta este cetate a Isavriei zidită lângă mare, și povățuitoare a cetăților celor de o seminție. Intru acésta a să aduna Episcopii răsăritului, încă și cei de pre lângă marea Neagră, și cei ai Asiei aŭ poruncit. Intru acésta vreme însă Metropolia Palestinei o ocărnuia Acachie, carele moștenise pre Eusevie. Iar pre acest Acachie Soborul cel ce să adunasă în Sardichia l'aŭ lepădat. Inse el nu aŭ primit hotărârea cea dată asupra-i, defăimând pre atâta mulțime de Arhierii, iar scaunul Ierusalimnenilor după Macarie acela, de carele de multe ori am pomenit, Măxim aŭ luat proedria, bărbat întru nevoințele cele pentru buna cinstire de Dumnezeu strălucit. Că ochiul drept i s'aŭ fost scos, și de cotul mâinii drepte lipsit. Acesta însă mutându-se la viața cea neîn bătrănită, Chiril s'aŭ învrednicit de darul Episcopiei, cu osârdie luptându-se pentru dogmele apostolești. Aceștia pregonindu-se întru sineș pentru protie, s'aŭ făcut pricinuitoři de prea mari răutăți celor deobște. Că Acachie, aflând ore-care mici pricinii, aŭ oborât pre Chiril, și din Ierusalim l'aŭ izgonit. Chiril însă, s'aŭ dus în Antiohia, și aflându-o acésta lipsită de păstori, și ducându-se întors era împreună cu minunatul Silvan. Că întru acea vreme acesta ocărnuia acea Biserică. De acésta înștiințându-se Acachie, aŭ scris lui Silvan, și catherisirea a lui Chiril i-aŭ vestit. Iar acesta, și pre Chiril respectarisându-l, și pre mulțimea norodului prepuind'o, cu dulcétă primia învățătura lui Chiril, și de bisericiasca slujire nu l'aŭ oprit, însă de vreme ce adunându se în Selevchia, să împărțășia adică uni cu alții, cu Vasilie, și cu Eustafie, și cu Silvanu, și cu cei-l alți ai adunării Chiril. Aŭ venit adică și Acachie, și însuși cătră cie-l alți Episcopi ce să adunase, 150 fiind:

Ținea însă că nu să vor împărtași cu dânșii de sfaturi mai întâi, până nu să va da Chiril afară din adunare, fiind desbrăcat de Arhierie. Și unii adică din cei ce apăra pacea, ruga pre Chiril să dea loc, făgăduindu-i că după cercetarea dogmelor, vor cerceta și pricina cea asupra lui. Iar de vreme ce nu au eșit, lăsându-i pre ei Acachie s'a dus. Și cu Eudocsie întâlnindu-se, frica cea ce era în sine o au gonit, și au luat îndrăzneală, făgăduindu-i ai fi apărători și împreună luptători. Și de a intra în adunare l'au oprit, ci au mers împreună cu acela în Constantinopoli.

CAP. XXIII

Despre cele ce s'au întâmplat drept slăvitorilor Episcopii în Constantinopole.

Că Constandie din părțile apusului întorcându-se petrecea în această cetate, multe însă părând înaintea împăratului asupra celor ce împreună s'au adunat, și adunare de oameni răi numind, spre peirea și stricarea bisericilor împreună adunate, au aprins mânia împăratului. Și numai puțin l'au făcut a să mânia asupra lui cele ce au făcut asupra lui Chiril. Că sfințitul veșmânt pre care prea lăudatul Constantin Impăratul zidind Biserica cea din Ierusalim l'au dat lui Macarie Arhierieului Bisericeii aceia, ca cu acela înbrăcându-se, să săvârșască slujba Dumneșcescului Botez, fiind alcătuit din tortul de aur, au ținut că l'au vândut Chiril și mai al:s că l'au vândut ore-căruia din cei ce să socotea ai capiștii, și îmbrăcându-se, și jucând cu el au căzut, și s'au sfârmat, și s'au dat morții. Pre acesta, au ținut, având părtaș să apucă să judece pre cei-l-alți. Acesta luând'o de pricină, cei ce apăra cele împăratești, înduplică pe împăratul a nu aduna totă adunarea, că s'au temut de unirea norodului, ci zece pre cei mai întâi. Intru aceștia era Eustafie al Armeniei, și Vasilie al Galatiei, și Silvanos al Tarsului, și Eliseiul al Chizicului. Aceștia fiind ruga pre împăratul, să se înfrunteză hula lui Eudocsie și fără de

legea. Iar el de la ceea-l-alti cele din protivă aflând, dicea că trebuie mai întâi a să cerceta cele ale credinței, apoi așa cele despre acela. Iar Vasilie nădăjduind în obiceiuirea cea de mai înainte, și cu îndrăzneală muștrând pre împărat, că vrăjmășește apostoleștile dogme, s'aŭ mâniat Constandie, și aŭ poruncit lui Vasilie să tacă, căci aŭ pricinuit turburare bisericilor. Incetând însă Vasilie de vorovă aŭ dis Eustafie, fiind că voești împărate a să desluși cele ale credinței, apoi vești hulile cele asupra unuia născut cutezate de Eudocsie. Și îndată dicând, iaŭ dat și așăzarea înscris, în care pre lângă cele-l-alte multe să mai afla și aceștia, cele ce să dic cu neasemănare, că sînt neasemănate dupre ființă. Un Dumneșeu Tatăl, dintru carele sînt tôte, și unul Domnul Iisus Christos, prin carele tôte. Ne asemenea însă e, din carele cu prin carele, adică neaseminea este Fiul cu Dumneșeu Tatăl. Acest înscris poruncind Constandie a să citi, și forțe măriindu-se pentru păgânătatea ce să afla într'ânsa, aŭ întreat pre Eudocsie de le-aŭ scris însuși acestea. Iar el aŭ tăgăduit îndată, și aŭ dis, că Aetie le-aŭ scris acestea, iar Aetie acesta era pre carele de demult Leontie, temându-se de prihănișile lui Flavian și a lui Diodor, l'aŭ desbrăcat de diaconie. Iar Gheorghie vrăjmășitorul Alecsandrenilor l'aŭ avut împreună lucrător și al graiurilor celor păgânești, și al necuvișelor apucături. Atunce însă împreună cu Eunomie și cu Eudocsie era. Că Leontie sevêșindu-se, și Eudocsie răpind proedria Bisericeii Antiohenilor, s'aŭ întors de la Egipt aducând pre Eunomie, și pre Eudocsie, aflându-l de o cugetare, și pre lângă păgânătate că întrebuițază și sivanticiasca vorbă (adică lingușitoare vorbire), mai mult de cât tôte altele aŭ ales petrecerea în Antiohia, și împreună cu Eunomie s'aŭ primit la adunările lui. Că aŭ răvnișt viața lingușitorilor, acum mergând la unul și acum la altul înbuibându-și pântecetele, atunci dar împăratul acesta aflând'o, aŭ poruncit a să aduce la el pre Aetie, și aducându-se, și înscrisul acela arătându'i, l'aŭ întreat de aŭ făcut însuși el cuvîn-

tele acelea. Iar el și cele ce să făcuse cu totul neștiindu-le, și chipul întrebării neștiindu-l așteptând a căpăta laudă din mărturisire, aș dîs că însuși este născătorul cuvintelor acelora. Iar împăratul privind covârșirea păgânătății îndată aș poruncit să se izgonescă în óre-care sat al Frigiei, și acela adică cástigând necinstea cea din pricina hulei, s'aș scos din curțile împărătești. Iar Eustafie aș dîs că și Eudocsie acestiași le cugetează. Că împreună locuitor și împreună mesean avea pre Aetie, și că socotinței acestuia slujindu-i, acela au scris hula aceea. Și dovadă viderată dicea ca este, că știe de cele scrisă, că nimine altul, ci însuși aș dîs că sînt alcătuite de Aetie. Dar nu trebuie prepuind să judece judecătorii, în țărutul aș dîs, cele luate cu amăruntul să se cerceteză. Aș dîs dar Eustafie încredințându-ne pre noi pre toți Eudocsie că nu le cugetează acestea, anathematisând conscrierea lui Aetie. Împăratul însă cu plăcere primind cererea, și acesta a să face poruncind, să apara însă Eudocsie, și multe meștesugiri întrebuinta, spre a schimba propunerea. Dar fiind că să mânia împăratul, și îngrozia că'l va trimite împreună cu Aetie, ca pre un părtaș al păgâneștii cugetării, și aș tăgăduit învățătura sa, carea și atuncea și în urmă aceleași creșdend s'aș sevêrșit. Aș adaos însă și el înprotiva celor dîsă de Eustafie, dîcînd că și aceștia trebuie să anathematisască adaosul graiu al celui de o ființă ne scris fiind. Ci și acesta, din cele ce nu era, Silvanos aș dîs, că și zidire, și de alte ființă nescrisă sînt, și că nici în proceștile cuvinte, nici în cele apostolești să află, cu dreptul este ale lepăda ei, și din Dumneđeestile dîceri să se ștergă. La acestea și împăratul împreună au hotărât, și să anathematisască aceea aș poruncit. Iar ei întăi aș stătut spre înprotiva zicere. La urmă însă, vêdend mânia împăratului cu nemulțămire aș lepădat însă acelea care Silvan le-aș propus înaintea lor. Însă sta apoi mai cu tărie, cerând anathematisirea numirei de o ființă. Ci silogisticeste și cu adevêrul Silvanos și cătră dâușii și cătră împăratul aș dîs.

Dacă dintru cele ce nu sînt nu este, nici zidire, nici din altă ființă cuvîntul lui Dumnezeu, de o ființă dar este cu născătorul de Dumnezeu, ca Dumnezeu din Dumnezeu, și lumină din lumină, aceiași fire o are cu născătorul. Ci acestea cu adevărat și puternic și tare le-au ținut, și nimine din cei ce era față au daos. Ci s'au făcut mare strigare de cei ce era din partea lui Acachie și a lui Eudocsie, și împăratul s'au supărat, și au îngrozit că'i va scote din Biserică. Elevsie însă și Silvanos, împreună cu ceilalți, au ținut, că și el are stăpînire asupra pedepsirei, dar și ei pentru buna cinstire de Dumnezeu s'au pentru necinstire. Și că nu vor eși din părintésca învățătură. Iar Constandie, în loc de a să mira, și de înțelepciune, și de bărbăție, și de îndrăzneala cea pentru apostoleștile dogme, pre aceștia iau izgonit din biserică, și pre alții au poruncit în locul lor a să așăza. Atuncea Scaunul Bisericei Constandinocetății tiranicește l'au răpit Eudocsie. Iar din Biserica Chizicului izgonind pre Elevsie, în locul aceluia au așăzat pre Eunomie.

(Va urma).

C. E.

BISERICESȚI.

Noul Patriarh ecumenic de Constantinopol Antim al VII.

În numerile precedente, ale „Bisericeî Ortodoxe“ am publicat corespondența urmată, acum de curând, între Sanctitatea sa Antim al VII-lea, patriarhul ecumenic de Constantinopol și Înalt Prea Sântitul Mitropolit Primat al României D. D. Ghenadie, adică epistola patriarhală a Sanctității Sêle, prin care făcea cunoscut Bisericeî Române alegerea și suirea sa pe tronul patriarhal și răspunsul Înalt Prea Sântitului Mitropolit la acea epistolă.

Acum procurându-ne câte-va notițe biografice despre noul ales Patriarh ecumenic, le împărtășim cu plăcere clerului bisericeî române și tuturor cititorilor „Bisericeî Ortodoxe Române“.

Noul Patriarh Antim al VII, este de origină din Epirul Tesaliei și s'a născut chiar în capitala Epirului, în renumitul oraș Ioanina. Are vârsta ca de 60 ani, și după numele de familie se numia Țațu. Prima educațiune și instrucțiune și-a făcut'o în patria sa, de unde devotându-se carierei clericale, a venit spre a'și face educațiunea și instrucțiunea religioasă în seminarul patriarhal din Chalkis.

După ce a terminat cu succes strălucit Seminarul din Chalkis (1861), s'a dus la Athena spre a'și completa studiile sêle teologice la facultatea de teologie de acolo.

Atunci se eda de către Ernest Renan *Viața lui Iisus*, și ténérul Țațu, ierodiacon, în zelul său d'a apara veritățile sfintei noastre religii a scris și a edat o importantă și prețioasă combatere, în care probéză dumnezeirea lui Iisus Christos.

De la Athena reîntorcându-se în patria sa, mult timp a fost profesor de religiune la gimnasul din Ioanina, unde s'a distins prin zel și activitate, fiind iubit și onorat de toți compatrioții săi.

Ridicat la demnitatea de arhieru, mai întâiu a fost episcop la Paramithia și după aceea Mitropolit la Ainos, de unde în timpul Patriarhului Ioakim al IV, a fost chemat membru al sinodului patriarhal.

În timpul Patriarhului Dionosie al V, fiind strămutat la Anghial și neprimind, s'a retras iarăși în patria sa, unde în multe și grele cestiuni tot-d'a-una da concursul său Mitropolitului de Ioanina Gregoriu, care îl iubea ca pe un frate pentru virtuțile și erudițiunea sa.

În acest timp a colectat toate cuvintele și predicele séle ținute în diferite timpuri și ocașuni, și le-a edat în două volume. Ele sunt model de predică religiose.

Acum două ani Sinodul Patriarhal l'a ales Mitropolit la Koritza, de unde anul trecut a fost permutat la eparhia Leru și Calimnon, de la care în ziua de 20 Ianuarie a. c. a fost ales *Patriarh ecumenic, sub numele de Antim al VII-lea.*

Marea majoritate a clerului și a poporului (a delegaților mitropoliilor ce aparțin jurisdicțiunei patriarhiei ecumenice) cu care a fost ales patriarh, sunt probă de încrederea ce P. S. Sa o înspera tuturor.

Toți cei ce'si au pus speranțele lor în Prea Sântia Sa, ridicându-l la înalta demnitate de Patriarh al bisericei celei mari de Constantinopol, ierarh al bisericei mume și șef al ortodoxiei, căci el este patriarhul ecumenic al tuturor bisericelor creștine ortodoxe, au ferma credință, că Antim al VII, va corespunde înaltei séle chemări, de și multe și de multe feluri sunt greutățile ce are de învins,

De altmintrelea Sanctitatea Sa, de la început, ne având în vedere de cât înteresele bisericeî, lucrază pentru ridicarea, prosperarea și inflorirea ei și pentru apararea credinței drept măritóre, atrăgênd iubirea, stima și admirațiunea tuturor.

Am avut tericirea de a cunoște personal în vara acésta pe distinsul ierarh al bisericeî mume și în convorbirea ce am avut cu Prea Sânția Sa, am constatat înteretul cel mare ce'l are pentru tóte bisericile ortodoxe și în special pentru biserica nóstră română, despre care în douê rânduri, ore întregi, am vorbit, înteressându-se de organizațiunea și disciplina bisericeî nóstre și de starea morală și religiózá a poporului român ortodox.

Patriarhia ecumenică se póte mândri de păstorul ei; iar noi salutăm cu respect și iubire suirea lui Antim al VII pe tronul patriarhal.

* * *

Patriarhi decorati. Majestatea Sa Sultanul a conferit Sanctității seîe patriarhului ecumenic de Constantinopol Antim al VII, marea decorațiune a ordinului Osmanie în brilante.

De asemenea cu marele cordon al aceluiaș ordin Osmanie a fost decorat de Majestatea sa Sultanul, bătrânul Patriarh al Alexandriei Sofronie cu ocasiunea aniversării de 25 ani de la suirea sa pe tronul patriarhal.

* * *

Bisericile ortodoxe din America. Dintr'o corespondență publicată de ziarul grec *Νεολόγος* din Constantinopol, extragem următoarele relativ de creștiniî ortodoxi din America.

Dupê acéstă corespondență, dintre ortodoxi, aceia cari au bisericeî în lumea nouă, sunt, *Greciî și Rușiî*. Greciî au

două biserici, una în Cicago și alta în New-York, orașe în cari se află cei mai mulți greci. În Cicago comunitatea grecă numără mai bine ca două mii de credincioși și are o singură biserică cu un singur preot, P. Fiambolis, care este de la început, cel întâi preot ce au avut grecii din Cicago. În New-York, au de asemenea tot o singură biserică, și fie că comunitatea ortodoxilor greci de aci nu este mai mare ca cea din Cicago, dar aci are doi preoți. Ambele aceste biserici și clerul lor, se întrețin din ofrandele credincioșilor și bisericește depind de mitropolia din Athena.

Pentru întemeierea și răspândirea ortodoxiei în statele unite ale Americii, statul care își dă multă silință, este Rusia. Bisericile ortodoxe ridicate de ea aci, sunt peste 25 și stau sub directa supraveghere a guvernului rus, care oferă toate mijlocele pentru întreținerea lor. Bisericește ele se administrează și depind direct de Episcopul Alască Nicolae, care își are scaunul său St. Francisco al Californiei.

Numărul credincioșilor ce compun turma păstorilor săi, se urcă la mai bine de patru-zeci de mii, cari după naționalități sunt Poloni, Ruși, Români, Bulgari, Sârbi, Sirieni și alți mulți neofiți de diferite națiuni, cari s'au unit cu biserica rusă.

Numărul preoților ruși, covârșește pe acela al bisericilor și sunt foarte activi, alergând după nevoile religioase ale credincioșilor din oraș în oraș. Între ei cel mai distins este Ambrosiu Brettas, grec de origină, care lucrează foarte mult pentru consolidarea credinței ortodoxe, ținând piept pașiștilor și diferitelor secte protestante.

Rușii își propun de a ridica încă multe biserici, și cea mai măreță vor s'o zidescă la Cicago, pentru a fi mitropolia tuturor bisericilor ortodoxe ruse din America. Pentru ridicarea acestei biserici lucrează foarte mult Brettas, și totul este chiar gata pentru începerea lucrărilor. Nu se așteaptă de cât sosirea episcopului Nicolae din Rusia, care în acest scop a venit în Europa pentru a se înțelege cu guvernul

rus și pentru a dobândi mijlocele materiale necesare ce se cer pentru ridicarea acelei mitropolii.

* * *

Din Rusia. *Mesur̃i luate contra ereticilor.* Ziarele vieneze ne anunț că în Sinodul administrativ al bisericeii ruse s'a înființat o nouă secțiune, care să se ocupe și să supravegheze eresile ce se află în sânul bisericeii ruse. Director al acestei secțiuni a fost numit consilierul de stat, Dl. Sberciof, carele mai 'nainte se afla sub ordinele comitetului Ignatief, în serviciul comitetului panslavist și conducea secțiunea sud-vestică cu sediul în gubernia Kievului, înființată de Ignatief pentru exterminarea ereticilor. Dl. Sberciof, în vechia sa funcțiune, pe care a ocupat'o multă vreme, s'a aratat foarte zelos întru a urmări și strimptora pe eretici; așa în cât numirea sa în noua funcțiune ce i s'a încredințat, însemnă că Rusia cugeta la o supraveghere de aprópe a eresilor și la măsur̃i severe și drastice contra lor, pentru că ele s'aũ înmulțit peste măsur̃a și numărul aderenților lor crește pe fie-care ȃi, în detrimentul pietatei și al religiozitãtei drept slãvitóre a credincioșilor bisericeii ruse.

* * *

Serbãrile din Italia. ȃiua de 8/20 Septembrie a fost serbãtoritã cu mult entusiasm în tótã Italia. Acéstã ȃi, în care se împlineaũ 25 de ani de la cucerirea și transformarea Romei în capitalã a regatului Italiei, poporul Italian a ținut să o serbãtoréscã cu mare pompã în amintirea luptelor glorióse pentru unirea Italiei și formarea regatului.

Poporul Italian recunoscëtor marelui general Garibaldi, carele a luat partea cea mai activã în luptele pentru unirea diferitelor ducate și provincii, și a fost sufletul marelui mișcãri naționale pentru unirea Italiei, i-a ridicat un monument care să eternizeze eroismul și serviciile séle imense duse pentru regenerarea patriei. Inaugurarea acestui mo-

nument, care este o statuă ce-l reprezintă pre el, a avut loc cu mare pompă în ziua de 8/20 Septembrie a. c. la Roma.

Aceste serbări au însemnătate și din punctul de vedere bisericesc. Papa se credea singurul în drept de a domni în Roma, așa în cât cucerirea acestui oraș de puterea lumescă și instalarea unei alte regalități în ea, o consideră ca o usurpare a drepturilor sée. Pentru acésta, aniversarea zilei de 25 ani a recuceririi Romei de Italiani, o consideră ca o demonstrațiune în contra sa, lucru care se vede chiar din darea de semnă oficială despre cele petrecute la Roma cu ocaziunea acestor serbări.

Impărtășim cititorilor „Bisericei Ortodoxe Române telegrama oficială a agenției Române din care se vede însemnătatea politică și religiósă a acestor serbări:

Roma, 7 Septembrie.— D. Ruspoli, primarul Romei, a primit dimineața, la Capitol, pe toți primarii și reprezentanții consiliilor comunale din provincie; a ținut un discurs patriotic, sfârșind cu strigătele: *Trăiască Regele! Trăiască Italia!* repetate de asistenți cu entusiasm.

Roma, 8 Septembrie.— D. Crispi a rostit un discurs la inaugurarea monumentului lui Garibaldi. A ținut că aniversarea lui 20 Septembrie 1870 nu pöte fi mai bine serbată de cât prin inaugurarea unui monument lui Garibaldi, amicul credincios și devotat al lui Victor Emanuel.

Vorbind de libertatea Bisericei, a ținut că sufletele aparțin Papei, care le guvernază ast-fel în cât toate puterile pământului pot să-l invidieze. Suveranii protestanți, suveranii chiar cari nu cred în Christ se înclină înaintea Papei și primesc sentința sa.

Inamicii unităței italiene ar voi să interpreteze serbarea de astăzi ca o ofensă către Papa, dar toți știu că creștinismul n'are nevoie de tunuri pentru a exista. În nici un stat Biserica catolică nu s'a bucurat de atâta libertate ca în Italia. Autonomia spiriteilor, păzită și garantată de noi,

trebuie să fie o fortăreță unde Papa să nu pótă fi năvălit; Papa se bucură de o libertate fără margini; el nu este supusul de cât al lui Dumnezeu; ca prinț civil el ar fi egalul celor-l-alți prinți.

Catolicitatea ar trebui să fie recunoscătoare Italiei pentru serviciile aduse pontificatului roman. Nu lipsesc îndrăsneți cari să se opună operei săvârșită de voința lui Dumnezeu; aceștia sunt acei cari se pretind miniștrii săi; dar ideile lor nu vor reuși, căci Italia este tare și sigură de ea însăși.

D. Crispi a terminat prin strigăte de: *Trăiască Regele! Trăiască Italia!* Discursul său a fost aplaudat în mod frenetic. Regele și regina l'a salutat în mod viu.

Familia regală a fost obiectul unor manifestațiuni, unui entusiasm de nedescris.

După discursul d-lui Crispi, a luat monumentul în posesiune.

Numeroși garibaldieni, cu coróne și drapele, s'a urcat pe monument în mijlocul unei emoțiuni de nedescris.

Ceremonia a fost favorisată de un timp splendid. Ori-ce circulație pe muntele Janicule, unde e eședat monumentul, era cu neputință în timpul ceremoniei.

Niște vivate unanime a salutat statuia când a fost descoperită. Primarul a rostit cuvinte patriotice.

Familia regală a plecat la amiazi, în mijlocul unor ovațiuni entusiaste.

Regele a conferit Colierul *Anonciadei* generalului Cadorna, căruia i-a adresat și o telegramă dicând că vrea să-l recompenseze pentru marele serviciu adus patriei.

Regele a adresat de asemenea miniștrilor cari erau la putere în 1870 o depeșă în care dice: „Vouă, cari ați făcut parte din guvernul tatălui meu în ziua când a dat Italiei capitala sa și cari ați contribuit prin sfaturile vóstre înțelepte la glorioasa achizițiune a Romei, vă trimit salutul meu și acela al patriei care și amintește și care este recunoscătoare“.

Același entusiasm s'a manifestat cu ocazia lui 20 Septembrie în toate provinciile.

În aceeași zi s'a inaugurat coloana comemorativă ridicată la Posta Pia, în fața întăririi pe unde au intrat trupele în Roma în 1870.

Entuziasmul a fost foarte mare. Au asistat la această inaugurare reprezentanți de ai armatei cu drăpelele regimentelor cari au luat parte la campania din 1870, primarul, consilierii municipali, precum și numeroase asociațiuni, cari au defilat pe dinaintea monumentului.

Un mare prânz s'a dat la Quirinal; au luat parte perechia regală, prințul moștenitor, ministrul, președintele Parlamentului, generalii și autoritățile.

Séra au fost iluminații splendide în grădinele Quirinalului și în cartierele din Posta-Pia.

Ambasada englească a fost de asemenea iluminată și a înălțat pavilionul.

Animația a fost foarte mare.

Societatea presei a dat o recepțiune strălucită la Grand Hotel.

Vaticanul avea aspectul său obicnuit; liniștea a fost deosebită.

Papa s'a dus séra la Sf. Petru, și s'a rugat cu porțile închise pe mormintele apostolilor.

* * *

Piatra mormântală a Mitropolitului Callinic Miclescu.

Mitropolit Primat al României, Callinic Miclescu, murind în scaunul său mitropolitan din București, în anul 1886 August 14, rămășițele sale pământești au fost transportate cu toate onorurile cuvenite înaltei sale demnități ierarhice, la mănăstirea Neamțului, unde el doria a fi înmormântat. Aci, după ce s'a oficiat prohodul religios de către Înalt Prea Sântitul Mitropolit al Moldovei și Sucevei D. D. Iosif Naniescu, asistat de patru P. P. S. S. arhierii: Silvestru Bălănescu, Partheniu Clinceni, Ghenadie Enăcănu și Narcis

Crețulescu, trupul defunc ului ierarh a fost înmormântat în narticul bisericeii celei mari din aceea sântă mănăstire, unde aũ fost înmormântați și alți ierarhi ai Moldovei și stareți ai monastireii Neamțului.

Mult timp mormântul mitropolitului Callinic, n'a avut nici inscripție, nici cruce, nici piatră mormântală ; așa în cât numai cei ce știaũ că acolo a fost îngropat, cunoșteaũ mormântul sãu.

Acum de curând a fost pusă, de sigur de vre-una din rudele sãle, o piatră mormântală de asupra locului unde a fost înmormântat și pe acestă frumoasă placă de marmoră stă următoarea inscripție :

†

CALLINIC MICLESCU

Arhiepiscop și Mitropolit Ungro-Vlahiei

Primat al României

Fiul marelui logofet Scarlat Miculescu și a soției sãle

Maria născută Beldiman

Născut în anul 1821 aprilie 4 și încetat din viață în anul
1886 August 14 în București.

Aũ fost :

Locoten. Episcop de Huși

Mitropolit Moldovei și Sucevei și în urmă

Primat al României.

În timpul Arhipăstoriei sãle s'a dobândit :

Autocefalia bisericeii ortodoxe Română, Sfintirea Sfântului Mir
de arhieriei români

Și facultatea de teologie.

D.

DONAȚIUNI

Locuitorii din cătunul Gălbinași, com. Lămotești, jud. Ilfov, și a-nume: Chivu Dragomir, Stan Dragomir, Tudor Nițu, Stan Iordache și Anouța C. Manolache, au contribuit pentru cumpărarea obiectelor următoare: Două sfeșnice cu felinare, 1 chivot în formă de biserică, 1 mangel de adus foc, 1 tăviță, 1 masă de pânză vârgată pentru iconostas. Dl. Ioan Săbăreanu, arendașul moșiei Jilava, cu propria sa cheltuială în sumă de 300 lei, a făcut din nou jghiaburile și burlanele bisericii parohiale Jilava. D-na Ana Crețeanu, a donat bisericii din com. Vârtej 3 kilograme luminări de ceară curată pentru sfeșnice și policandru; iar Dl. Primar al comunei de mai sus, Radu Grigore, a donat acelei biserici 2 kilograme luminări tot de ceară curată, pentru care li se aduce vii mulțumiri.

D-na Raluca Radu, soția decedatului paroh Iacob Radu din parohia Hurduel, jud. Fălciu, a donat bisericii parohiale cu hramul Sf. Nicolae, din aceea parohie, un rând vestimente preoțești complet de lână cu matase, precum și trei acopereminte pentru sântele vase toate în valoare de 150 lei; asemenea Dl. C. Arhire și Vasile V. Arhire au donat o căldărușă de aramă spoită pentru aghiasmă în valoare de 6 lei. Epitropia parohiei le exprimă căldurose mulțumiri pentru bine-voitările ofrande făcute bisericii.

Dl. Marin Ionescu, etitor al bisericii parohiale cu hramul Sf. Ión Botezătorul din parohia Cotorea, plasa Câmpul, jud. Ialomița, făcând donațiune acelei sf. biserici un rând de vestimente preoțești de mătase, în valoare de 120 lei, se aduc mulțumiri publice piosului donator.

Din partea Sântei Episcopii a Hușilor se aduc căldurose mulțumiri, D-lui Costache Corbu, proprietarul moșiei Rain, com. Murgeni, jud. Tutova, pentru că a dăruit bisericii filiale din cătuna Rain, 100 lei, cu care a făcut o perdea în biserică și s'a reparat tabla de acoperământ văpsindu-se cu oloiu,

---

Dl. C. Ionescu, Sub-prefectul plăseii Amaradia, jud. Dolj, purtând un deosebit interes pentru bisericile din plasa de sub a sa administrațiune, pe de o parte, a pus în vedere tuturor primarilor din comunele rurale, ca să pună la dispoziția epitropiilor sumele ce sunt prevădute, iar pe de altă parte a cerut și parohilor, ca să aducă la cunoștința D-sale, când administrația comunală ar refuza să'și facă datoria față de biserică. Pentru această dispoziție bine-voitoare, se exprimă D-lui C. Ionescu căldurose mulțumiri.

Pentru cumpărarea unui rând vestminte preoțescă bisericii cu serbarea Sf. Dimitrie, din cotuna Sariurt, jud. Tulcea, s'a dăruit suma de 81 lei, de către persoanele mai jos notate, și anume: Preotul Radu Stanoulescu 5 lei. Peiciu Pențiu 15 l. Nicola G. Petrof 5 l. Dragnea Deacu 5 lei. Petru Stăriu 5 lei. Mitin Peiciu 5 lei. Stan Ivan 5 l. C. Ivan 5 l. Caniu Ivan 2 lei. Penciu Constantin 1 leu. Const. Iani Cărâmidaru 5 lei. Gb. Hristu 1 leu. Mitu Iorgu 4 lei. Mitu V. Icu 50 bani. Nicola Dimitrie 1 leu. Tanasă Tanasof 5 l. Valcu Malin 2 lei. Marinciu Stan 2 lei. Dinof Iordaa 1 leu. Hristu Hristu 5 lei. Peniu Peiciu 50 bani și Păun Dumitru 2 lei, pentru care se aduc mulțumiri publice generoșilor donatori.

Dl. Ión P. Irava, absolvent al școlii normale din Bârlad, a dăruit pentru biblioteca bisericii parohiale din parohia Certesci, jud. Tutova, 11 cărți istorice și pedagogice de diferiți autori. Epitropia parohiei îi exprimă căldurose mulțumiri.

Dl. Nicolae Palahmuc și Ión Moldovanu din com. a și parohia Valea-Ră, jud. Vaslui, au oferit 32 lei, pentru facerea unei cruci la biserică parohială Adormirea Maicii Domnului din acea parohie; asemenea D-na Elena Ursachescu a dăruit acei biserici o față de masă în valoare de 10 lei. Epitropia parohiei îi exprimă mulțumiri pentru bine-voitorile ofrande făcute bisericii.

Preotul paroh Ión Constantinescu a înființat la biserică parohială Brănești, plasa Jilțu, jud. Gorju, bibliotecă, înzestrând-o cu 226 exemplare cărți de diferite tratate. Pentru încurajarea inițiatorului și pentru exemplul altora, se aduc mulțumiri publice numelui preot.

Să aduc mulțumiri publice D-lor M. Sinca I. Heșgot, P. Dima, G. Nebunu și Vasile G. Albăci, din com. Ploștina, jud. Mehedintși, cari cu prilejul săntelor sărbători ale Invierii au spovisionat biserică parohială Buna-Vestire din com. lor cu luminări, unt de lemn și iămăie necesare serviciului pentru întregul an, și D-na Elisa D. Udrescu a îmbrăcat sf. Iconostas cu stofă națională, lucrată de dânsa și cusută cu flori, în valoare de 20 lei.

Printul D. Sturdza a bine-voit a oferi bis. parohiale cu hramul Sf. Nicolaș, din com. Flămânda, jud. Botoșani, un rând de veșminte

preoțești complet de stofă de matasă în valoare de 300 lei. Asemenea lo uitorii din cotuna Bucecea au făcut la biserica parohială Sf. Nicolai un rând de vestimente preoțești de adamască de lână și trei acopereminte în valoare de 130 lei. La biserica filială cu hramul Sf. Ioan Botezătorul s'a dăruit de Dl. Teodor Andronic cu soția sa Rarița din Tg. Bucecea, 3 acopereminte anume: o perdea la ușele împărătești, o pólă la Iconostas și una la Analog. D-na Zamfira I. Alexandru a donat o cutie de lemn de stejar lustruită și legată în argint, pe o parte zugrăvită icóna Domnului nostru Iisus Christos pe tron cu Maica Domnului la o parte; iar la o parte Sf. Ioan, de păstrat Sf. Evanghelie, în valoare de 28 lei. Pentru asemenea fapte pioase și de ne imitat li să aduc mulțumiri publice.

D-na Elena Lăzărescu, din București, a dăruit bisericii filiale cu hramul Sf. Dumitru din cătunul Vlad-Țepeș, pendinte de parohia Comana următoarele cărți și obiecte: Mineele pe 12 luni în valoare de 180 lei. Apostolul legat, 12 lei. Molitfelnicu, 13 l. Leturgia 10 lei. Psaltirea 9 lei. Aghiasmatarul 4 l. Octoiul cel mare 27 lei. Penticostarul 13 l. Triodul cel mare, legat, 27 l. Prohodul 2 l. l. Catavasierul 5 l. Panahida 2 lei și Tipicul 6 lei. Un potir de argint, un disc de argint, o steluță de argint, o linguriță și o copie, toate în valoare de 300 lei. O cruce de argint în valoare de 100 lei și o cădelniță de argint în valoare de 300 lei. Un rând de vestimente preoțești de adamasc 80 lei. Un rând procovețe de mătase, 30 lei. Două perdele de mătase 60 lei și un steag în valoare de 240 lei. Pentru care faptă creștină și vrednică de totă lauda, i se exprimă căldurose mulțumiri.

Numele și pronumele persoanelor, cari au bine-voit a procura bisericeii din parohia Vovriești, com. Dagăța, plasa Mijlocu, județul Roman, diferite cărți de ritual, vestimente, și alte obiecte, după cum urmază: D-na Clara, soția decedatului Constantin Vidrașcu, (proprietarul moșiei Vovriești), a dăruit bisericeii parohiale din Vovriești, cu hramul Sf. Voivodă, un rând complet de vestimente preoțești, precum și un rând acopereminte pentru sfutele vase, toate de stofă, de mătase, cu fir bun, în valoare de 320 lei, și a mai contribuit și cu suma de 25 lei pentru cumpararea unui clopot, la biserica parohială Vovriești; precum și D-nii Nicolai Boghian, Gh. Ciurea, Ion Trăistariu și alți enoriași din parohia Vovriești, a contribuit cu diferite sume. Dl. Gh. Ciurea, a dăruit bisericeii din Vovriești, o Evanghelie cu litere străbune, legată cu piele marochin. Ion Trăistariu, un epitaf în valoare de 40 lei. Ecaterina N. Damia, o îmbrăcăminte pe sântul pristol și la proscodie în valoare de 12 lei. Smaranda N. Sircu, o prostre de bumbac cu vrăste și ajur, pentru sânta masă, în valoare de 10 lei. Ioan Stroii, a dăruit bisericeii din Vovriești, o cădelniță în valoare de 14 lei. Nicolai Popa, a dăruit bisericeii filiale din cotuna Ciurea, parohia Vovriești, o Evanghelie cu litere străbune legată cu piele marochin. I. Vasiliu, un khvologiu, idem. Preotul Dimitrie Grigoriu, din com. Pâncești,

12 iconițe mici diferite prasnice. Preotul Ioan Filip, actual paroh al parohiei Vovriești, cu mai mulți enoriași, a făcut pentru bis. filială din cotuna Ciurea, o iconă mare, Iisus Christos, așezată în icona în catapitasma menționatei biserici și clopotnița din nou, la care și Dl. Ioan Straru, proprietar în comuna Pancești, a contribuit, cu patru copaci de stejar, pe care s'a clădit clopotnița. Elena I. Popa, donăș așternuturi de lână. Ioan V. Cojocariu, o cădelniță în valoare de 18 lei. Ecaterina D. Sandu, 5 franci în formă de salbă la Maica Domnului. Din bugetul comunei Dagăța, s'a procurat un rând Minee cu litere străbune, precum și un Octoih, Triod, Penticostar, Apostol, Liturgie și Evhologiu. Tuturor acestor persoane, li se exprimă vii mulțumiri.

Se aduce mulțumire publică D-lui Gh. Grigoriță, din comuna Cosmești, jud. Tecuci, care a dăruit bisericii parohiale Adormirea Maicii Domnului din acea comună, un rând complet de vestimente preoțesci de adamască, și o iconă Botezul Domnului, în valoare de 129 lei.

Se aduce mulțumiri Preotului Ioan Constantineanu, parohul com. Robănești, plasa Oltețului de Jos, jud. Romanați, care a donat 36 volume cărți bisericii parohiale cu hramul Înălțarea Domnului din ținuta comună, pentru a se înființa bibliotecă conform art. 30 din Legea Clerului Mirean, care volume costă 40 lei.

D-nul Stamatian Gheorghe, din comuna Cogelac, a dăruit bisericii cu hramul Înălțarea Domnului, din cotuna Inanicișme, ținuta județ, un Analog în valoare de 15 lei; iar Dl. Alexandru Popovici, tot din ținuta comună, un sfeșnic în valoare de 10 lei, pentru care se aduce mulțumiri publice generoșilor donatori.

Se aduce mulțumiri publice d-lui A. Plagina, pentru că a dăruit 1000 lei cu prilejul zugrăvirii bisericii Cuvișoa Paraschiva, din parohia Izimșia, jud. Mehedinți.

Gh. Manolescu, mecanic la căile ferate pe linia Filiași-T. Jiu, dăruind o Colinvintră de aramă în valoare de 70 lei pentru serviciul bisericii parohiale Petrești de Jos, și Ioan Andrei proprietar din comuna Musculești, dăruind bisericii filiale Sf. Gheorghe, pendinte de această parohie, o sobă de tablă fer, și soția sa Elena perdelele de la ușile împărătești și cele laterale, cum și vinul necesar serviciului divin în tot cursul anului; Eptropia își face plăcuta datorie a le mulțumi pentru aceste pioase fapte.

D-nii Iovan Mandru, Ioan Mandru, Ioan Miștan Ganea și Pătru Voinicu din Calafat dăruind o tacă de fer în valoare de 41 lei bisericii din comuna Vrata; iar locuitorii din Vrata, Ioan Firulescu, Marin Barbu Căpățînă, primar, Gh. Barbu Căpățînă, Dumitru Barbu

Căpățină și Haralambie Barbu Căpățină, contribuind la lucrarea unui lanț de fier și a ciocanelor în valoare de 10 lei; și dl. Constantin Papi, arendașu moșiei din Vrata, dăruind tot acelei biserici o evangheliu ediția Sfântului Sinod, legată cu piele marochin, li se aduce mulțumiri pentru indemnul și altor pioși creștini.

Un număr însemnat de locuitori din comuna Negomira, pl. Văile jud. Mehedinți, contribuind cu diferite sume pentru cumpărarea unui clopot, trebuitor la bis. parohială din sus și sa comună, precum și pentru alte lucruri necesare, li se exprimă căldurose mulțumiri.

Locuitorii din cotuna Vulpășești, comuna Sagna, jud. Roman, au contribuit cu suma de 131 lei și 50 bani, la vopsirea acoperământului bisericii parohiale Sf. Spiridon din acea cotună, pentru care li se aduce mulțumiri.

Dl. Ghiță Ionescu din București, și Petre Anghel din căt. Frumușani, a legat și îmbrăcat cu argint Santa Evanghelie în valoare de 180 lei. Gh. Cojocaru, Costică Popescu și Costache Croitoru, cel dintâi a dăruit bisericii de mai sus o sif, un aer și o pereche rucavițe în valoare de 60 lei, iar cel de al doilea un epitrafir în valoare de 18 lei. Marin Nicolae Dorobanțu din com. Dobroșești, a donat bisericii parohiale o icoană mare reprezentând pe Sf. Mucenița Filoftea, în valoare de 30 lei. La biserica filială prin stăruința parohului. Dl. Dinu Otopceanu din București, a vopsit biserica cu ulei pe dinăuntru și pe din afară, costul acelei reparațiuni e de 300 lei. Tot numitul Dinu a mai donat bis. filiale un poli andru de alamă în valoare de 140 lei și un steag nou tot același valoare. Dl. Primar al comunei Bănăsa împreună cu consiliul comunal și cu concursul D-lui Prefect de Ilfov, a vopșit pe din afară biserica din cătunul Herăstrău cu vopsea în ulei, care lucrare s'a făcut prin stăruința preotului acelei biserici, Ioan Mucșoreanu. Pentru asemenea fapte creștinesci, se aduc tuturor persoanelor de mai sus, vii mulțumiri.

Din partea Sântei Episcopii a Hușilor se aduc căldurose mulțumiri D-lui Gavrila Venescu și soției sale Maria, pentru că a dăruit bisericii parohiale cu hramul Sf. Nicolae din parohia Obârșeni, jud. Tutova, precum și celei filiale cu hramul Tăerea Capului Sf. Ioan Botezătorul din acea parohie, următoarelor obiecte: două acoperăminte pe sf. Masă, opt cfeșnice de lemn, două dulapuri mari pentru păstrarea obiectelor sante, două sante Antimise, o perdea de mătase și două cărți tipicul și panahida toate în valoare de 188 lei. Asemenea D-lui Costache Florescu și soția sa Safta, din orașul Huși, au dăruit bisericii filiale din menționata parohie, un rând veștimente pre țești de adă naseă în valoare de 100 lei.

D-nii Ioan Stanciu și Năstase Păun, oferind bisericii cu hramul Sf. Voevođi, parohia Ghirdoveni, jud. Prahova, două sfașnice de alamă în valoare de 120 lei, li se exprimă mulțumiri publice.

D-nii Ioan S. Parepeanu, arondașul moșiei Poiana-Bărăitaru și Spirea P. Căcurat compt bilul moșiei Drăgănești din jud. Prahova, oferind câte 50 lei pentru procurarea și legarea cărților bisericii, necesare bisericii din cătunul Bărăitaru, parohia Drăgănești, li se aduc mulțumiri publice.

Listă de numele persoanelor din comuna Brebu, cari au avut dragostea de a dona obiecte menționate mai jos bisericii Sf. Voevođi din numita comună: D-șora Marița Preotul Gh. Brebeanu, o pereche perdele de stofă națională lucrată frumos cu broderii de mână și fluturi la Icoana Impărătească a Sf. Haralambie. D-na Galina I. Nițulescu, două perechi perdele, idem la Icoana Domnului Iisus Christos și Maica Domnului. Bilașa Niță Avrigeanu, o pereche la Icoana Sf. Ioan Botezătorul. Varița Ioan Morărescu, două perechi perdele la Icoana Sf. Nicolae și Sfintei Filofteia. Marița Ioan Ilescu, două perdele, una la Icoana Sf. Voevođi și alta la Icoana Sfinților Mucenici Gheorghe și Dimitrie. Marița I. Done, o pereche la Icoana Sf. Voevođi din mijlocul bisericii unde stau femeile, și Teodora Popeasca, două perechi la Icoana Domnului Iisus Christos și a Maicii Domnului, idem de la femeii. Tote aceste perdele sunt de stofă națională, lucrate foarte frumos cu broderii de mână și fluturi. Pentru care să aduce vii mulțumiri tuturor acestor persoane caritabile.

Dl. Marin I. Popescu, din orașul Craiova, a dăruit 20 lei spre a se cumpăra materialul trebuincios pentru confecționarea unui dulap, pentru păstratul luminașilor la biserica cu hramul Sf. Gheorghe, supranumit vechiul, din acel oraș, iar Dl. Mihail Burlan l-a lucrat gratis în atelierul D-sale și a dat și o tavă mare de aramă pentru coliva hramului, iar D-na Polixenia, maestră de croitorie, a dăruit două perechi perdele de rips de mătasi. Pentru a ceste ofrande aduse bisericii, li se aduc mulțumiri publice.

Bisericii parohiale cu patronul Sf. Voevođi din comuna Chiojdieni acel județ, i s'a făcut donațiunile pe evădute mai jos de către următoarele persoane: Dl. Al. Margaioman, proprietar, a bine-voit a da tot materialul necesar pentru împrejmuirea curții și a bisericii. Dl. Stanciu Săndulescu, din urba Râmniș-Sărat, a oferit numitei biserici trei procovețe de mătase în valoare de 20 lei, și D-nii Ioan D. Borcăeaș și Petrea Măilescu, ambii din comuna Chiojdieni, au dat la trebuința bisericii, cel întâiu 17 oca și cel de al doilea 5 oca cue de fier. Pentru care să aduc mulțumiri publice pentru satisfacția sufletească a numiților și pentru îndemnul altor persoane la asemenea fapte generoase.

Mai multe persoane din com. Robănești, plasa Oltețu, jud. Romanați, după îndemnul parohului de la biserica cu hramul Înălțarea Domnului, au contribuit cu diferite obiecte la înfrumusețarea și curățirea bisericii; pentru care li se aduc vii mulțumiri.

D-nii Hristea Melu, Ioan Hristea Melu și Nică Hristea Melu, din parohia Cap-tanu, comuna Me-a, jud. Patna, au bine-vcit a contribui cu suma de 130 lei, la văpsirea acoperământului bisericii parohiale Sf. Nicolai, din acea parohie; iar D-na Leanca D. Mușcolu, a dăruit aceiași bisericii o perdea pentru Icoana Măcei Domnului în valoare de 7 lei, pentru care li se aduc mulțumiri publice.

Din partea Sântei Episcopii a Hușilor se aduc căldurose mulțumiri D-lui Nicu Harisiade, proprietarul moșiei Suceveni, din jud. Tutova, pentru că a dăruit bisericii parohiale cu hramul Săuții Trei Ierarhi, din com. Bogdana, acel județ, un policandru de bronz aurit, încărcat de cristale în valoare de 1000 lei.

Din partea Sântei Episcopii a Argeșului se aduc căldurose mulțumiri D-nei Steliana Mihail Dimitrescu, din orașul Ploești, care a bine-voit a oferi bisericii Domnesei din Curtea de Argeș, o candelă mare de argint cu 4 candelabre, poleită cu aur, în valoare de 1000 lei. Asemenea următoarelor persoane care au bine-voit a oferi bisericii parohiale, din com. Uda, jud. Argeș, mai multe obiecte: D-nei Marghióla Vasilescu, o pereche vestimente preotești în valoare de 10 lei. D-lui Stăneacu și fiica sa Elisaveta, un potir și o cruce de argint precum și toate procovețele necesare bisericii mai sus discise în valoare de 120 lei. Preotul Gh. Micuțescu și Gr. I. Gugulescu, un disc în valoare de 100 lei. Gr. Toma Gugulescu a oferit 120 lei pentru zugrăveala a 4 icoane împărătești. D-șora Teodora și Elena Gheorghiu, din orașul Pitești, un epitrahil, rucavițe, un rând de procovețe și repararea policandruului în valoare de 50 lei, cari în total dau suma de 1490 lei.

D-na Maria Haritonescu, născută Cervinov, din Iași, a dăruit bisericii cu hramul Sf. Voevođi, din comuna Dornești, jud. Botoșani, un rând sf. vase de argint, adică, Potir, Disc, Steluțe și Copie poleite cu aur și două sfeșnice mici de argint cu două lumini fiecare pentru sf. Masă, precum și trei procovețe de matasă pentru santele v se garnite cu fir de aur, toate în sumă de 500 lei. Dl. Constantin Hăntescu, Sub-prefectul plăseii Jijia, a poleit un sfeșnic pentru sf. Masă cheltuind suma de 24 lei, și Dl. Mihail Gheorghiu, din jud. Neamț, a dăruit un pentecostar cu litere străbune în valoare de 10 lei. Asemenea enoriașii din cotuna Jevârteni, parohia Râpicerei, comuna Movila Ruptă, jud. Botoșani a dăruit bisericii filiale cu patronul sf. Nicolae un rând veșminte în valoare de 100 lei. Pentru aceste frumoase și laudabile fapte, li se aduce căldurose mulțumiri.

Dl. Ioan Comănescu, din comuna Slobodă, jud. R.-Sărat, a făcut ofrandă bisericii parohiale cu patronul Sf. Voevođi, din com. Pardoși, două candelă de metal în valoare de 18 lei și o cruce format mare cu imaginea cruceificării Mântuitorului nostru Christos, în valoare de 30 lei, pentru care li se aduce mulțumiri publice.

La biserica filială cu patronul Isvorul Maicei Domnului din comuna Dulcești, plasa Siretu-de-jos, jud. Roman, s'a făcut reparațiunile necesare costând suma de 223 de lei și 50 bani. Menționata sumă s'a oferit de mai multe persoane, cărora li se exprimă vii mulțumiri.

Epitropia bisericii Sf. Impărați din comuna Osman-Foaia, plasa și jud. Constanța, aduce mulțumiri D-ilor enoriași, care au avut buna voință de a oferi acestei biserici câte o carte de ritual ediția Sf. Sinod.

Di. Nedin Velicu, din cotuna Inancișme, jud. Tulcea, a dăruit bisericii cu patronul înălțarea Domnului din disa cotună, o cruce mare în valoare de 69 lei, pentru care i se aduce mulțumir publice.

Bisericii Sf. Voevođi, din satul Gășteni, parohia Fundu-Răcăciuni, s'a făcut donațiuni de următoarele persoane: D-nul Costache Damian, a dăruit un rând complet de vestimente și trei vășduri în valoare de 200 lei. Di. Ioan Popeanu, a dăruit două sfeșnice pentru sf. Masă în valoare de 20 lei. Di. Nicolae Agache o cădelniță de argint în valoare de 52 lei, și D-nul Costache Donoi, din Bacău, a dăruit o perdea la Sf. Icoane în valoare de 10 lei, pentru care li se aduce vii mulțumiri.

Listă de persoanele ce au bine-voit a veni în ajutorul construirii din nou a bis. parohiale din comuna Băbana, plasa Cotmăna de sus, jud. Argeș, precum urmază: Pr. I. Popescu 20 lei. Dumitru Ioan 40 l. Ión G. Folea 30 l. G. Nicolae 40 l. Mirea G. Folea 40 lei. G. Folea 30 l. I. Iordache 25 l. I. Matei 40 l. G. S. Pirciu 20 l. Nicolae G. Radu 30 l. Stan Stan 40 l. I. Ilie 40 l. Dimitrie Matei 15 l. G. I. Diaconu 20 l. G. Enache 40 l. Marin I. Ilie 40 l. Radu Stanciu 30 l. Marin M. Enache 15 l. G. I. Ilie 30 l. Ivan Drăgușin 10 l. Păun Diaconu 30 l. C. Păun 10 l. Marin I. Diaconu 20 lei. I. B. Iliescu 10 l. I. Luca 40 l. Luca Stoica 40 l. Marin G. Plesa 35 l. G. Plesa 10 l. Marin I. Radu 5 l. Ilie M. Rădoi 20 l. Bălășean Nicolae 8 l. Ilie I. Ilie 20 l. Radu I. Bran 20 l. Ilie Zamfir 20 l. Matei Stanciu 20 l. Matei Anghel 40 l. Dim. Dumnică 40 l. M. I. Ștefan 10 l. G. I. Pirciu 15 l. G. M. Dima 15 l. Barbu Luca 40 l. Dim. M. Ghiță 10 l. I. R. Ene 20 l. Stan G. Radu 5 l. Mih. G. Folea 30 l. M. I. Iordache 10 l. G. F. Plesa 5 l. Zamfir Stancu 6 l. Radu P. Tudorache 10 l. G. Călin Bănciță 15 l. Marin Dumnică 5 l. I. Enache 15 l. C. Iordache Brânză 15 l. I. M. Plesa 5 l. I. I. Drăgușin 10 l. I. R. Dumitru 15 l. Din. Vladu 6 lei. Radu Barbu 30 l. Ghiță Stanciu 10 l. I. I. Pirciu 11 l. I. M. Șutan 10 lei. Florea Barba 15 l. I. I. Brânză 10 l. Cârstea Popescu 10 lei. Radu P. Dima 5 l. Păun Barbu 15 l. Safa M. Ghiță 5 l. Ionica Stoica 4 l. Dumitru Stan 5 l. M. Zăbădoi 5 l. C. Stănilăviciu 20 l. Bălășea Parvu 5 l. Dumitrache Dumitru 15 l. Trandafira Marin 5 l. Păun Tudorache 5 l. Tudor Dumnică 15 l. Ilie Dumnică 5 l.

Radu G. Stanislav 5 l. Dim. F. Plesa 10 l. I. G. Plesa 5 l. Mar. I. Isari 5 l. Gr. Călin 6 l. Dim. Cârstea 5 l. I. Isari 20 l. Păun Ionescu 55 lei 80 bani, 20 oca malați, 9 oca fasolă și trei sferturi stânjin lemne de foc. De asemenea au mai contribuit și alți locuitorii din citata comună cu materialul lemnos de construcție cu suma de 310 lei. Pentru ceeste f pte creștinești și demne de imitar, li se aduce vii mulțumiri.

Listă de numele locuitorilor ce au contribuit la cumpărarea mai multor obiecte la bisericile filiale din Crevelesci și Glodu. parohia Trestioara, pl. Parsovu, jud. Buzeu. Preotul Paroh Dum. Radulescu și sóora sf. sale Maria Ioan Sfinteș, au cumpărat un rând veșminte constând 150 lei. Preotul Paroh Dum. Rădulescu, Ioniță Pectu, N. Pectu, Gh. Robea, Moise Bedregu. Alexandru Bedregu, I. Deleașu, Ióna Pohovițu, Radu Céușu. Stan Balcinoiu. I. Stan Balcinoiu, Maria Gurgulesa, Marin I. Balașoiu și Ión Gheoca Crețu, au cumpărat un stég și Epitafu la bis. Glodu, dând fie-care câte 5 lei. Tot Nicolae Petcu. Ioniță Petcu, Preotul Dimitrie Radulescu, Stan Balcinoiu, au cumpărat perdelele de la sfintele icoane și Svêla de la ușele împărătesci, costând 20 lei. Ioan Gheoca Crețu au făcut o masă de lemn cu do. 8 sfeșnice. Dima Totulescu au cumpărat la biserica din cot. Crevelesci un Epitafir costând 17 lei. Niculai Jilavu, arendașul moșiei Crevelesci și soția sa Maria au cumpărat perdele la icoanele împărătesci costând 10 lei. Niculae Jilavu, împreună cu alți locuitorii din cotunele Crevelesci și Chiliile închinătorii la biserica din Crevelesci, au cumpărat un stég. un Octoih mare legat un Tipic, o Psaltire, un Octoih mic, un Aghiasmatar, cu litere străbune costând 100 lei. Tuturor acestor donatori li sã aduc mulțumiri publice pentru creștineștele fapte.

Listă de enoriașii bisericeii cu hramul Adormirea Maicei Domnului din cătunul Sârbi-Măgura, parohia Corbu, ce au contribuit la repararea bisericeii, cu sumele în dreptul fie căruia: D-na Casandra Varipate, proprietară 400 lei. D-nii Neașu Pădurariu Clăcași 100 lei. Toma Dumitru 100 lei. Niță Stoica 40 l. Ioan Ciobanu 30 lei. Sóre Baică 30 l. Stancu Iorga 40 l. Neașu Ioan 20 l. Mihael Piroi 20 l. Ștefan Trancoiu, Stancu Moise Ión Petre, Radu Prezedentu, Niță Licsandru, Ión Dumitru, Nae Olteanu, Ilie Ivana, Dobrița Văduva, Nicolae Cotocea și Tolea Neașu câte 10 l. Ión Matei 60 l. Ristea Tudorică 20 l. G. Andreescu, arendaș, 20 l. Matei Olteanu Clăcași, Tom. Stancu, Marin Popa, Pene Petcu, Tudorache Avram, Savu Petre și Const. Petre câte 5 lei. Lascu Dumitru, Marin Sandu Buică și Lascu Mitacu câte 10 l. Badea Ștefan 5 l. Marin Bică 20 lei. Stancu Florea 5 l. Dumitru Serbănică 10 l. Trască Ión, Badea Radu, Radu Nicolae, Marin Ión, Dumitru Iancu, Dumitru Ghidon, și Ión Dumitru Păsărică câte 5 lei. Dumitru Ionescu 20 l. Stancu Prezedentu 5 l. Stan Dară 5 lei. Gh. Vâlcea 30 l. Preda Olteanu 5 lei. Florea Neașu 5 l. Tuturor acestor donatori li se aduc vii mulțumiri

Din partea Sântei Episcopii a Hușilor se aduc călduróse mulțumiri D-nei Ana Pădure din urbi Iași, pentru că a dăruit bisericeii parohiale din parohia Cosmeștii, jud. Fălciú, o iconă Maica Domnului cu strana ei în valóre de 675 lei.

Listă de persoanele cari au bine voit a face donații bisericeii cu hramul Adormirea Maicei Domnului, din parohia Com. Mărășești, plasa Șușița, jud. Putna: Dl. Ioan Constantinescu, a donat două sfeșnice mari de lemn în strung și lustruite costând 80 lei. D-na O. B. o candelă de argint 60 lei. I an Brceanu, Mineiul legat pe luna Ianuarie 20 lei. Nastase Gheorghiu Mineiul legat, pe luna Februarie 20 lei. Dl. Gh. U. Negropont's, mineele pe l. nele Martie, Aprilie, Maiú, Iunie, Iulie și August; Evhologiu, Catavasier, Arhieratíonul, Panahida, Prohodul Domnului, Evanghelia în 12 limbi și o cădelniță de argint, tóte a costat 200 lei. Ioan Gaft. Mineiul pe Septembrie 20 l. Nastase Botez Mineiul pe Octombrie 20 lei. Ioan M. Ursu, Mineiul pe Noembrie 20 lei. Nicolae M noliu, Mineiul pe Decembrie 20 lei. T. Halla, C. Ralea, Iamandi Christache, N. Pandele și Ioan Păuceanu a donat Biblia 5 volume legate dând fie-care câte 5 lei. D-na Maria Ursu, Orologiul mic legat 10 lei. Ioan Stoica, Tipicul legat 8 lei. Tuturor li se aduce vii mulțumiri.

Dl. General G. Manu, a dăruit 100 lei pentru reparația bisericeii cu hramul Adormirea, din comuna Măldăeni, jud. Teleorman, cum și 10 lei pentru luminări de cêră tot la acea biserică, pentru care i se aduce vii mulțumiri.

Dl. Sava Papaianopol, proprietar și arendaș în comuna Cotorca, a reparat biserica parohială din șa comună pe dinăuntru și pe afară, cheltuind suma de 2000 lei, dăruind și un stihar, un acoperământ pentru sf. Masă și altul pentru Proscomidie, costând tóte 80 lei. Asemenea Dl. Mișu Christodor, proprietarul moșiei Mihăilescii, a dăruit bisericeii parohiale Sf. Voevođi din acea comună, un rând odăjdii complect, în valóre de 180 lei. Pentru satisfacerea sufletească a numiților și pentru îndemnul altor persoane la asemenea fapte generóse, li se aduce vii mulțumiri.

Preotul Dimitrie Ionescu, din orașul Corabia, jud. Romanați, a dăruit bisericeii cu hramul Sf. Ioan din acel oraș. un potir de argint în valóre de 183 lei, și D-na Eleonora Pop, două sfeșnice de metal pentru sf. Masă; pentru aceste ofrande, li se aduce mulțumiri publice.

Preotul paroh Dimitrie Ionescu al bisericeii cu hramul Sf. Spiridon din urba Corabia, jud. Romanați, și D-nii C. Voinescu, Ilie Ciórá, D. Popescu, D. Marinescu și Anastasie Velicu, au contribuit la cumpărarea următoarelor cărți: O Liturghie, un Orologiu mic, o Psaltire, un Pentecostar, un catavasier și un tipic, tóte ediția Sf. Sinod, legate cu piele și dăruite bisericeii de mai sus. Pentru mulțumirea

sufletescă a donatorilor și îndemnul și al altora a veni în ajutorul trebuințelor bisericești, li se aduce vii mulțumiri.

Dl. Proprietar Ión A. Uroșescu, a dăruit în anul expirat 900 lei, pentru a se face reparațiunile necesare bisericești cu hramul Sf. Nicolae, parohia Urziceanca, din jud. Ilfov; iar acum a dăruit suma de 1000 lei pentru a se zugrăvi acea biserică, pentru care i se exprimă mulțumiri publice.

Dl. Ștefan Negri, din București, a dăruit monastirei Cheia Telejen, din jud. Prahova, următoarele obiecte: o candelă de argint, un epitrahil de pluș roș de matasă, cu flori brodate, o pereche rucavițe, un procoveț pentru sf. Potir brodat cu flori de matasă, o covertură de etamenă brodată cu flori pentru masă și două tablouri mari cu portretele M.M. L.L. Regele și Regina lucrate în ulei și așezate în rame poleite, pentru care i se exprimă mulțumiri publice.

Preotul Marin Dimitrescu din comuna Alimănești-Ciofrangeni, pl. Topologu, jud. Argeș, binevoind a contribuit la construirea bisericești cu hramul Buna-Vestite din cătunul Burluși acea comună cu suma de 671. Asemenea D-nul Ioan Giuroiu și soția sa D-na Maria I. Giuroiu, proprietari în comuna Stoiceni, plasa Oltu de sus, jud. Argeș, au oferit bisericești parohiale Pleșoiu, cu hramul Adormirea Maicei Domnului un rând vestimente preoțești complete în valoare de 220 lei. Preotul paroh Ioan Ciușescu, din com. Săceni-Pleșoiu, jud. Argeș, de asemenea a dăruit acestei parohii materialul necesar pentru facerea unui epitrahil în valoare de 20 lei. Pentru aceste pioase și laudabile fapte creștinești, li se aduce mulțumiri spre exemplu și al altora.

Dl. I. I. Nestor, care cu cheltuiala sa a pardosit cu piatră cioplită pridvorul bisericești parohiale Sf. Ingeri, din comuna Păușești de Otesu, jud. Vâlcea, i se aduce vii mulțumiri.

Dl. Marin Popescu, arendaș din comuna Mălăești, jud. Dolj, a dăruit bisericești Mălești tot de acolo, două procovețe și o perdea pentru Iconostas, de damască lucrate cu flori. Pentru această ofrandă, i se aduce mulțumiri publice.

Personele mai jos notate au contribuit fiecare cu sumele arătate în dreptul lor pentru cumpărarea mai multor obiecte trebuitoare bisericești parohiale din Cerna-Vodă. Preotul paroh Athanasie Frim cu 11 lei 25 bani. Preotul supranumerar St. Dobrescu 10 lei. Cântărețul M. Eoș Roșu, Cântărețul N. Barăbășanu și Eclisiarhul Iacob Ilie câte 5 lei 25 bani. Pentru care se aduce mulțumiri publice.

Dl. Bănilă Vasilescu, din urba Focșani, a binevoit a pardosi biserică parohială Adormirea Maicei Domnului din Focșani, contribuind

și cu suma de 300 lei, la cumpărarea materialului necesar la reparație, pentru care i se aduce vii mulțumiri.

Dl. Stan Sava, din comuna Mircești, jud. Putna, a dăruit bisericii parohiale Sf. Voevođi, din menționata comună, o sf. Cruce, îmbrăcată cu argint, în valoare de 100 lei, pentru care li se aduce vii mulțumiri.

Se aduce vii mulțumiri tuturor persoanelor cari au contribuit cu bani pentru acoperirea bis. cu hramul Sf. Voevođi, din com. Căluțul, plasa Oltețu de sus, jud. Romanat.

Dl. George Huban din cotuna Misihanest, comuna Ciuturesti, pl. Fundu, jud. Roman, a pardosit cu dulapi, biserica filială Sf. Nicolae, din țisa cotnă, cheltuind suma de 250 lei, pentru care i se aduce mulțumiri publice.

☞ A eșit de sub presă CARTE DE RUGĂCIUNI necesară fie căruia creștin, alésă din cărțile Bisericești aprobate de S-tul Sinod; prețul 1 leu nelegată; legată cu piele marochin 3 lei 30 bani, iar cu pânză și piele 2 lei 25 bani, plus 45 bani transportul.

Rânduiala Proscomidiei în tablou ilustrat; prețul 50 bani, transportul 20 bani.

